

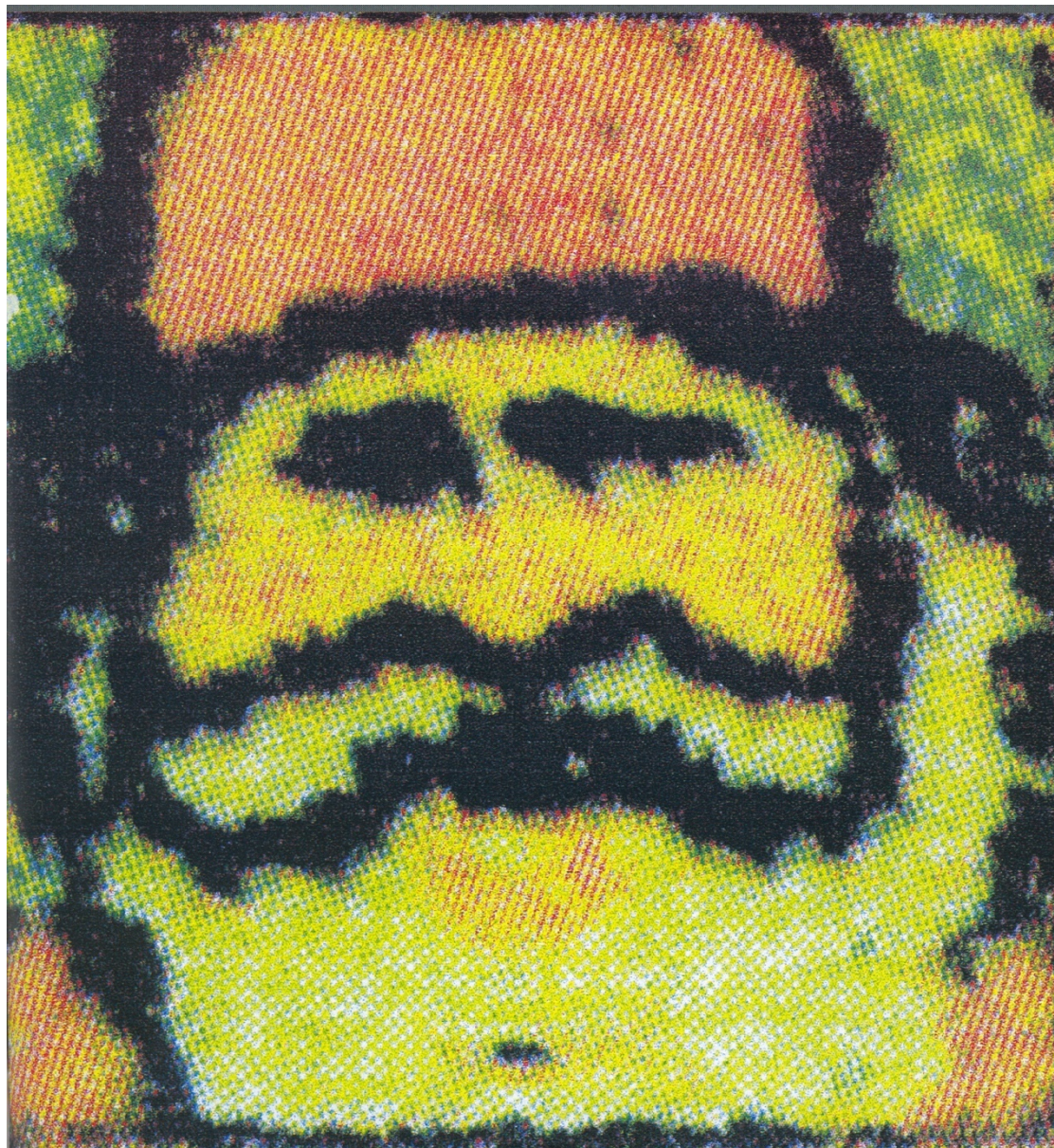
BULLETIN

Národní protidrogová centrála Praha

ročník V

čtvrtletník

2/99

Bulletin
Národní protidrogové centrály

Vydavatel :

Národní protidrogová centrála ÚOOZ S
KP P ČR

Vedoucí redakční rady:

npor. Miloš Vaněček

Adresa :

Policie ČR, PS 41/V5, 156 08 Praha 5,

Vydává :

oddělení vydavatelství obchodního
odboru Tiskárny MV, Hybernská ul.č.2,
112 19 Praha 1,

tel: 24212671 fax :24217313

Tiskne:

Tiskárna MV, p.o.Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4

tel.7957011 fax 7952603

Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč

Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje Obchodní
odbor Tiskárny MV, Hybernská 2, 112 19
Praha 1

**Distribuci a předplatné pro Slovenskou
republiku zabezpečuje :**

Magnet-Přes Slovakia s.r.o.

P.O.Box 169, 830 00 BRATISLAVA

tel./fax: předplatné 07/525 45 59

(07/444 545 59)

tel./fax: administrativna 07/525 46 28

(07/444546 28)

sidlo firmy :

Teslova 12, 821 02 Bratislava

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen pouze se souhlasem
redakční rady

Podávání novinových zásilek povolila
Česká pošta s.p., Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu policie ČR,
obecní policie, SZ, soudů a vybraných
institucí

Povoleno MK ČR - 7834

ISSN 1211 - 8834

Grafické zpracování titulní strany:

Tereza ŠMAHOVÁ

Obsah :

- 1. MUDr. Jiří DRTIL CSc.**
PhDr. Jan Sochůrek
Strana 3
- 2. BYLO TO DÁVNO, HODNĚ DÁVNO II**
Jiří Panuš
Strana 5
- 3. DROGOVÁ KRIMINALITA NA ÚZEMÍ HL.M.
PRAHY V ROCE 1997 – 1998**
*doc. Ing. Renata Štablová, CSc, pplk. JUDr. Zdeněk
Budina*
Strana 9
- 4. PREVENCE**
PaedDr. Zdena Kašparová
Strana 14
- 5. PREVENCE V ČINNOSTI NÁRODNÍ
PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**
Miloš Vaněček
Strana 24
- 6. „PRO ŽIVOT BEZ DROG“**
Zpráva o výstavě v pobočce České spořitelny v Kutné Hoře
Strana 33
- 7. SPOLKOVÝ KRIMINÁLNÍ ÚŘAD**
Strana 34
- 8. JIHOAMERICKÉ DROGOVÉ SÍTĚ**
PhDr. Miroslav Nožina
Strana 42
- 9. KOKAIN V ČESKU**
JUDr. Aleš Borovička
Strana 50
- 10. POHLED DO ZAHRANIČÍ**
Redakční rada
Strana 57
- 11. KNIHOVNIČKA**
Strana 62

Drogy se na naší toxikomanské scéně ve větším rozsahu objevily počátkem 50. let. Byla to především některá léčiva, která se nekontrolovaně šířila do společnosti a měla na svědomí první drogové epidemie.

Těm se pochopitelně nevyhnula ani tak od světa izolovaná zařízení, jako byla tehdejší vězení. Zneužívání léčiv zde dosáhlo značných rozměrů. Dobové prameny dokonce uvádějí, že podle mapy spotřeby antiasthmatika Yastyl bylo možné zjistit dislokaci tehdejších nápravných zařízení. Tomuto jevu se tehdy téměř nikdo nevěnoval jako drogové závislosti. Hovořilo se o samoléčitelství, nadužívání léčiv či sebepoškozování požitím léčiv.

První, kdo začal tuto problematiku systematicky v podmínkách vězeňství zkoumat, byl MUDr. Jiří Drtíl, Csc.

Jiří Drtíl se narodil 29. srpna 1937. Po promoci na lékařské fakultě zahájil svoji profesionální kariéru ve Vojenské nemocnici v Brně jako internista. V roce 1963 se stal lékařem v Nápravně výchovném ústavu ve Valdicích u Jičína. Zde se začal seznamovat se specifickými problémy vězněné kriminální subkultury a povšiml si toho, že vězni vyhledávají některé skupiny léčiv a požívají je za jiným účelem než k léčbě. Jako lékaře jej zaujala i problematika sebepoškozování vězňů. Tyto dva fenomény, které dosud nikdo ve vězeňství systematicky neřešil, přivedly MUDr. Drtíla k psychiatrii. V této době vznikla i jeho práce "NÁPRAVNĚ VÝCHOVNÉ LÉKAŘSTVÍ". Vězně-sebepoškozovače začal léčit neuroleptiky. Výsledkem tohoto klinického pokusu byl významný pokles automutilací. Tato forma léčby však nenalezla pochopení u nadřízených, a proto MUDr. Drtíl odešel v roce 1968 do tehdy založeného Výzkumného ústavu penologického, kde však setrval jen velmi krátce, a přešel v roce 1969 do Výzkumného ústavu psychiatrického. Na tomto významném pracovišti působil až do roku 1975.

V roce 1969 otiskl východoněmecký lékařský časopis jeho a Šandovu práci „Die Veränderungen der Magenschleimhaut nach Gebrauch einiger Antiasthmatica und Analgetika, Antipyretika“ (Změny žaludeční sliznice při užívání některých antiasthmatických, analgetických a antipyretických). V článku bylo poukázáno na negativní somatické působení pyrazolových přípravků v analgetikách, antiasthmatických a antipyreticích. Bylo prokázáno, že užívání těchto přípravků vede ke gastritidám, za kterými číhá rakovina žaludku.

V roce 1973 začal MUDr. Drtíl pracovat ve Středisku drogových závislostí v Praze. Zde se sešel s dalšími vynikajícími osobnostmi – Jaromírem Rubešem, Jaroslavem Skálou a Eduardem Urbanem. Byli první, kdo systematicky popsali klinický obraz drogové závislosti. V této době natočil Jiří Drtíl pro Ústav zdravotní výchovy průkopnický desetidílný filmový seriál o drogových závislostech.

Významnou etapou jeho života pak bylo působení v brněnském Ústavu pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, kde učil psychiatrii. Zde provedl známé šetření o zneužívání léčiv mezi zdravotními sestrami a zjistil, že abusus nebo závislost se týká 30 % z nich. Této zprávě, ostatně jako celé drogové problematice, nebyla však příslušnými místy věnována náležitá pozornost.

V roce 1977 byl jmenován ředitelem Nemocnice s poliklinikou v Liberci.

V této době začalo i vedení tehdejšího Sboru nápravné výchovy chápat problematiku drogových závislostí ve vězeňství jako varující jev. Jiří Drtíl byl pověřen provedením sondážního výzkumu zamoření nápravně výchovných ústavů drogami. Výzkum byl proveden v tehdejší Nápravně výchovném ústavu v Minkovicích. Do týmu spolupracovníků jsem byl jako tehdy mladý a začínající odborník jmenován i já. Vzpomínám si, kolik hodin trpělivého výkladu nám Jiří Drtíl věnoval. Postupně nás zasvětil do problematiky závislostí. Nikdy, a to

ani později jsme se nesetkali s tím, že by si neudělal čas na výklad nebo se podívil nad našimi neznalostmi. Jeho obdivuhodný rozhled nejen ve vědách medicínských, ale i společenských přispíval k neobyčejné autoritě MUDr. Drtila u svých spolupracovníků, které se vždy těšil a těší.

Výzkum mezi vězni zaznamenal i tehdy překvapující skutečnost. Ukázalo se, že se tehdejší československá delikventní subkultura dostala do styku s klasickými drogami. Objevila se znalost marihuany, LSD a heroinu. Tento jev byl v příslušné zprávě popsán a nazván varujícím. Toto tvrzení bylo jednou z příčin, proč výzkum skončil v sejfech. Jeden pozitivní výstup však měl. Tehdejší vedení Nápravně výchovného ústavu v Minkovicích bylo přístupné neobvyklému experimentu. V ústavu byl zaveden bezdrogový režim. Vězni museli ordinovaná léčiva požit přímo před zdravotnickým personálem. Tím bylo zabráněno tomu, aby se léčiva stala předmětem zneužívání, černého obchodu, prostředky k automutiulacím či výrobě „řezaného magoráku“ (silný vývar čaje s dýmkovým tabákem, ve kterém byla rozpuštěna analgetika). Dopad byl neobyčejný. Spotřeba toxikomanicky preferovaných léčiv klesla na jednu třetinu a významně poklesla i návštěvnost ordinace vězeňského lékaře. Tak byla mimo jakoukoliv pochybnost dokázána nutnost budování bezdrogových režimů ve vězeních, nyní ve světě nazývaných drugs free wings.

Jiří Drtil vždy patřil mezi ty osobnosti, které umějí stát na svých názorech a principech. Tato zásadovost nebyla vždy pozitivně chápána a vedla i k jeho odchodu z funkce ředitele liberecké nemocnice v roce 1981. Posléze byl ordinářem pro alkoholismus a jiné toxikomanie a v roce 1989 jmenován primářem oddělení pro alkoholismus a jiné toxikomanie Nemocnice s poliklinikou v Liberci. I na tomto oddělení dosáhl se svými spolupracovníky pozoruhodných výsledků. Od roku 1992 si zavedl soukromou psychiatrickou praxi.

Počet publikovaných prací, jichž je autorem, se blíží stovce, jejich separátní výtisky vyšly v 16 zemích světa, mimo jiné v Austrálii, Indii nebo USA. Do povědomí veřejnosti nejvíce asi vstoupila kniha „Aktuální drogové závislosti“ z roku 1978, za kterou Jiří Drtil obdržel cenu České psychiatrické společnosti.

Velmi kriticky se staví k současnému zacházení s drogami a způsobu jejich prezentace ve společnosti. „Prožili jsme období velké drogové propagandy,“ prohlásil v červnu na mezinárodním semináři v Kroměříži. Posloucháme, jak člověk má právo na experiment.

„Když vidíte devítileté dítě, které bere do ruky lék, jste povinni mu ho vzít. V případě, že by se to dítě otráвило, je to z vaší strany nepřímé zavinění,“ vzkázal z tohoto semináře zastáncům experimentování s drogami. Rovněž současné názory, že toxikomana každý pozná, a proto se nemusí odborně diagnostikovat, nejsou správné.

„Od té doby (od kdy se závislost odborně nediodagnostikuje – pozn. J.S.) se odvíjí to, co můžeme sledovat na nejrůznějších fórech. Všichni vědí, co to toxikomani jsou. Všichni jsou na to specialisti. Stačí na to maturita. Budují se různá centra, která vám neřeknou, co tam s tím člověkem vlastně dělají. Používají slangových anglických pojmů, jejichž obsah mi třeba není příliš znám. Mám proto pocit, že celá drogová problematika zajela trochu do slepé ulice. A stalo se jí to proto, že jaksi opomenula odbornost,“ varoval na zmíněném semináři.

Své nesmazatelné stopy zanechal i v sekci sociální patologie sociologické společnosti při ČSAV. Příspěvky Jiřího Drtila byly vždy vypracovány s hlubokým přehledem a znalostí problematiky. Své postoje a odborné názory byl vždy schopen velmi razantně obhájit. I když se vždy věnoval celé šíři problematiky drogových závislostí, jeho jedinečnost tkví zejména v práci v souvislosti s vězeňstvím.

To co znamená jméno Jaroslava Skály pro problematiku alkoholismu a Jaromíra Rubeše pro problematiku drog ve společnosti, to znamená jméno Jiřího Drtila pro problematiku drog ve vězeňství.

Zpracováno z vyprávění Jiřího Drtila, „vlastních vzpomínek autora a za použití článku o semináři v Kroměříži, ad Vězeňství č. 3-4/1998)

BYLO TO DÁVNO, HODNĚ DÁVNO II.

Aneb pašeráci a finanční vzpomínají

Jiří PANUŠ, CELNÍ INSPEKTOR

Jan LANGHAMMER, * 1916 v Písařově

zpracováno dle vyprávění pamětníka v roce 1989

Vím to většinou z vyprávění. Na tom pašeráctví se živilo nejenom obyvatelstvo Písařovské, ale i obyvatelstvo okolních vesnic. Když pašeráci přivezli „cukerínu“ sami a nevezli ji tomu panu Reichlovi, který byl něco jako „král“, tak ho potom prodávali těm lidem, kteří chodili prodávat kartáče.

Tady byl vedoucím pašeráků nějaký p. Reichl a to celé místní akce, nejenom cukerínové. Patřil do společnosti, která vykrádala vagóny. Stalo se, že vyhodili za jízdy spoustu štočků látek. Látky byly ukryty nahoře u Valentů, ten domek je už prázdný. Oni vymřeli a poslední rodačka je snad někde v ústavě. Dali to do postelí jako matrace a nikdo na světě by neřekl, že tam jsou látky. Já sám v době okupace jsem měl látku na kabát z toho kradeného a vůbec jsem o tom nevěděl.

Reichl byl mocný pán, velmi bohatý a jeho druhá manželka chodila v kožešinách a vůbec tam byl velký přepych. První manželka Reichlova byla sestra druhé manželky, jež byla o mnoho let mladší.

A tak si Reichel najal několik mužů, kteří pracovali v cihelně v Červené Vodě. Pracovalo se dvanáct hodin a po té dvanácté hodině, když padla, a oni do práce jezdili všichni na kolách, kola vzali a jeli do Lichkova. V Lichkově už měli známé sedláky a k těm si kola schovali, to už byla tma.

Pak už znali cestičky, kterými se dostávali na paš. Šli tedy pašovat. Přešli na druhou stranu do Německa, kde už měli sjednané obchody a čekali tam na ně. Platilo se našima penězma, tj. československýma korunama z I. republiky. Oni tam tedy zaplatili nebo odevzdali věci, co tam vezli, dostali, co měli dostat, a šli hned zpět.

Když přišli domů, cukerín schovali a čekali až přijde nějaká osoba, která znala heslo. Oni nevěděli, kdo to vůbec je, ale to, co přivezli, mu dali. Peníze však za to nedostali žádný, to měl už ten dotyčný s Reichlem spravené a od něho znal také heslo. Tak se také stávalo, že třeba museli ti, co ten cukerín přivezli, jít v noci na nějaké určité místo, kam si pro něj někdo cizí pod heslem přišel.

Jak je Kocanda, dole ta Písařovská, tam bydlel nějaký Vincenec - hospodský. Já si ho trochu pamatuji a ten také přechovával pašerácké věci a cukerín. Jednou na něho přišli, sebrali ho a dostal pokutu na sto tisíc za I. republiky. Když to nezaplatil, zavřeli ho a vymáhali to od rodiny. A on na tkaničce od podvlíkaček, tenkrát ještě nebyly na gumu, se tam oběsil.

Taky si pamatuji, že maminka vyprávěla, že prozradit pašeráka bylo velmi nebezpečné. Prý tu bydlela taková stařenka, v nějaké chaloupce, jak byli ještě térové střechy. Tato bábinka jednoho prozradila a netrvalo dlouho a vyhořela. Oni ju podpálili.

Takže tu pašeráci byli pod ochranou a nepamatuji za první republiky, aby někdo někoho prozradil. Naopak všichni byli chráněni.

Chodit pašovat nebyla lehká věc. Ve dne dvanáct hodin v cihelně, kde nebyla nijak lehká práce. Všechno rukama, šlapali nohama - žádná mechanizace. Takže se dvanáct hodin nadřeli a pak museli jít ještě do toho nebezpečného, to jako na ten paš.

Bylo to těžká živnost, mnohdy pak ještě utratili a propili to, co vydělali. To už byli takoví, kteří tomu zcela propadli a řídili se heslem „lehce nabyt, lehce pozbyt,“ to jako bez dřiny v cihelně. Ke konci se pamatuju, že se pašoval nejenom cukerin, ale pašovaly se i přístroje lékařské, které byly v Německu velmi laciné. Potom zbraně, revolvéry a podobně. Stálo to sice v Německu i u nás dost peněz, ale nebylo to k dostání.

Znám takové kluky, kteří nechodili pro cukerin, ale chodili pro jídlo. Nosili tuky, margarín. Třeba margarín s medem, takový sladký. My jsme ho také doma brávali. Pašovaly se hrozinky a oni na tom, i když to dali laciněji, též vydělali. To už byl takový život. Cukerin se prodával na drobno, kdo jak chtěl. Třeba za dvě či pět korun. Oni si už doma takové balíčky nadělali, aby se s tím už nemuseli zdržovat či převažovat.

Jako kluk jsem často slyšel přestřelky, ty byly. Nevím však s kým kdo nic bližšího. Nebylo to nic lehkého, vždyť v tom paši byl někdy i celý majetek včetně rodiny.

O králi Reichlovi se říkalo, že je od něho policie podplacená, protože on měl hrozné peníze, a že ho policie tak chytá, aby ho nikdy nechytla. On nikdy nepřišel do nějakého sporu, protože on nikam nechodil a doma také nic neměl. Jedině co měl, to byly snad zapalovače, které tu nebyly. Ty se u nás nevyráběly. Později, když nás Němci zabrali, tak jsme těm zapalovačům říkali „Hitler“. To byl zapalovač, tak jako patron velký, tak deset centimetrů a oheň hořel také na několik centimetrů. Ty se k nám pašovaly už za předmnichovské republiky. Ten Reichl to jenom organizoval a dirigoval.

Někdy se stalo, že mu pašerák řekl „Mně to financi vzali ...,“ nechal si to a prodal sám. On mu musel věřit, že to tak bylo. Možnost tu určitá byla, takto to udělat - ale jen tehdy, když šel na paš sám. Jak šel s celou partou, tak už to nešlo.

Děda pana Smrčky ale chodil na paš většinou sám. Měl zboží doma a bydlel, jak je tady evangelický sbor. Je tam ještě chaloupka a vedle ní stojí vila, tak tam bydlel.

A v takovýchto chaloupkách, tam to těžko financi našli. Tam byly dobré skrýše. Pod podlahou a bůhví kde. Tenkrát tak psi neměli jako dnes a tak ten Písařov měl ten zvuk, že tady jsou samí pašeráci.

Samozřejmě v tom bylo i celé okolí, jako třeba Bukovice, Jakubovice, Moravský Karlov a Červená Voda. To všechno, když byla bída nejvyšší, chodilo pašovat.

Drahomír SMRČKA, * 7.dubna 1925, bytem Písařov

zpracováno dle vyprávění pamětníka v roce 1989

Tenkrát mi bylo necelých dvanáct roků, **kdy jsem se svým dědkem** Bartošem, který byl **starým pašerákem**, chodil do Německa. Vždycky jsem mu dělal „špicu“. To znamená, že jsem běhal před ním, abych ho na tu finanční stráž upozornil.

Většinou jsme chodili tam, jak je ta celnice, bokem tam byl nějaký mlýn nebo co u Lipky, ale na druhé straně. Možná, že to byl statek. Dnes už to nepamatuju. Nebo se pak chodilo druhou stranou lesa.

Chodili jsme do toho Bobošova k Braunerovi. Ten měl statek na takovém kopci. Chodilo se tam ve dne i v noci a zpátky jsme šli přes Hedeč lesama domů. To byly paše, co jsem s ním zažil.

Dědek měl známý tam v Lipce nebo v těch dědinách a často mi říkal: „Kdybys náhodou narazil na finance, tak řekneš, žes zabloudil a žes byl u těch a u těch známých.“ A u těch známých to měl zase zpravený, že jsem tam jako opravdu byl.

Jednou jsme tedy šli a já viděl, že už ty financí jsou, tak jsem zapískal a dědek se vrátil. Mně tedy chytli a já říkal, že jsem byl u těch a u těch a že sem teda zabloudil. Tak mě tam dovedli, oni řekli, že jó, že tedy jdu domů, jak jsem povídal. Zůstal jsem tam do rána a ráno jsem šel domů. Dědek přišel až druhý den večír.

On tam chodil pravidelně, tak dva až třikrát do měsíce a to s nějakým společníkem. Já tenkrát v těch dvanácti letech jsem s ním tam začal chodit také. Potom už to bylo horší, zvláště v tom roce 1937 a na jaře 1938. To ty jejich ordneři začali být zlí a my jsme museli dávat pozor i v Německu.

Nosili jsme většinou cukerin, jed pro koně (arzen), zapalovače. Někake ty zbraně, revolvery - kdo co chtěl. Ale když jsem s ním byl já, tak to byl jen ten cukerin a drobnosti.

Doma ve staré chalupě, jak byly schody nahoru, tak to bylo z cihel. Na druhé straně byla chlebová pec a komín. Tam měli takové místo, ty cihly se vždycky vydělaly, ono to bylo starý a zase se to posypalo slámou a senem. Do těch schodů, tam byl dosti velký prostor, tam se to dávalo.

V roce 1938, když nás už zabrali, tak potom sám Brauner jezdil se svým autem až tady pod horu, jak tady říkáme za Březnou a pak jsme chodili přímo tam. To už bylo, jako když jsme byli v reichu. On se tady pohyboval poměrně volně a bezpečně. Po válce jsem ho tady už neviděl. Vypadal jako sedlák, ne menší, robustní chlap - takovej udělanej. Jemu dávali zboží třeba i ze Švýcar, výrobky to mnohdy ani německý nebyly. Takže to bylo trestné tam i tady.

Jeník Reichl, to byl král pašeráků a já ho znal z té doby, kdy tady bylo kartáčnické družstvo, a můj táta tam dělal vedoucího. Jeho paní Zofina a on sám byli členy taky toho družstva. Ten měl široký okruh známých i činností, ale pak se dal trochu na scestí, myslím si, protože se dostal do arestu, a tam se sešel s všelijakejma lidma. A pak se dle doslechu věnoval jiným věcem. Samozřejmě ne on sám, ale ta jeho parta. Byl v tom snad i nějakej Čepica a snad prej vybrali i nějaké vagony. Bylo to z vlaku směrem, jak se jelo na Ramzovou.

Reichl byl člověk, který se nebál. Měl dost peněz, a tak si mohl lidi zjednat a sám se pak, když už mohl dobře zaplatit, do toho nemíchal.

Do Německa běhali s pašem pašeráci většinou po práci, anebo když byli nezaměstnaní. Tak si vydělávali na svoje živobytí. Nosili to různě. Buďto to dávali do batohů, anebo do nůši. Záleželo, jak kdo. Někdo si to bral i s celou krabicou. To pak záleželo na tom, kolik toho chtěl a kolik toho kdo unes. My jsme s dědkem brali vždycky dvě krabice, a on je dal celé do nůše. Takže tam měl dvakrát dvacet kilo. Byly to takové velké bílé krabice a v tom zase po půl kile takový malý sáčky. Nůši měl pro to upravenou a nesl to na zádech sám. Byl to sice chlap, ale musel také odpočívat. Třeba i půl hodiny. Já sem nenes, já dělal tu „špicu“, já bych stejně neunes. Jinak jsem pašoval vždycky s dědkem, můj táta se do toho nikdy nemíchal.

Já sám jsem snad k tomu přistupoval spíše jako ze zábavy, možná že to byla i romantika. Nakonec jsem také i něco dostal. Koupili mi kalhoty, střevíce, anebo mně dali i nějaké ty koruny. Prostě jsem v těch letech mohl trochu lepší žít a nějakej pamlsek si i sám koupit.

Pokud mně je známo, tak zbraň nikdo z našich pašeráků neměl - při pašování určitě. Jestli doma, to nevím. Za to byly velké tresty a to si každý rozmyslel. Ztratil by práci, pokud nějakou měl, než by přišel z kriminálu, a pokud jenom pašoval, tak kdo by místo něho chodil k Braunerovi a přenášel paš ?

Hodně ještě pašoval Neugebauer, to byli Němci na Kocandě a na Šanově měli hospodu. Těch menších pašerácků bylo hodně, třeba se o nich ani nevědělo. Když byla nouze nejvyšší, tak si skočil pro trochu živobytí a trochu přivydělat.

Z těch, kteří obchodovali, tak to byl ten Reichl, Heinz a Bartoš - to byl můj dědek. K němu chodili lidi ve větším či menším množství. I v pašaríně byla konjunktura a krize. Takže když se to někomu provalilo, tak tam byly i prohlídky. Babka jednou tu cukerínu schovávala na poslední chvíli, financí už byli na silnici. Než tam dala cihly, tak si ještě o sklo pořezala ruce. To jsou takový ty příhody, z té druhé stránky.

Babka dělala doma kartáče, a když přišli pro kartáče, tak si vzali těch pět až deset kusů. To nebyl žádný výdělek, ale k tomu ještě tu cukerínu. Jezdili k nám třeba i z Hané a tam z toho okolí. S kartáči pak prodávali i tu naši cukerínu. Moje babka s dědkem s tím už nikam nechodili, ty to prodávali doma. Jestli si dobře vzpomínám, tak deset kostiček cukeríny za jednu korunu. Ony se ty kostičky různě půlily, dělily a podobně.

V zimě jsem nikam nechodil, ani dědek ne. U nás je zima tuhá. Všichni pašeráci byli vesměs dobří lyžaři a na lyžích se to prý zvládlo spíše jak pěšky. Oni znali už ty trasy, měli známý v Lipce, anebo v nějaké té pohraniční vesnici. Tam mohli přespat během moc špatného počasí, občas tam dali nějakou tu korunu a ti jim kdykoliv udělali alibi. Za první republiky bylo deset nebo dvacet korun hodně peněz.

DROGOVÁ KRIMINALITA NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY V ROCE 1997 - 1998

doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ, CSc, pplk. JUDr. Zdeněk BUDINA

Stoupající trend drogové kriminality pokračoval v České republice i v roce 1998. Ve všech sledovaných ukazatelích došlo opět k nárůstu. Také hlavní město Praha si udržuje mezi jednotlivými regiony České republiky jedno z předních míst, neboť téměř jedna třetina skutků byla spáchána právě v Praze.

Tabulka č. 1
Přehled trestných činů spáchaných v roce 1997 a 1998 jednotlivých krajích České republiky

KRAJ	Skutky podle §§ 187 a 188 TZ		Skutků podle § 188a TZ	
	1997	1998	1997	1998
Praha	694	1375	76	85
Středočeský	660	1204	36	145
Jihočeský	190	420	50	41
Západočeský	137	160	29	32
Severočeský	280	230	34	53
Východočeský	190	242	105	592
Jihomoravský	297	265	88	141
Severomoravský	107	156	66	39
ČR celkem	2555	4052	484	1128

Tabulka č. 2
Přehled trestných činů spáchaných v roce 1997 a 1998

	Skutků podle §§ 187, 188 TZ		Skutků podle § 188a TZ	
	1997	1998	1997	1998
ČR celkem	2555	4052	484	1128
PRAHA	694	1375	76	85

Tabulka č. 3
Pachatelé trestných činů v roce 1997 a 1998

	tr. činů podle §§ 187, 188 TZ		tr. činů podle § 188a TZ	
	1997	1998	1997	1998
ČR celkem	1063	1240	273	432
do 18 let	226	223	165	165
PRAHA	196	215	16	26
do 18 let	32	26	5	9

Tabulka č. 4
Věková struktura pachatelů drogové trestné činnosti

VĚK	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
0 - 15	69	11	88	15
15 - 18	234	25	311	20
18 - 20	264	35	346	28
20 - 24	302	45	371	51
24 - 30	241	46	272	60
30 - 40	169	35	222	46
40 - 60	55	15	62	21
60 a více	2	0	0	0

Tabulka č. 5
Státní příslušnost pachatelů trestné činnosti podle §§ 187 a 188 trestního zákona

Státní přísluš.	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
česká	979	164	1146	174
slovenská	7	1	24	11
býv. Jugoslávie	26	5	19	4
Kolumbie	0	0	1	1
ostatní	51	26	50	25

Tabulka č. 6
Státní příslušnost pachatelů trestného činu podle § 188a trestního zákona

Státní přísluš.	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
česká	269	15	426	25
slovenská	1	0	4	0
býv. Jugoslávie	1	0	0	0
Kolumbie	0	0	0	0
ostatní	2	1	2	1

Tabulka č. 7
Vzdělání pachatelů trestné činnosti podle §§ 187 a 188 trestního zákona

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
zákl. vyučen	497	75	549	74
zákl. bez kval.	348	52	418	66
střední škola	56	11	82	19
vysoká škola	5	1	5	2
ostatní	59	57	186	54

Tabulka č. 8
Vzdělání pachatelů trestného činu podle § 188a trestního zákona

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
zákl. vyučen	96	3	156	9
zákl.bez kval.	106	7	167	6
střední škola	9	1	28	2
vysoká škola	1	0	3	0
ostatní	61	5	78	9

Tabulka č. 9
Zaměstnání pachatelů trestné činnosti podle §§ 187 a 188 trestního zákona

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
dělnické	134	14	163	18
podnikatelé	73	14	84	17
bez prac.pom.	633	130	739	139
přípr.na zam.	70	11	88	11
studenti	94	18	107	13
ostatní	59	9	59	17

Tabulka č. 10
Zaměstnání pachatelů trestného činu podle § 188a trestního zákona

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
dělnické	25	1	57	0
podnikatelé	6	1	10	1
bez prac.pom.	103	9	206	15
přípr.na zam.	54	1	48	0
studenti	76	3	93	10
ostatní	9	1	18	0

V případě vysokého nárůstu pachatelů drogové trestné činnosti z řad studentů, je nutno konstatovat, že do této skupiny jsou zařazeni nezletilí pachatelé, žáci základních a zvláštních škol.

Tabulka č. 11
Kriminální hledisko pachatelů trestných činů podle §§ 187 a 188 trestního zákona

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
recidivisté	271	52	335	69
v min.vyšetř.	113	6	121	12
v pod.odsouz.	43	11	186	68

Tabulka č. 12

Kriminální hledisko pachatelů trestného činu podle § 188a trestního zákona

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
recidivisté	45	5	104	3
v min.vyšetř.	60	1	70	4
v pod.odsouz.	6	0	58	1

Také pokud jde o kriminalitu páchanou pod vlivem drog, je i zde stav neutěšený.

Tabulka č. 13

Počet skutků a pachatelů trestné činnosti spáchané pod vlivem drog za rok 1997 a 1998

	Skutky		Pachatelé		Pachatelé do 18 let	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
ČR celkem	970	4066	554	1910	107	251
PRAHA	381	905	148	264	17	31

Tabulka č. 14

Věková struktura pachatelů trestné činnosti spáchané pod vlivem drog

VĚK	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
0 - 15	46	4	52	8
15 - 18	61	13	199	23
18 - 20	77	27	218	35
20 - 24	128	35	367	78
24 - 30	117	38	376	54
30 - 40	83	21	387	44
40 - 60	37	8	287	21
60 a více	5	2	24	1

Tabulka č. 15

Zaměstnání pachatelů trestné činnosti spáchané pod vlivem drog

	1997		1998	
	ČR	PRAHA	ČR	PRAHA
dělnické	105	9	207	19
podnikatelé	26	11	148	15
bez prac.pom.	301	107	1205	193
přípr.na zam.	74	9	137	19
studenti	14	3	20	7
ostatní	14	7	193	12

Pod vlivem drog byly v Praze v roce 1997 spáchaný dvě vraždy a sedm loupeží. Násilných trestných činů bylo spáchano celkem 33 (z toho 11 pachatelů do 18 let)

toxikomany užívajícími vesměs buď heroin nebo pervitin. Krádeží vloupáním je registrováno 43 vesměs uživatelů pervitinu. Převážně se jedná o vloupání do bytů, výkladních skříní, obchodů a restaurací. Z ostatních trestných činů připadá nejvíce na krádeže prosté (např. v různých objektech, krádeže motorových vozidel, věcí z automobilů), výtržnictví, podvod a další. Celkově se v trestné činnosti pod vlivem drog uplatňují na prvních místech heroin a pervitin (téměř stejným dílem), dále polytoxikomanie, částečně též těkavé látky a na posledním místě je cannabis.

Delikventní mládež nejčastěji užívá pervitin, na druhém místě je heroin, zatímco v celorepublikovém hodnocení delikventní mládež sice nejčastěji užívá též pervitin, ale na druhém místě jsou těkavé látky a heroin je až na třetím místě. V Praze bylo v roce 1997 užití těkavých látek zaznamenáno pouze u jednoho pachatele z řad mládeže.

Pozoruhodný je prudký nárůst počtu trestných činů i pachatelů v roce 1998 včetně mírného posunu k vyšším věkovým kategoriím (20 - 40 let) v celorepublikovém hodnocení. V Praze zůstává nejpočetnější skupinou pachatelů věkové pásmo 20 - 30 let. Násilných trestných činů bylo spácháno celkem 43 (v ČR 211, z toho 5 vražd). Nejvíce je však zastoupen trestný čin podvodu, který představuje 465 skutků (v ČR 666). Dále je to majetková kriminalita, která představuje 267 trestných činů (v ČR 739) krádežím převážně věcí z automobilů nebo v obchodech. Krádeže vloupáním představují 23 skutky (v ČR 451) a vesměs jde o vloupání do víkendových chat, bytů a obchodů. Pokud jde o druh užívané drogy, nejvíce je zastoupen pervitin, na druhém místě je heroin.

Nárůst počtu skutků, který je více než čtyřnásobný oproti letům předcházejícím, může být způsoben řadou faktorů. Působí zde zřejmě i dlouhodobý nárůst počtu problémových uživatelů drog, tolerance společnosti k sociálně patologickým jevům, ale na druhé straně i zvýšená pozornost policistů a jejich lepší odborná i technická připravenost zjišťovat a odhalovat trestnou činnost páchanou pod vlivem drog.

Je však třeba připomenout si též, že výrazný nárůst drogové trestné činnosti byl zaznamenán i v řadě zemí Evropské unie v průběhu devadesátých let (např. v Rakousku na čtyřnásobek, v SRN a ve Velké Británii na dvojnásobek).

PREVENCE

Přípravila: PaedDr. Zdena Kašparová

SPĚCHAT NEMUSÍME, JDE JEN O ČLOVĚKA

Pavel Severa, poslanec Parlamentu České republiky

Když jsem se před časem rozhodoval, jestli se začnu angažovat v drogové problematice, bylo mi jasné, že dříve nebo později budu mít co do činění s věcmi veskrze výbušnými. Je všeobecně známo, že naše společnost byla soustavně po mnoho let zraňována v místech nejcitlivějších. Lidská práva, svoboda jednotlivce, nechutně agresivní stát, který měl mnoho „dobrých“ důvodů degradovat člověka na nesvéprávného jedince bez možnosti odvolání. Není divu, že jsme se stali až příliš hákliví na jakékoliv omezení, nárok, náznak jen trochu bolavější odpovědnosti. Postupem času pak věci nabývaly konkrétnějších obrazů a na mě se ze všech stran sypaly otázky po množství drogy, kterou lze mít v držení, a především otázky o strašáku největším, o kriminalizaci nevinných a bezbranných mladých lidí. Svě odpůrce nejspíš těžko přesvědčím, že jsem svým bytostným založením demokrat a svobodomyšlný člověk.

Nejsem tím, kdo někde v ústraní prožívá šťastné okamžiky při představě, že se kriminály naplňují k prasknutí všemi těmi „obarvenými, propíchanými, strašákovitě hastrošovitými a uholeně vyholenými individui“, které já, konzervativně „dvouřadový, mindráky si léčící zapšklý panák, z jakýchsi, mně zcela neznámých důvodů, z duše a podstaty nenávidím.

Nejde o mou osobu. Podobnou „argumentací“ se potýká každý, kdo se začne dopouštět nepředložeností, v našich krajích neodpustitelných. Pojmenovávat věci pravými jmény, neustupovat líbivým formulacím, pouštět se do donkichotského zápasu s násilím, organizovaným zločinem. Recept je snadný, účelově negativní obraz o lidech na druhé straně drogové barikády taková „lobby“ zvládne bez problému. Zvykne si na mnohé. Ale zvyknout si na to, že je vlastně lhostejno, jak se utváří svět, že stejně neovlivním, do jakých poměrů se narodí naše děti, smířit se se skutečností, kdy se rodiče téměř musí omlouvat za to, že nechtějí žít ve strachu o své děti? To snad ani nejde.

Odpůrci z řad odborníků, narkomanů, expertů, závislých, lobbyistů, konzumentů i uživatelů (někdy nelze dost dobře rozlišit) budou dále protestovat a sepisovat své skvěle vyznívající apely proti něčemu tak zpozdlému, jako je drogový zákon, přičemž si jakoby náhodou nevšimnou, že sladění našich právních předpisů a norem s legislativou těch, ke kterým „chceme“ a které tolik potřebujeme, není otázkou soukromé války Severy s jemu nevonící mládeží a drogovým dorostem, ale že tady jde o principiální řešení odvěkého sváru – svobody člověka a jeho odpovědnosti. Odpůrci z řad konzumentů zaprotestují tím, že si vykouří svého jointa.

Nemyslím si, že o svobodě člověka toho bylo napsáno už dost. Jen jaksi postrádám pohled širší, z většího nadhledu, přístup, který se nezalekne existující, přítomné a námi často opomíjené odpovědnosti. Často přemýšlím o tom, jak pádný argument použít, jak přesvědčit, přimět k zamyšlení všechny ty zastávce volného a svobodného nakládání se sebou samým. I když vím, že neexistuje žádný takový univerzální argument těžkého kalibru, po kterém by se úlevně plácali do čela, zavrtěli hlavou a svinstvo by letělo do kanálu, přesto se k jednomu argumentu uchýlím. Nejvíce vadí lidem, kteří se dostali, dostávají či hodlají dostat s drogou do kontaktu, skutečnost, že jim v tom někdo zabraňuje, že jim hrozí pro jejich zcela nezadatelné právo naložit se sebou samým dle své svobodné vůle postih, omezení, trest. Co je vám do toho, co si sám se sebou udělám? Je to přece moje tělo, můj čas, moje právo. Je to moje zdraví! Nemusím snad ani dodávat, že v okamžiku, kdy droga způsobí to, co způsobí,

stejně silný a ultimativní hlas zazní znovu. Jsem nemocný! Potřebuji se léčit! Postarejte se ... A společnost, ano, ta nechápající, tupě konzumní, nepřátelská, (už aby tady nebyla) – se postará. Sice u toho hudruje, moralizuje a mentorsky zvedá prst, leč postará se. Ona totiž musí, zatím co náš konzument může. Bez ohledu na cokoliv – cokoliv. Řád, odpovědnost k někomu druhému, společnost, to je pro „severy“, my si dáme jointa. A dejte pokoj s kecama! Koho zajímá, že pojišťovna něco hradí a něco ne. Naše léčení prostě nakonec uhradit musí, když na to přijde. Ale mě se týkat nebude, já si dám jen tak, pro legraci jointa ...

Vím, že odpůrci z řad konzumentů mávnou rukou a soustředí se na svou sklizeň. Je mi jasné, že „svobodomyšlní intelektuálové“ zůstanou v bezpečí své ulity, ze které si „neomočí“. A proč taky. Počítám s tím, že odpůrci z řad odborníků opět povstanou, pozvednou spolu s obočím své hlasy, přiostrí hroty svých přednášek a budou alibisticky bezmocně rozhazovat pažemi. Ty zákony, ty zákony ...! Začíná další kolo sporů, půtek a bojů. Ale spěchat nemusíme. Jde přece „jen“ o člověka:

PREVENCE

PaedDr. Zdena Kašparová, Pedagogické poradenství

Co přispívá k účinné prevenci ve společnosti?

Jasná jednoznačná vládní politika – koncepce

Celospolečenské klima směřující ke zdravému způsobu života

Ekonomické podmínky života společnosti

SYSTÉM PREVENCE

(koncepce, pojetí, program)

Masmédia a jejich vnímání a prezentace problémů ve společnosti

(kriminalita, drogy, prostituce)

Reklama – preferování zdravého životního stylu (nikoli cigaret a alkoholu)

Informace – systematické, realistické, úplné, přístupné, orientované na cílové skupiny

Prevence v rodině - (Vést k odpovědnosti za své zdraví, svůj život)

Prevence na školách

Prevence na pracovišti

Legislativní opatření

Zájmové a sportovní organizace – (kvalitní náplň volného času)

ŠKOLA A PROBLEMATIKA PRIMÁRNÍ PROTIDROGOVÉ PREVENCE

Předchozí výčet obecně platných účinných opatření vede k zamyšlení, která z nich jsou v ČR obecně uplatňována a u kterých jsou stále velké rezervy.

Pokud bychom rekapitulovali vývoj prevence, můžeme konstatovat následující skutečnosti:

V roce 1995 z nabízených primárně preventivních aktivit si školy vybíraly především z nabídek jednorázových aktivit zaštitěných několika jmény mediálně známých odborníků, nebo z nabídky masových akcí.

V roce 1996 se více hovoří o potřebě systematické práce s dětmi ve školách a o prevenci v nižších věkových kategoriích. V téže roce vychází pokyn ministra školství mládeže a tělovýchovy k prevenci zneužívání návykových látek ve školách a školských zařízeních. Na základě tohoto pokynu jsou na školských úřadech a jednotlivých školách jmenováni pracovníci odpovědní za provádění a koordinaci preventivních aktivit v oblasti prevence zneužívání návykových látek. Pro tyto pedagogy bylo připraveno mnoho vzdělávacích aktivit a byla vytvořena široká nabídka preventivních akcí pro školy. S touto nabídkou souvisela i široká nabídka informačních materiálů o návykových látkách. Mnozí učitelé začali připravovat systematické preventivní protidrogové programy, které na škole realizují.

Lze říci, že v roce 1997 se primární protidrogová prevence realizovala plošně téměř na všech školách v ČR. Ustupuje se od velkých a finančně nákladných kampaní ke konkrétním aktivitám.

Během roku se však začaly ozývat hlasy pedagogů s tím, že děti začínají být tématem „drogy“ přesyceny. Ozývají se také obavy pedagogů a rodičů, aby v dětech nebyl přílišným informováním o drogách vzbuzen spíše zájem než odmítnutí. A tak je nyní na nás, jakou střední cestu zvolíme, jaké informace dětem poskytneme a jak budeme s dětmi o drogách hovořit.

Učitelé stále více upozorňují na skutečnost, že je třeba dětem poskytnout kvalitní náplň volného času, a ve svých projektech žádají finanční prostředky především na tyto aktivity. Praxe je však taková, že právě na tyto volnočasové aktivity mívají nejméně peněz.

V roce 1998 v materiálu Koncepce prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti rezortu MŠMT ČR na období 1998 – 2000 vzešel požadavek směrem ke školám vypracovat a realizovat Minimální preventivní program. Každá škola by měla koncem r. 1998 tento program mít a měla by podle něj postupovat. Důležitá součást programu na každé škole je spolupráce s rodiči. Pokud se nepodaří rodiče motivovat k této spolupráci, bude mít preventivní působení na děti mnohem menší efekt.

Co přináší efekt v preventivním působení? V následujícím textu uvádím zásady a principy efektivních preventivních programů.

ZÁSADY PREVENCE

1. Získat důvěru dítěte
2. Umět s ním mluvit o alkoholu, kouření a drogách (přiměřeně k věku dítěte)
3. Umět vystihnout atmosféru, kdy je dítě ochotno o návykových látkách hovořit
4. Vytvořit zdravá rodinná pravidla, vést dítě k pocitu, že je doma potřebné a užitečné
5. Být dítěti příkladem
6. Pomáhat dítěti při vytváření hodnotového systému
7. **Posilovat sebevědomí dítěte**
8. **Učit dítě řešit problémy**
9. Předcházet nudě u dítěte
10. Vědět o činnosti dítěte v době, kdy je samo

11. Spolupracovat s dalšími dospělými (škola, kroužky, sportovní kluby, ...)
12. Dlouhodobé preventivní působení

Pokud připravujeme preventivní programy, měly by v nich být zahrnuty následující principy.

**Principy preventivních programů
pro děti a adolescenty**

1. **Preventivní programy by měly zahrnovat zvýšení „ochranných faktorů“ a snižovat „rizikové faktory.“**
2. **Preventivní programy by měly zahrnovat všechny formy drogové závislosti, včetně užívání tabáku, alkoholu, marihuany a těkavých látek.**
3. **Preventivní programy by měly zahrnovat dovednosti chránit se před drogami (např. před nabídkou), silný osobní postoj proti užívání drog, sociální dovednosti (komunikace, vztahy mezi vrstevníky, asertivita).**
4. **Preventivní programy pro adolescenty by měly zahrnovat interaktivní metody, upřednostnit např. vrstevnické diskusní skupiny před didaktickými vyučovacími technikami samotnými.**
5. **Preventivní programy by měly zahrnovat rodičovské nebo pečovatelské aktivity – znalost toho, co se děti učí – fakta o drogách a jejich škodlivých účincích – v případě, když se naskytne příležitost pro rodinné diskuse o užívání legálních a nelegálních látkách, a dále by měly stanovit rodinnou politiku ve vztahu k drogám a jejich užívání.**
6. **Preventivní programy by měly být dlouhodobé**
 - zahájeny již v období základní školy a směřovat přes střední školu až na školu vysokou.
7. **Rodinná prevence by měla zahrnovat na jedné straně pouze rodiče a na druhé straně pouze děti.**
8. **Programy společenství (obce) by měly zahrnovat masmédiu a politiku ve smyslu restriktivních opatření k tabáku, alkoholu, ostatním drogám, což je efektivnější než pouhé intervence na školách nebo v rodinách.**
9. **Programy společenství potřebují posílit normy proti užívání drog ve všech preventivních oblastech, včetně rodiny, školy a společnosti.**
10. **Školy nabízejí příležitosti pro působení na celou populaci a speciálně na část populace – rizikovou**
 - děti s výchovnými problémy nebo s problémy v učení,
 - ty, kteří jsou potencionálně vyloučeni z kolektivu.
11. **Preventivní programy by měly být adresné – vycházet ze specifik problémů zneužívání**
 - návykových látek v lokalitě.
12. **Vyšší úroveň rizik zahrnuje populaci, na kterou musí být soustředěna intenzivní preventivní působení dřív, než problém začne.**
13. **Preventivní programy by měly vycházet z věkových zvláštností každé cílové skupiny – vývojově propojené a citlivě zpracované.**
14. **Efektivní preventivní program je finančně efektivní.**
 - Na každou vynaloženou korunu na prevenci užívání drog by mělo být ušetřeno 4 – 5x víc finančních prostředků, které pak potřebujeme na léčby a poradenství.

Převzato z materiálu Preventing Drug Use Among Children and Adolescents, NIDA, 1999

ŠKOLNÍ PSYCHOLOGICKÁ SLUŽBA JAKO MOŽNOST KOMPLEXNÍ PREVENCE NA ZŠ

PhDr. Richard Braun, AUDENDO,o.s. při ZŠ Libčická 399, Praha 8 - Čimice

Školní psychologickou službu (ŠPS) chápeme jako ideální model primární (a z velké části i sekundární) prevence na úrovni lokální - školy a městské čtvrti. Naše škola reprezentuje 96 % žáků regionu ve věku 6 - 15 let. Lze tedy hovořit o plošném pokrytí. Z tohoto titulu nyní klademe velký důraz na komplexnost naší činnosti.

Na otázku, co může škola svým žákům poskytnout jako určitý typ specifické péče, odpovídáme systémem naší činnosti :

Oblast primární prevence:

- práce se sociálně patologickými jevy,
- protidrogový peer program,
- přednášková činnost,
- prevence výukových obtíží,
- volba životní cesty,
- výchova k manželství a rodičovství,

Oblast sekundární prevence:

- náprava specifických poruch učení a vedení integrovaných žáků,
- výcviky sociálních dovedností (žáci, učitelé),
- RES, resocializační etopedická skupina (12 žáků),
- PAS, pasivně aktivační skupina (15 žáků),
- individuální terapie (5 žáků),
- peer program našich žáků,

Diagnostika:

- individuální,
- účelový screening,
- třídních kolektivů,

Výzkum:

- oblast sociálně patologických jevů,
- oblast psychoterapeutických a socioterapeutických jevů,
- diagnostických nástrojů.

Oproti předchozím rokům jsme naše pojetí rozšířili. Rozhodli jsme se předávat naše zkušenosti dalším - především pedagogické veřejnosti:

Publikační činnost:

- sborník semináře,
- manuál dotazníku B-3,

- projekt RES,
- výzkumná metodika sociálně patologických jevů,

Vzdělávací činnost:

- peer program pro ostatní školy,
- metodika a praxe psychoher,
- akreditovaný seminář (týdenní + 2 dvoudenní pokračování) na téma sociálně patologické jevy na ZŠ a práce s nimi.

Z těchto důvodů považujeme rok 1997 za zcela zlomový. Pokračujeme samozřejmě se systematickou péčí o naše žáky a jejich rodiče - přednášky, sociálně-psychologické výcviky, skupiny a individuální vedení. Naše působení jsme rozšířili o působení na učitele dalších škol. Přijíždějí k nám přebírat naše zkušenosti na seminář, který organizujeme. Dále na něm participuje dalších 15 odborníků z praxe. Frekventanti kurzu (dosud jich bylo 120) by měli získat přehled o celé sociopatologické problematice.

Od loňského roku fungujeme také jako supervizní pracoviště pro podobně orientované školní psychology. Prohloubila se naše spolupráce s Policií ČR, se sociálním odborem OÚ Praha 8, s OPPP i SPC v našem regionu.

Z našich zkušeností vyplývá, že pro zdárný nástup do života je potřeba naše žáky více "vzdělávat" v komunikativních dovednostech formou sociopsychologického výcviku, hlídat jejich studijní výsledky, aby mohli zažívat úspěch, věnovat pozornost jejich životní cestě (profiorientaci), informovat je o otázkách z oblasti výchovy k manželství a rodičovství. Jedině tak mohou projít úskalími jejich věku i prostředí bez úhony. Pro aktuálně ohrožené děti sestavovat funkční skupiny (RES, PAS), aby tak mohly včas korigovat své vzorce chování!

Prioritou číslo jedna v efektivním působení na dítě je nabídka plnohodnotného vztahu! Dát dětem kvalitní identifikační vzor, jeho dospělého. Do jeho emočního prostředí nenásilně implantovat osobu, která by minimalizovala patologii jeho zázemí!

O těchto aktuálních otázkách pravidelně diskutujeme s dalšími odborníky a své zkušenosti rádi předáme dalším zájemcům.

KRUH - PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ODDĚLENÍ STŘEDISKA PRO MLÁDEŽ KLÍČOV

Mgr. Miloslav Čedík

Preventivně výchovné oddělení KRUH je součástí střediska pro mládež Klíčov. Zajišťuje ambulantní péči pro děti a mládež do 18 let a starší, pouze do doby jejich přípravy na povolání. Pomoc zde nacházejí rodiny s dětmi, u nichž se vyskytly výchovné problémy / záškoláctví, šikanování, experimentace s drogou, drobné krádeže, problémy v komunikaci apod. / . Jedná se o děti a mládež, která je ohrožena možností vzniku drogové závislosti, ale u níž se tato patologie ještě nerozvinula.

Hlavní náplní práce je primární a sekundární prevence. Přičemž primární prevence je zaměřena na co nejširší okruh dětí a mládeže od předškolních zařízení, ZŠ, Zvl.Š, až po SŠ a SOU. KRUH se významnou mírou podílí na systému protidrogové prevence v regionu Prahy 9 s přesahem do ostatních regionů Prahy a jejího blízkého okolí. Primární prevence na školách je zajišťována formou zážitkových programů pro třídní kolektivy. Programy jsou koncipovány jako dlouhodobé na sebe navazující. Probíhají v klubovně na oddělení bez účasti vyučujícího. Mladí lidé mají zároveň možnost blíže se seznámit s lektory a jejich

prostřednictvím i s nabídkou oddělení. Dozvědí se o možnosti ambulantní pomoci v případě problémů. V průběhu programu se další pracovníci oddělení věnují pedagogickému doprovodu, který je informován o průběhu programu a o možnostech spolupráce při řešení negativních jevů na jejich škole.

Z důvodu posílení kompetence vyučujících jsme od školního roku 1997/98 připravili programy pro kolektivy pedagogů z jednotlivých škol. Vyučující seznamujeme s programem připraveným pro jejich žáky tak, aby mohli reagovat na případné následné dotazy.

Sekundární prevence je zaměřena na ohrožené skupiny i jednotlivce, kteří mají zájem řešit své potíže a svobodně se rozhodli využít naší pomoci. Pokud je to možné, upřednostňujeme práci s celou rodinou.

Nabízené možnosti pomoci:

1/ Rodinná terapie - orientuje se na podporu komunikace v rodině a na posílení schopnosti rodiny řešit problémy vlastními silami. Od prvního kontaktu usilujeme o práci s celou rodinou. Konzultace probíhají na oddělení i přímo v rodinách. Vedou je většinou dva terapeuti / muž a žena /. Jednou z metod práce s rodinou je videotrénink interakcí / nácvik komunikačních dovedností za pomoci videa /.

2/ Individuální konzultace - se uskutečňuje tehdy, není-li možná práce s celou rodinou, anebo v případech, kde to vyžaduje situace. Konzultace probíhají na oddělení a jsou vedeny jedním terapeutem.

3/ Skupinová terapie - využívá skupinové dynamiky, pracuje se vzájemnou podporou a pomocí, umožňuje sebezpoznání, stanoví hranice a umožňuje náhled. V současnosti je na oddělení pět terapeutických skupin. Dvě pro děti od 10 do 14 let a tři pro mládež od 15 do 18 let. Skupinu vedou dva terapeuti / muž a žena /. Skupina se schází jednou týdně, většinou v klubovně oddělení.

4/ Víkendové a prázdninové pobyty - jsou součástí skupinové terapie. Víkendové pobyty probíhají jednou za měsíc. V zimním období pořádáme vícedenní pobyty na horách. O letních prázdninách tábory s nejrůznějším zaměřením / voda, kola, lezení /.

5/ Arteterapie - využívá ve značné míře nonverbální techniky. Klienti pracují s hlinou, barvami, papírem a dalšími materiály. Mají možnost využít svoji představivost, prožitky, pocity a kreativně je ztvárnit. Tato metoda je velmi šetrná v přístupu k člověku a vhodná pro introvertní jedince. Klienti jsou vedeni arteterapeutkou a pracují v prostorách dílny na našem oddělení.

6/ Pomoc při umístění do školy nebo zaměstnání - tuto pomoc nabízí sociální pracovnice všem klientům, kteří se dostali do potíží v období své přípravy na povolání /neprospěch, neomluvená absence, vyloučení ze školy, změna oboru či školy apod./.

7/ Doučování - tato forma pomoci se na našem oddělení rozvíjí od začátku školního roku 1997/98. Vzhledem k tomu, že našimi klienty jsou jedinci ohrožení ve svém vývoji, bylo třeba najít vhodné adepty, kteří by takovýto úkol zvládli. Rozhodli jsme se proto pro studenty PF UK oborů SPPG / speciální pedagogika / a SPPG - psychologie. Studenti využívají metodu VTI / doučování nahrávají na video a to následně vyhodnocují při konzultaci s vyškoleným pracovníkem oddělení /.

8/ Klub pro mládež - je přístupný všem našim klientům i dalším zájemcům. Probíhá každé úterý od 17.00 do 20.00 hodin v naší klubovně. Program má dvě části: strukturovanou a volnou. Strukturovaná část programu se pravidelně střídá. Na strukturovaný program vždy navazuje volná diskuse, čajovna, poslech reprodukováné hudby nebo videofilm apod..

9/ Zájmová činnost ve volném čase - nabízíme práci s horolezeckou technikou, hru na kytaru, práci s hlinou, malování a kreslení, hru v hudební skupině, možnost využití víceúčelového hřiště pro sportovní hry.

KRUH dále spolupracuje se středními odbornými školami i vyššími odbornými školami. Studentům těchto škol nabízíme možnost praxí a stáží na oddělení. Spolupráce probíhá na základě zájmu studentů a po podepsání závazné písemné dohody se zástupcem školy. Studenti mají možnost se neformálně seznámit se způsobem a formami práce na oddělení a jsou po dobu praxe členy týmu s přiměřenými kompetencemi.

V současné době je náš zájem soustředěn na studenty PF a FF UK, u nichž je již zřejmá profesionální orientace, větší osobnostní vyzrálost a schopnost cílené spolupráce na dílčích úkolech.

PREVENTIVNÍ, VZDĚLÁVACÍ A VÝCVIKOVÉ PROGRAMY ZAJIŠŤOVANÉ ODDĚLENÍM KRUH V ROCE 1997

1/ Preventivní program o zneužívání návykových látek - cílem programu je poskytnout základní informace o drogové problematice. Je určen třídním kolektivům 7. - 9. ročníku ZŠ a všem ročníkům SŠ a SOU. Program není pouhou přednáškou, ale využívá aktivity účastníků a pracuje s jejich prožitky. Program probíhá v prostorách oddělení a trvá přibližně 100 minut.

2/ Beseda o drogách pro rodiče - cílem je poskytnout rodičům informace o současné situaci na drogové scéně, o tom, jak s dětmi o drogách mluvit a jak oni sami mohou přispět k tomu, aby se jejich dítě drogám vyhnulo. Beseda probíhá v prostorách škol a trvá asi 60 minut.

3/ Program pro pedagogy - je určen pro pedagogické kolektivy jednotlivých škol a jeho cílem je jednak vyučující prakticky seznámit s programy určenými jejich žákům, a také se společně zamyslet nad tím, co právě učitele trápí, a v praktické dílně na tyto potřeby reagovat / využíváme VTI k možnosti přehrávání různých situací /. Tento program je celodenní, zajišťuje ho celý kolektiv oddělení a probíhá v naší klubovně.

4/ Program sebepoznání - je určen pro žáky 9. ročníků ZŠ. Cílem je pomoci žákům poznat své schopnosti, vlohy a předpoklady užitím několika psychologických metod / test IQ, verbální a neverbální techniky /. Poznatky a zkušenosti z programu usnadní žákům výběr dalšího vzdělání.

5/ Program vzájemného poznání - je určen pro studenty prvních ročníků středních škol. Probíhá na začátku školního roku a slouží k vzájemnému poznání studentů mezi sebou, ke zmapování třídního kolektivu a jeho pozitivního nastavení tak, aby se pokud možno všichni mohli cítit bezpečně a dobře. Program zahrnuje tři 60-ti minutová setkání.

6/ Program komunikace a sebepoznání - je určen pro studenty 2. - 4. ročníků SŠ a SOU a je rozdělen na dvě části. Obsahem první části je práce s podnětovými příběhy s otevřeným koncem, které se týkají partnerských vztahů, sexuality, postojů k drogám, vztahu k rodičům. Studenti si po vzájemné diskusi vyberou jeden z nich a diskutují o možném řešení. Cílem této

části je formovat svoje názory a postoje, vyjadřovat je ve skupině. Druhá část je věnována nácviku efektivní komunikace. V této části používáme také videokameru. Program zahrnuje tři až pět 60-ti minutových setkání.

Všechny výše uvedené programy jsou neustále dotvářeny a doplňovány. Reagujeme tak na konkrétní potřeby a požadavky jednotlivých škol, na odezvy žáků a studentů, a také do programů zapracováváme naše získané zkušenosti.

ČINNOST KLUBU

Veronika Pavlů a Michal Jirásek

Na našem oddělení již dva roky funguje klub pro teenagery. Je to dost dlouhá doba na to, abychom se mohli ohlédnout a zhodnotit, co takový klub může přinést mladým lidem.

Když jsme se zamýšleli nad profilem našeho klubu, byla nám jasná jediná věc: musí to být klub takový, aby tam mohl přijít každý bez rozdílu věku, intelektu, sociálního postavení, prostě každý, kdo hledá nové přátele, útek z betonových stěn sídliště anebo pomoc jakéhokoli jiného druhu.

Po dlouhých úvahách, mapování terénu naší klientely a života současné mládeže vůbec jsme vymysleli program s tématickými bloky, které se budou pravidelně opakovat a podle potřeby dále rozvíjet.

Začali jsme se pravidelně setkávat každé úterý od 17,00 do 20,00 hod. První schůzky byly plné očekávání a rozpaků z naší strany, z druhé strany přicházeli mladí sice se zvědavostí, ale velmi obezřetně a ne v příliš velkém počtu. Přeci jenom jsme školské zařízení, a na tom je něco podezřelého. Informace o našich klubových setkáních jsme ze začátku rozšiřovali pomocí informačních letáků a potom distribucí programů prostřednictvím příhrádek na školském úřadu, což, jak se ukázalo, nebyla zřejmě ta nejsprávnější cesta jak oslovit naše budoucí hosty. S rozšířením zprávy o našem klubu nám velmi pomohly první relace v Radiu 1.

Dnes si na nezájem o klub nemůžeme stěžovat. Mladí lidé si o existenci a činnosti klubu povídají mezi sebou, a tak každé úterý můžeme v našem kruhu očekávat nějakého nováčka.

O čem náš klub vlastně je? Na každé úterý v měsíci máme připravený program, který se tématicky opakuje.

1. úterý probíhá „ARTEDÍLNA.“ Co to je? Je to všechno to, co má společného s výtvarnem. Při práci používáme různé výtvarné techniky a materiály a důležité je hlavně to, co je možné při práci prožít. Nikdo se proto nemusí obávat toho, že výtvarný projev není jeho silnou stránkou.

2. úterý máme vyhrazeno cyklu „KDO JSEM?“ V tomto cyklu se zabýváme sami sebou a pomocí různých technik se můžeme o sobě dozvědět řadu zajímavých věcí, o kterých jsme doposud nevěděli a vůbec o nich nepřemýšleli.

3. úterý pořádáme „VEČERY PŘI SVÍČKÁCH.“ Je to spíše besední program, na který zveme hosty se zajímavou profesí či zájmy.

4. úterý se schází „X“ KLUB. Takto nazýváme setkání, při kterých se setkávají mladí návštěvníci klubu s generací dospělých a mohou se zde dozvědět odpovědi na „X“ otázek.

Na každý měsíc připravujeme přehledný program o našich setkáních. Každý náš host si proto může pohodlně vybrat z nabídky podle svých zájmů. Ukázalo se, že pestrá nabídka programů je pro mladé lidi zajímavá a že si každý dokáže vybrat to svoje a podle chuti se do klubu rád vrací.

Klientela našeho klubu je vskutku široká. Nejmladšímu hostovi je deset let, nejstarší zájemci jsou mladí lidé okolo dvaceti let, kteří mají po maturitě a hledají další směr své životní dráhy. Za dobu trvání klubu se vytvořilo jakési jádro skupiny, ve kterém přirozeným způsobem fungují prvky samosprávy. Starší členové se starají o ty mladší a také se snaží, aby každý nový člen byl náležitě přijat a opečován. Na klubová setkání přicházejí jednak kmenoví klienti našeho oddělení, kteří, jak se o nich říká, mají výchovné problémy, jednak mladí lidé, převážně studenti, kteří jsou zvědaví a chtějí více poznat sebe, své okolí a život vůbec. Jako další hosté jsou mladí lidé, kteří cítí, že v jejich životě není něco úplně v pořádku, a mají obavy jít se se svými problémy svěřit kantorovi nebo rodiči, obávají se konzultací s psychology. Naše klubové besedy často otevírají duše těchto návštěvníků. Při jednom z našich programů tzv. „na tělo“ se nám přihodilo, že se jeden z našich hostů přiznal klubové skupině, že má za sebou bohatou zkušenost se zneužíváním návykových látek.

Pro takovéto hosty jsme připraveni jim v jejich nesnázích, v rámci našich možností, co nejvíce pomoci. Uvědomujeme si, na jak horké půdě se s klientem ocitáme, a vážíme si jeho důvěry, kterou nechceme zklamat. Pokud se s problematikou zneužívání návykových látek setkáme, snažíme se reagovat rychle a diskrétně buď na půdě našeho oddělení za pomoci našich spolupracovníků, je-li situace vážnější, snažíme se nabídnout pomoc jiného zařízení, které je na tuto problematiku lépe vybaveno.

Přestože činnost našeho oddělení, na jehož půdě realizujeme myšlenky klubu, není na drogovou problematiku přímo zaměřeno, domníváme se, že právě prostřednictvím klubových setkávání, která se snažíme vést bezpečně, můžeme mladým lidem pomoci vyřešit jejich vztah k drogám.

PREVENCE V ČINNOSTI NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Miloš Vaněček, Národní protidrogová centrála

V roce 1997 byl zpracován PROGRAM MINISTERSTVA VNITRA V OBLASTI PREVENCE KRIMINALITY A PREVENCE ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK NA LÉTA 1997 – 2000. V tomto programu v příloze č. 2. *INFORMACE O KONSTITUOVÁNÍ SYSTÉMU PREVENCE KRIMINALITY V RÁMCI REZORTU MINISTERSTVA VNITRA OD POČÁTKU ROKU 1996* je v části 5 podrobnější informace o primární prevenci zneužívání návykových látek. Hovoří se v něm, že v rámci struktury Národní protidrogové centrály ÚOOZ S KP P ČR (dále jen NPDC) bylo k zabezpečení programu primární prevence drogových závislostí 1. ledna 1995 vytvořeno specializované pracoviště – SKUPINA KOORDINACE A METODIKY. Při tvorbě nové struktury Národní protidrogové centrály tak její vedení dalo jasně najevo, že NPDC si uvědomuje závažnost jakým je problematika drogových závislostí, a kromě stěžejního zaměření v represivní oblasti klade veliký důraz na primární prevenci. Toto globální pojetí řešení výše uvedeného problému našlo ocenění i na jednání představitelů policejních protidrogových jednotek, kdy i ostatní policejní protidrogové jednotky uvažují o zřízení obdobných skupin. Národní protidrogová centrála tak s předstihem ukázala jednu z možných cest primární prevence v těchto jednotkách.

I. BULLETIN

Současně se vznikem Skupiny koordinace a metodiky se objevil BULLETIN Národní protidrogové centrály jako jeden z prvních počínů v oblasti primární prevence. Jedná se o čtvrtletník, který byl od třetího ročníku zpřístupněn nejširší, zejména odborné veřejnosti. Tento čtvrtletník je distribuován policistům PČR zdarma a do distribuční sítě je zasílán za roční předplatné 252,-Kč. Tato cena zůstane zachována i v roce 1999. O Bulletin je zájem na mnoha odborných pracovištích i dalších místech, která se nějakým způsobem dotýkají řešení problému spojených s drogami. Na stránkách Bulletinu se objevují příspěvky, které by jinde neměly třeba z důvodů úzké specializace šanci na uveřejnění.

První ročník seznámil veřejnost se vznikem Národní protidrogové centrály, představil její jak domácí, tak i zahraniční partnery. Dalším tématem byla legislativa v oblasti drog, a to opět z pohledu domácí zákonné úpravy, i její porovnání s legislativou v zemích EU. Odborná veřejnost byla také na stránkách Bulletinu seznámena s aktuální drogovou scénou v České republice z pohledu NPDC, i s vývojem drogové scény tak, jak jej uvedla ve své výroční zprávě Organizace spojených národů. Průběžně byly zveřejňovány aktuální zprávy ze zahraničí, byly uveřejněny údaje o vybraných skupinách drog, které se objevovaly na drogovém trhu.

Od druhého ročníku začala redakční rada pracovat v novém složení. V každém čísle byla věnována pozornost některé z drog, a tak objevily články o katě, lysohlávce, durmanu a muchomůrce červené. Jako nová rubrika se objevily kapitoly z historie Československé policie bojující proti drogám v letech 1918-1938. Redakce Bulletinu také pomohla na svět PRAŽSKÉ DROGOVÉ SCÉNĚ, zpracované PhDr. Kašparovou tím, že uveřejnila ve druhém čísle. Jinak by tato velmi zajímavá práce skončila zřejmě v autorčině zásuvce. Ve třetím a čtvrtém čísle se objevila další nová rubrika, a to Knižní zpravodaj, kde byli čtenáři upozorňováni na literaturu zaměřenou do oblasti drog. Podařilo se připravit i první mimořádné číslo, knihovničku Bulletinu, která byla věnována problému legalizace marihuany. A byly zveřejněny argumenty celé řady zejména amerických odborníků proti legalizaci této drogy.

Rok 1997 znamenal již třetí ročník Bulletinu NPDC. Pokračovalo se v úspěšných kapitolách z předchozího ročníku. Na stránkách se objevily stati o drogách ecstasy, LSD, kaktusech a liáně banisteriopsis caapi. Kapitoly z historie boje policie proti drogám v tzv. první republice nahradily historické zákony a mezinárodní smlouvy z oblasti boje proti výrobě a zneužívání drog. Čtenářům se v průběhu celého ročníku dostaly do rukou mezinárodní úmluvy Společenství národů jako například Mezinárodní opiová konvence z roku 1912, i na ni následující zákonná opatření přijatá v Československu. V tomto ročníku se byla navázána užší spolupráce s Hygienickou stanicí hlavního města Prahy, Národním koordinátorem drogové epidemiologie a primární prevence ČR. Článek v jednom z čísel 3. ročníku předznamenal pravidelnou rubriku do dalšího ročníku. Pravidelné rubriky jako Knižní zpravodaj, Zprávy ze zahraničí byly doplněny v prvních dvou číslech barevnými přílohami: vzorníkem tablet ecstasy a tripů LSD. Byla připravena dvě mimořádná čísla: knihovnička určená pouze pro policisty, která obsahovala základní informace k organizovanému zločinu, objasňování organizovaného zločinu a novelizaci trestněprávních norem a organizovaný zločin od autora JUDr. Jana Chmelíka a zprávu Interpolu věnovanou evropské heroinové scéně (balkánské státy – nové koridory 1995-1996). Pro zahraniční partnery byla připravena anglická mutace Bulletinu NPDC.

Ročník 1998 se snažil udržet nastoupený trend z minulých let. V tomto ročníku byly ukončeny kapitoly věnované jednotlivým drogám. Historii vývoje zákonné úpravy boje proti drogám nahradila historizující úvaha a pohled na drogovou závislost, kterou pro všechna čtyři čísla připravil MUDr. Grumlík, dlouholetý pracovník opavské psychiatrické léčebny. Na stránkách Bulletinu začali publikovat noví autoři. Současně s prvním číslem byl vydán, díky pochopení prim. MUDr. Karla Nešpora, Csc., a doc. MUDr. Hany Provazníkové, Csc., SLOVNÍK PREVENCE PROBLÉMŮ PŮSOBENÝCH NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI. Pravidelná rubrika patřila již avizované Hygienické stanici hlavního města Prahy. V závěru roku byla aktuálně připravená knihovnička tématicky zaměřena na drogy v dopravě. Autory byli Ing. Marie Balíková, Csc., z Ústavu soudní toxikologie a chemie v Praze, a Robert Wennig z Luxemburgu. Jejich články byly doplněny o porovnávací studii o drogové legislativě v Evropě.

II. PŘEDNÁŠKY, LEKTORSKÁ A METODICKÁ ČINNOST.

Přednášky, lektorská a metodická činnost je další oblast, kterou skupina koordinace a metodiky postupně rozvíjí.

Vedení Národní protidrogové centrály od vzniku NPDC, který se datuje 1. listopadem 1991 upozorňovalo na všech možných fórech na nebezpečí, které představují drogy. Nebezpečí o to větší, že se ve většině případů týkají mladých lidí a dětí. Toto varování bylo zpočátku odmítáno s tím, že je přehnané, a konec konců, že se s drogami musíme smířit. Podle jednoho pragmatického názoru totiž bude ve společnosti vždy určitá skupina lidí, která bude drogy pro jejich účinky vyhledávat. Teprve s narůstajícími počty závislých a problémových uživatelů drog začaly přibývat akce v rámci protidrogové prevence. Také na Národní protidrogovou centrálu se začalo obracet stále více žadatelů se žádostí o provedení besedy. Skupina koordinace a metodiky začala tedy rozvíjet další činnost. Ta se dá rozdělit do následujících oblastí.

- a) Preventivní přednášky a besedy se žáky a studenty škol všech stupňů včetně prvních ročníků ZŠ.
- b) Odborné přednášky pro protidrogové koordinátory, učitele, vězeňskou službu, vojsko a útvary P ČR a Městské policie.
- c) Spolupráce na metodických materiálech pro oblast drog.

Ad a) PREVENTIVNÍ PŘEDNÁŠKY A BESEDY SE ŽÁKY A STUDENTY ŠKOL VŠECH STUPŇŮ VČETNĚ PRVNÍCH ROČNÍKŮ ZŠ.

V roce 1996 nebyla ještě vypracovaná koncepce protidrogové prevence na školách, a tak pracovníci škol prevenci pojímali různě. Nejčastější formou byla beseda s dětmi, která je měla upozornit na rizika plynoucí z konzumace drog. Proto se obraceli na různá pracoviště či odborníky o provedení těchto besed. Skupina koordinace a metodiky se snažila tyto besedy zajistit. Záměrně hovořím o besedách, nikoli o přednáškách. Pracovníci SKM si s dětmi povídají. Ty tak nejsou odsouzeny pouze k pasivnímu poslechu, ale mají možnost se aktivně zapojit. Bylo samozřejmě nutné překonat počáteční ostych, a tak bylo možné na začátku klást otázky anonymně na papírcích, nebo při sjednávání termínu besedy byl učitel požádán, aby děti vyzval již předem k přípravě otázek. Tato forma besedy se osvědčila, což potvrdil ohlas po skončení besed. Další podstatnou věcí byla odpověď na každou otázku. Děti nebyly nikdy odmítnuty s tím, že jsou třeba příliš malé. Dalším významným faktem byl přístup mnohých učitelů, kteří byli ve třídě pouze na vstupní výklad a poté na samotnou besedu nechali děti samotné. I toto přispělo k otevřenosti dětí. Zejména u nižších ročníků byli učitelé překvapení znalostmi tak malých dětí o drogách.

Jak se rozvíjela protidrogová prevence na školách, tak se měnila postupně i práce SKM v této oblasti. Praxe ukazovala, že na mnoha školách, které SKM navštívila, byla tato beseda jedinou protidrogovou prevencí. Praxe však ukazuje, že je s dětmi nutné pracovat průběžně, a to po celý nejen školní rok. Navíc požadavků na tyto besedy neúměrně přibývalo a nebylo je možné uspokojit. Jednou z podmínek pro provedení této besedy bylo zjišťování, jaký je na škole preventivní protidrogový program. V případě, že škola tento program měla, nebo vyvíjela ještě další preventivní aktivity, byla beseda provedena, ale tam, kde byla prevence založena právě jenom a jenom na této jednorázové akci, byly školy odmítnuty.

Skupina koordinace a metodiky se snaží využívat různých zkušeností a vlastní práci tak zkvalitňovat. První akcí byl komponovaný program připravený ve spolupráci s PhDr. Kašparovou. Byl připraven do tří lekcí pro žáky druhého stupně ZŠ v Praze 6, Řepích. První část obsahovala základní informace k problematice zneužívání drog. Provedla SKM. V druhé části, kterou prováděla PhDr. Kašparová, byly děti aktivně zapojeny do různých psychoher a na závěr dostaly dotazník. Třetí závěrečná část za účasti SKM a PhDr. Kašparové byla věnována besedě a vyhodnocení dotazníku. Akce byla velice užitečná. Přinesla spoustu zajímavých informací, které byly získány z dotazníků. V nich se objevilo, jak se někdy nesmyslně dělá protidrogová prevence. Během školního roku se o drogách nemluví, potom se vyhlásí protidrogový týden, kdy děti od různých lidí neslyší nic jiného, než aby drogy nebraly a jaké jsou drogy špatné. Po týdnu proti drogám, kdy mají děti již „předdrogováno“ a tyto akce již neberou, veškeré aktivity končí a o drogách a opět rok mlčí.

V dubnu 1996 byla ve Washingtonu v USA konference organizace D.A.R.E. pořádaná u příležitosti jejího vzniku. Pracovník SKM NPDC se této konferenci zúčastnil..

D.A.R.E. je nevýdělečná organizace, která v úzké spolupráci s represivním úřadem DEA působí především na poli prevence proti drogovým závislostem. Její činnost se koncentruje na působení mezi mládeží - jedním z hlavních úkolů této organizace je informovat mladé lidi o negativním působení drog na jedince i celou společnost, a současně nabízet alternativy, jak omezit zneužívání drog. Dalším úkolem je vytváření pozitivních vztahů mezi policií a rodiči. Přednášky a kampaně pořádané D.A.R.E. jsou vedeny jak jejími pracovníky, tak především policejními úředníky a pracovníky DEA. Tyto aktivity jsou zahrnuty do programu, který D.A.R.E. spravuje a aplikuje jak v USA, tak i jiných státech světa. Cílem setkání ve Washingtonu bylo představit tento program účastníkům ze zemí, ve kterých dosud aplikován není. Dalším záměrem organizátorů byla vzájemná výměna

informací o používaných strategiích a postupech v účastnických státech programu D.A.R.E. V neposlední řadě měli účastníci možnost vyjádřit svůj případný zájem na možném využití programu D.A.R.E. ve svých zemích. Tato možnost platila i pro ČR.

Organizace sama vznikla na popud veřejnosti v době, kdy konzumace drog a případy úmrtí po předávkování drogou dosáhly neúnosného stavu. Poslední kapkou, která k tomuto rozhodnutí přispěla, byla smrt známého, mladého, nadějného sportovce. To bylo v roce 1983.

Jedná se o ucelený program, k jehož výuce jsou připraveny sešity s jednotlivými lekcemi. Lekcí je celkem 17 a jsou sestaveny z příběhů navozujících probíraný problém a z prostoru pro živou reakci účastníků těchto lekcí. Lekce jsou vhodně upraveny pro různé věkové skupiny. Na místě byly provedeny demonstrace programu v mateřské škole, na naše poměry základní škole, a se studenty středních škol.

Vždy na jednu hodinu týdně do třídy dochází policista v uniformě, který provádí samotnou výuku. Aby mohl tuto výuku provádět, sám absolvuje dvoudenní kurz.

Účast žáků na těchto hodinách je dobrovolná.

Na tento program navazuje program D.A.R.E. plus, což je vlastně organizování volného času mládeže. Jedná se o jakoukoli možnost vhodného využití volného času - od sportu přes kulturní akce až po různé ruční práce.

Je nutné konstatovat a zdůraznit, že všichni lektori přednášek nebo vedoucí mimoškolních činností pracují na bázi dobrovolnosti, tedy bez finančních požadavků.

Pokud se týká financování D.A.R.E., je prováděno minimálně státem a v maximální míře je jeho činnost zajišťována sponzory, kteří si sami zakládají na tom, že tento program mohou financovat.

Jak z celého jednání vyplynulo, nebyla aktuální žádná statistická čísla toho druhu, kolik bylo zachráněno mladých lidí a podobně, podstatné bylo, kolik akcí bylo zahájeno, kolik škol nebo kolik dalších států tento program přijalo a začalo ho uvádět do života, a tím dělat něco pro ohroženou mládež. Podporu tomuto programu jako jednomu z mnoha, které přispívají k boji proti drogovým závislostem, vyslovili i zástupci z nejvyšších politických kruhů USA.

Pokud se týká programu samotného, prvky v tomto programu používané, jsou známé i v ČR. Inspirující je však jejich ucelenost a koncepčnost při zavádění do praktického života, zapojení rodičů do programu. Ti tak nečekají, že tento problém vyřeší buď jenom odborníci nebo sám stát. Velmi příkladné je také sponzorování, kdy sám sponzor dohlíží na to, jak jsou jím vložené prostředky využívány.

Na konferenci byli přítomni i zástupci dalších států, které již tento program, který je zaregistrován, přejaly. Z jejich zpráv vyplynulo, že se jedná o program poměrně snadno adaptibilní na místní poměry té které země. Jako vhodný příklad jeho aplikace za nízkých finančních nákladů je Švédské království. Již od samého počátku byli do realizace programu zainteresováni rodiče, kteří například provedli bezplatně překlady lekcí a podobně.

Je také nutné konstatovat, že převážnou část účastníků této konference tvořili příslušníci policejních sborů, což jasně dokladovalo naplnění jedné ze základních myšlenek, a to sblížení policistů s občany. Jak jsem již uvedl, při všech předváděných demonstracích výuky ve třídách výuku prováděl vždy policista v uniformě.

Program D.A.R.E. byl nabídnut i ČR. SKM NPDC nebyla však partnerem, který by mohl sjednávat další podmínky případné aplikace na zdejší podmínky. O jednání byla informovaná MPK. Na další jednání D.A.R.E., které probíhalo následující rok v Budapešti, nebyl již zástupce SKM NPDC vyslán. Myšlenka tohoto programu však nezapadla a SKM se jí snaží realizovat, i když v daleko skromnějších podmínkách. Na základě dřívějších kontaktů byla navázána spolupráce se ZŠ v Praze Lhotka, Písnická ulice. Byl vypracován dlouhodobý projekt protidrogové prevence. Ten spočívá v tom, že po vzoru projektu D.A.R.E. pracovník SKM NPDC vypracoval tématické zaměření k protidrogové prevenci a přednáší je

v hodinách občanské výchovy v jednotlivých třídách druhého stupně. Hodina probíhá v netradičním prostředí, a to v knihovně a její součástí je samozřejmě prostor pro dotazy.

Další aktivitou je činnost samotné školy, která navazuje. Ve školním roce 1997-1998 to byla literární a výtvarná soutěž na téma STOP DROGÁM. Porota ve škole vybrala nejlepší práce a ty byly vystaveny na vernisáži v Muzeu P ČR, které vstoupilo do projektu jako další partner. Při otevření vernisáže byli vítězové jednotlivých kategorií odměněni diplomem a bylo pro ně připraveno malé občerstvení. Poslední akcí v tomto školním roce byla návštěva Muzea P ČR, kde byl na závěr v kinosále promítnut film k problematice drog a následovala beseda k tomu, co se děti za celý rok naučily. Mimo tyto akce škola sama umožnila dětem aktivní využívání volného času tím, že jim zpřístupnila školní hřiště a i za jejich pomoci připravila například kurt na plážový volejbal, prostor pro kolečkové brusle a podobně.

Pro školní rok 1998-1999 výuka prováděná SKM NPDC zůstala nezměněná. Na ni bude v tomto školním roce navazovat dramaturgie již dříve napsaných příběhů s tematikou STOP DROGÁM. Vítězové předvedou svoje dramatické díla na školní akademii rodičům. Opět s určitými problémy probíhá aktivní využívání volného času v rámci školních zařízení. Že nestačí pouze dětem umožnit tyto aktivity, ale že je nutné tyto prostory zajišťovat dozorem, dokládá „nájezd“ lidí nabízejících například marihuanu. Chtějí využívat koncentrace mladých lidí.

Ad b) ODBORNÉ PŘEDNÁŠKY PRO PROTIDROGOVÉ KOORDINÁTORY, UČITELE, VĚZEŇSKOU SLUŽBU, VOJSKO A ÚTVARY P ČR A MĚSTSKÉ POLICIE

Problematika drog začala stále více zasahovat i další oblasti života společnosti. Do styku s drogami přicházelo v různé podobě stále více lidí, a tak se množily požadavky na různé odborné přednášky či semináře. SKM NPDC reagovala i na tyto požadavky. Jednalo se v počátcích zejména o účast na seminářích pro protidrogové koordinátory. Ti byli seznamováni s aktuální situací na drogové scéně v ČR. Velice vhodnou pomůckou na těchto seminářích byl demonstrační kufr, kdy řada koordinátorů poprvé viděla drogy „in natura“. Na těchto seminářích bylo možné také tyto pracovníky seznámit s právní úpravou v oblasti drog a s možnostmi policistů při odhalování této trestné činnosti. Mnozí tak rovněž poprvé slyšeli o složitosti dokazování. Semináře splnili svůj účel tím, že došlo k osobním kontaktům.

Na základě požadavku Školského úřadu v Praze 4 byl připraven dvoudenní seminář pro školní koordinátory a další zájemce ze škol v Praze 4. Dalším významným partnerem v této akci byla Policejní akademie, která poskytla přednáškový sál a možnost stravování. Lektoři byli zajišťováni z různých oblastí drogové problematiky tak, aby učitelé, školní protidrogové koordinátoři dostali maximum informací.

Další, koho se problematika drog začala v souvislosti s přibývajícím trestnou činností dotýkat, byla vězeňská služba. Nejprve to byly jednotlivé věznice, kam dojížděli pracovníci SKM na přednášky. Později byl uzavřen společný projekt mezi NPDC-SKM a Institutem vzdělávání vězeňské služby ve Stráži pod Ralskem. Tam nyní v pravidelných intervalech po nástupech nových pracovníků probíhá v rámci odborné přípravy přednáška k problematice drog. Pracovníci jsou seznamováni s vývojem na drogové scéně, s jednotlivými druhy drog a s právní úpravou. Projekt probíhá již druhý rok.

Další projekt byl uzavřen mezi vojsky Civilní ochrany v rámci ČR. Jedná se o 5 základen. Iniciativa vzešla ze základny v Bučovicích a po zkušenostech z této základny byl navržen společný projekt. Ten spočívá v tom, že po každém nástupu nováčků proběhne s nimi beseda se zaměřením na drogy ve vojenském prostředí, případně zdravotní problémy nebo konflikty se zákonem. V poslední době se rozvíjí spolupráce s Vojenskou akademií ve Vyškově, kde se stávají pravidlem odpolední besedy se studenty vojenského gymnázia. Zájem studentů trvá, přestože se jedná o akce mimo vyučování.

Poslední skupinou, kterých se problematika drog bezprostředně dotýká, jsou samozřejmě policisté P ČR a strážníci Městské policie. Na obě složky se vztahuje oblast jak prevence, tak i odborného vzdělávání.

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Problematika drog je multidisciplinární obor. Jelikož obsahuje řadu specifických oblastí včetně samotného výkonu služby, obrátily se na SKM NPDC některé rezortní školy nebo vzdělávací střediska P ČR. Se SKM NPDC úzce spolupracuje předmětové oddělení Střední policejní školy v Praze Hrdlořezích. Pracovník SKM přednáší pro studenty této školy. Přednáška zahrnuje seznámení s drogovou scénou v ČR, frekventanti jsou seznámeni podrobněji s jednotlivými druhy drog, neopomíná se ani hygiena práce, při které jsou upozorňováni na rizika spojená s manipulací s věcmi zajištěnými při prohlídkách toxikomanů nebo při domovních prohlídkách. Jsou seznámeni s právní úpravou a její aplikací v každodenní práci policisty. V rámci výuky je jim promítán film se zaměřením buď na akce proti výrobcům drog, nebo se zaměřením na první pomoc při předávkování drogami, neboť zejména s tímto problémem se v současné době mohou setkat na služebnách P ČR. Otázky, které se nestačí zodpovědět v rámci výuky, se později probírají v rámci tzv. kroužku mimo pracovní dobu v klubu školy. I o tento kroužek je poměrně zájem. Schází se nepravidelně na základě požadavků frekventantů. Další vzdělávací středisko, se kterým byla navázána dobrá spolupráce, je Vzdělávací středisko Správy jihomoravského kraje v Brně na přehradě. I zde se již pravidelně přednáší pro policisty jednak ze školního zásahového útvaru, jednak pro policisty absolvující ZOP. Jedná se většinou o celodenní zaměstnání. Program výuky je standardní. Drogová scéna v ČR, bezpečnost a hygiena práce, legislativní úprava i závazné pokyny v rámci resortu a videofilm. **Vždy je vyhrazena část výuky na dotazy a debatu.**

V rámci odborného vzdělávání policistů pracujících v oblasti drog byl v lednu 1998 připraven dvoudenní seminář. Partnerem SKM NPDC byla v tomto případě Policejní akademie, která poskytla přednáškový sál a ubytování včetně stravy účastníkům semináře. Na tento seminář byli pozváni samozřejmě policisté z okresních ředitelství, kteří zpracovávají problematiku drog. Mezi účastníky ale byli i strážníci Městské policie, několik protidrogových koordinátorů, psychologů a podobně. Na semináři jako lektori přednášeli RNDr. Tomíček z Kriminologického ústavu, Ing. Štablová a Dr. Černíková z Policejní akademie, JUDr. Zdeněk Budina z Úřadu vyšetřování ČR. Pro přítomné byl připraven i metodický materiál. Jednalo se o metodiky vyšetřování trestné činnosti v souvislosti s nealkoholovou toxikomanií, který byl pro policisty doplněn závazným pokynem PP č. 28/1996 a vyhláškou č. 192/1989 Sb. – seznamem omamných a psychotropních látek a jedů. V souvislosti s přijatou novelou trestního a přestupkového zákona, která postihuje držení drogy pro vlastní potřebu, připravuje SKM NPDC školení zejména pro policisty ze základních útvarů. Vzhledem k současné situaci v dostupnosti policistů ze základních útvarů bude prováděna formou přednášek ve Školním a zásahovém útvaru správy hl.m. Prahy, v obdobném zařízení správy Středočeského kraje v Solenicích a bude pokračovat spolupráce se správou Jihomoravského kraje. Připravuje se seminář pro pracovníky krajských správ a expozitur ÚOOZ SKP P ČR, kteří by později sami prováděli proškolení policistů ze základních útvarů. Tato činnost směřuje ke zkvalitňování práce policistů a není přímo zaměřená na prevenci.

Ad c) SPOLUPRÁCE NA METODICKÝCH MATERIÁLECH PRO OBLAST DROG

SKM NPDC sama pro své semináře připravuje metodické materiály, které jsou poté účastníkům k dispozici. V případě možnosti materiály získané od zahraničních partnerů

rozmnožuje a poskytuje dalším složkám v rámci P ČR. Dále se podílí na tvorbě různých materiálů, kdy jejich autoři získávají od NPDC prostřednictvím SKM potřebné údaje, nebo se podílí na korekturách zpracovaných materiálů.

PREVENCE

Na jaře roku 1997 v rámci projektu EU PHARE byl do Prahy pozván superintendant Paul Cook s Manchesteru ve Velké Británii. Jeho vystoupení bylo postaveno na dlouholetých zkušenostech z praxe při prosazování preventivních programů. Později byla cestou britského velvyslanectví nabídnuta pomoc NPDC. SKM NPDC využila této nabídky a požádala o kontakt na pana Cooka. Pracovníkům velvyslanectví, kteří měli na starosti program PHARE pro Českou republiku, byla přednesena představa další spolupráce. Vzhledem k tomu, že se jim koncepce líbila, byla dohodnuta spolupráce pro účast pana Cooka na semináři pro policii ČR. Na základě dohody britské velvyslanectví zajistilo účast pana Cooka a uhradilo náklady spojené s jeho cestou. Dvoudenní seminář s pracovním názvem ROLE POLICIE V PREVENCI DROGOVÝCH PROBLÉMŮ byl zahájen 13. listopadu 1997. Byli na něj pozváni pracovníci okresních ředitelství P ČR, kriminální policie, kteří pracují na úseku mládež-toxi, krajských správ ze stejné problematiky a expozitur ÚOOZ SKP P ČR. Nakonec se jej zúčastnilo cca 80 policistů. Seminář byl hodnocen celkem kladně, ale bohužel pouze podtrhl problémy z oblasti prevence, které policisty při jejím řešení čekají. Podle pana Cooka mají policisté před sebou veliký boj, a to nejen s kriminalitou jako takovou, ale i při prosazování prevence, která se velice špatně vyvíjí. Je to činnost, která je náročná na čas a mnohdy se provádí mimo rámec pracovní doby. Policisty čeká dlouhá cesta při překonávání odporu funkcionářů a přesvědčování o nutnosti prevence, i když se výsledky nedostaví ihned, a jak jsem již uvedl, budou velice těžko měřitelné. Právě z těchto důvodů se nepodařilo navázat na seminář pana Cooka. Prevenci začínají provádět Preventivně informační skupiny P ČR. Zda je v jejich náplni i protidrogová prevence, není SKM NPDC známo, protože žádná ze skupiny SKM nekontaktovala a prevenci proti drogám s ní nekoordinovala.

Je zcela zřejmé, že protidrogová prevence je běh na velice dlouhé trati. Vyžaduje rozložení sil a dokonalý trénink. Výzkumy ukazují, že prevenci nelze časově omezovat. Akce typu STOP DROGÁM, i když mají dobrý úmysl, se ztratí v nenávratnu pár měsíců po jejich skončení. Obchodníci s drogami využijí každého polevení v preventivní činnosti a okamžitě zvýší svoje aktivity v nabídce svého „zboží“. Prevence je nezbytná i tehdy, když o ni média ztratí zájem, a tím se tak řada politiků i jiných funkcionářů tolik nezviditelňuje.

SKM vyvíjí řadu aktivit včetně vytváření různých programů prevence proti zneužívání návykových látek. SKM NPDC však nedisponuje žádnými finančními prostředky na podporu prevence závislosti na návykových látkách, přestože je uváděna v podstatě jako garant MV za tuto oblast. Zejména z těchto důvodů není možné realizovat ani nabízet některé programy. Nejsou to totiž jednorázové akce. A tak se vlastně provádí zatím ta méně vhodná forma prevence, spočívající zejména v besedách či odborných přednáškách.

PODMÍNKY

SKM pracuje v počtu dvou lidí. Výše popsaná činnost a v příloze uvedené výsledky byly dosaženy tedy dvěma pracovníky. K dispozici má počítač a služební vozidlo. Veškeré přednášky byly provedeny bez jakýchkoli honorářů. Pro ZŠ, které se potýkají s nedostatkem finančních prostředků, byla tato forma vydatnou pomocí. SKM disponuje soukromou knihovnou, kde je celá řada titulů knih i videokazet zaměřených na oblast drog, léčení závislosti a podobně.

PUBLIC RELATIONS

Studiem historických materiálů bylo zjištěno, že dne 12. září 1928 byla založena Ústředna pro potírání nedovoleného obchodu s omamnými jedy při policejním ředitelství v Praze. K tomuto 70. letému výročí SKM NPDC ve spolupráci s Muzeem P ČR připravily na podzim roku 1998 výstavu v prostorách muzea. Výstava tak na ploše několika panelů a vitrin představila vývoj boje policie ČR proti drogovému podsvětí.

PŘEHLED PŘEDNÁŠEK PROVEDENÝCH V ROCE 1996

Subjekt	Počet akcí	Počet posluchačů celkem
Policie Č	14	1400
Městská policie	3	20
Soudci, státní zástupci	1	80
Vězeňská služba	9	360
Protidrogoví koordinátoři	6	100
Vojsko	6	200
Učitelé	7	155
Rodiče	10	280
Zdravotnictví	1	50
Ostatní	1	20
ZŠ 1 - 5 ročník	8	150
ZŠ 6 - 9 ročník	29	1000
SOU	15	510
Střední školy	12	440
Výchovné ústavy	1	15
Zvláštní škola	4	60
Celkem	113	3760

PŘEHLED PŘEDNÁŠEK PROVEDENÝCH V ROCE 1997

SUBJEKT	POČET AKCÍ	POČET POSLUCHAČŮ
Policie ČR	29	867
Soudci	1	30
Vězeňství	4	75
Protidrogoví koordinátoři	6	105
Vojsko	6	365
Učitelé	5	57
Rodiče	6	150
Základní školy	20	1 190
Zvláštní školy	1	30
Střední školy	9	598
Střední odborná učiliště	2	95
Vysoké školy	3	75
Zájmové organizace	5	155
Místní úřady	1	30
Celkem	98	3 822

PŘEHLED PŘEDNÁŠEK PROVEDENÝCH V ROCE 1998

Za hodnocené období bylo SKM NPDC zrealizováno celkem 81 přednášek pro cca 4500 posluchačů, a to zejména z řad frekventantů nástupních policejních škol, Školní zásahový útvar Správy PČR hl.m. Prahy, studenty středních škol a vojáky.

„PRO ŽIVOT BEZ DROG“

ZPRÁVA O VÝSTAVĚ USPOŘÁDANÉ DNE 11.1.1998 ČESKOU SPOŘITELNOU, a.s., OKRESNÍ POBOČKOU V KOLÍNĚ A BOČKOU V KUTNÉ HOŘE

Za účelem podpory image spořitelny, ve smyslu reklamního sloganu „**BANKA PRO ŽIVOT**“ vůči veřejnosti a za účelem podpory akviziční činnosti na nabídku produktů a služeb možným potenciálním klientům ČS, a.s. z řad mladých lidí, byla útvarem MgA OP Kolín na pobočce v Kutné Hoře uspořádána ve spolupráci s okresním ředitelstvím Policie ČR v okrese Kutná Hora, s Národní protidrogovou centrálou v Praze a agenturou HOBIT z Čáslavi výstava na téma „**PRO ŽIVOT BEZ DROG**“.

Tato výstava, otevřená od 17 listopadu po dobu tří týdnů, umožnila v bance nejen prezentaci Policie ČR v okrese Kutná Hora, která si v roce 1998 připomínala 70. výročí boje české policie proti drogám, ale navíc také poprvé umožnila prezentaci středních škol a učilišť na kutnohorském okrese, a to prostřednictvím literárních a výtvarných prací studentů a učňů, vztahujících se k této problematice.

Výstava obsahovala čtyři části: informovala veřejnost o historii a vzniku protidrogových zákonů včetně jejich vývoje až do dnešní doby; seznámila účastníky také s projevy a následky, které vzniknou při užívání různých druhů drog včetně; jejich ukázek, rozšířených o celorepublikovou statistiku; dvě firmy, zabývající se protidrogovou prevencí, nabídly způsob trávení volného času mládeže o sobotách a nedělích včetně prázdnin; závěrečná část byla věnována literárním a výtvarným pracím studentů středních škol a učilišť z okresu Kutná Hora.

Literární práce byly zpracovány na téma „**JAK JSEM SE SETKAL S DROGOU**“. Výtvarným pracím byla ponechána volná fantazie. Školy a učiliště dodaly na 100 prací. Ze šesti středních škol a učilišť, které se této akce zúčastnily, bylo vybráno 25 prací, které se staly součástí výstavy. Z nich účastníci vernisáže (ředitelé stř. škol a učilišť, zástupci Policie ČR okresu Kutná Hora a středočeského regionu, Národní protidrogové centrály v Praze, vybraní pracovníci spořitelny,) vybrali 16 nejlepších prací. Jejich autoři získali diplom, psací soupravy, cestovní kabely s logem ČS včetně dalších drobných propagačních předmětů. Navíc jedna škola (VOŠ a SPŠ Kutná Hora) získala sponzorský dar ve výši 20 tisíc Kč na nákup odborné literatury do školní knihovny.

Byla to první výstava ve spořitelně, na které byl dán prostor školám a učilištím. Dle záznamů v návštěvních listech ji navštívilo cca 760 studentů středních škol a učilišť z Kutné Hory, Čáslavi a Kolína, včetně dalších cca 150 návštěvníků. Výstavu zhlédlo také 38 starostů měst a obcí při přátelském posezení v pobočce, jehož součástí byla také prohlídka výstavy.

Navíc, podle slov okresní protidrogové koordinátorky, vítězka výtvarné soutěže, která namalovala výkres pod názvem „**Moje velké trápení**“, dostala svým vítězstvím a pozváním do spořitelny nový impuls do života, jelikož v současné době řeší svůj životní problém jak dál. Kdyby takováto akce měla pomoci alespoň po stránce psychické, té, která napsala o tom, jak díky používání drog se stala HIV pozitivní a zbývají jí asi tak tři roky života, určitě tato výstava stála za to.

Zájem tisku a medií (Videofilm studio Kutná Hora, Kutnohorské noviny, Kolínské noviny, Obzory Kutnohorské a Mladá fronta DNES) včetně kladného hodnocení v podobě článků s nadpisy : „**Co naši tátové vědí o drogách**“, „**Výstava varuje děti i jejich rodiče**“ atd.

.....
i kladných ohlasů návštěvníků (doložené dopisy v návštěvních listech), svědčí o úspěšnosti této výstavy.

SPOLKOVÝ KRIMINÁLNÍ ÚŘAD

Článek připravený Spolkovým kriminálním úřadem. Přeložila Jitka KALKUŠOVÁ a jazykově upravila Mgr. Eva KOPECKÁ.

1. DĚJINNÝ NÁRYS VÝVOJE POTÍRÁNÍ DROGOVÉ KRIMINALITY ZE STRANY SPOLKOVÉHO KRIMINÁLNÍHO ÚŘADU

Čtyři roky po skončení druhé světové války byla v květnu 1949 vyhlášena Ústava Spolkové republiky Německo. V této Ústavě článek 73 určuje, že SRN výlučně přísluší zákonodárství ohledně „spolupráce SRN a jednotlivých spolkových zemí v rámci kriminální policie“, jakož i ohledně „zřízení spolkového úřadu kriminální policie a potírání mezinárodní kriminality“.

V čl. 87 poskytuje Ústava SRN možnost zřídit spolkovým zákonem kromě jiného „centrální pracoviště pro informační a zpravodajskou činnost policie“ a „centrální pracoviště kriminální policie“.

Dne 15. března 1951 vstupuje v platnost Zákon o zřízení spolkového úřadu kriminální policie (Spolkový kriminální úřad: BKA). Za účelem spolupráce jednotlivých spolkových zemí v rámci kriminální policie se proto ve Wiesbadenu/Hesensku vytváří centrální shromažďovací, vyhodnocovací a předávací pracoviště pro zprávy nadregionálního významu, jeho úkolem je zejména údržba kriminálně technických zařízení. S vlastní činností Spolkového kriminálního úřadu se počítá především a pouze na žádost některé spolkové země nebo na základě nařízení spolkového ministra vnitra.

V roce 1952 se SRN stala členem Mezinárodní organizace kriminální policie (IKPO - Interpol) a Spolkový kriminální úřad se stal národní ústřednou.

Se změnou zákona o Spolkovém kriminálním úřadu v roce 1969 se generální státní zástupce SRN zmocňuje k tomu, aby Spolkový kriminální úřad pověřoval policejním šetřením, v roce 1973 získává tento úřad díky druhé změně zákona o Spolkovém kriminálním úřadu v určitých případech samostatné kompetence - tzn. že není vázán pokyny - kromě jiného také v oblasti mezinárodně organizovaného obchodu s drogami.

Od roku 1983 vysílá Spolkový kriminální úřad prvního styčného důstojníka do regionu, odkud pocházejí drogy, vykonává službu při německém zastupitelském úřadu v Bangkoku (Thajsko). Cílem vysílání těchto styčných důstojníků je zamezit dovozu drog do Evropy - zejména do SRN - tím, že drogy budou zajišťovány již v zemi původu, a současně je cílem rozbít organizace a kruhy obchodníků s drogami.

Na základě nárůstu celosvětového ilegálního obchodu s drogami a s tím souvisejícího nárůstu drogové trestné činnosti v SRN přijal v polovině 80. let tehdejší spolkový ministr vnitra usnesení, že se resort bude potírání příslušných deliktů věnovat se zvýšenou intenzitou.

Aby bylo možné realizovat toto usnesení v praxi, zřizuje se 1.1.1986 v rámci Spolkového kriminálního úřadu vlastní oddělení, které se má zabývat potíráním trestné činnosti související s drogami, nazývané „RG“ (oddělení Rauschgift - drogy, pozn. překl.).

Toto oddělení zahajuje svou práci s 210 smluvními zaměstnanci, jejichž úkolem je, vedle provádění vyšetřování v konkrétních případech, vypracovávat analýzy, situační zprávy a jinou dokumentaci v oblasti trestné činnosti související s drogami při zvláštním zohledněním vztahů na SRN.

Přes všechny těžkosti budování můžeme již v prvních letech existence nových oddělení zaznamenat jisté úspěchy. Nejen na základě vlastního vyšetřování, ale i na základě zjištění styčných důstojníků Spolkového kriminálního úřadu zabývajících se problematikou drog a dislokovaných v cizině se podařilo, jak v cizině, tak i doma opakovaně zajistit větší množství drog.

2. VYMEZENÍ KOMPETENCÍ PŘI POTÍRÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI SOUVISEJÍCÍ S DROGAMI

Ustanovení zakotvené v Ústavě (čl. 30 a čl. 83 Ústavy), týkající se kompetence policie jednotlivých spolkových zemí, zůstává nezměněno od roku 1973, kdy došlo k rozšíření kompetencí Spolkového kriminálního úřadu, protože ve federativním systému SRN je preventivní boj s trestnou činností a trestní stíhání všech trestních činů principiálně příslušné policejním služebnám jednotlivých spolkových zemí.

Podle tohoto konstatování přísluší trestní stíhání činů, které jsou v rozporu se Zákonem o omamných prostředcích, policejním úřadům té spolkové země, na jejímž území byl čin spáchán nebo jejíž policisté se o činu dozvěděli.

V souladu s ustanoveními nejnovějšího znění Zákona o Spolkovém kriminálním úřadu, který vstoupil v platnost 1. srpna 1997, se příslušné jednotky Spolkového kriminálního úřadu zabývající se problematikou drog zapojují do vyšetřování zásadně pouze v případech mezinárodně organizovaného obchodu s drogami, pokud je zapotřebí šetření v cizině (§4, odst.1, č.1 BKAG - *Zákon o Spolkovém kriminálním úřadu, pozn. překl.*).

Kromě toho Spolkový kriminální úřad přebírá vyšetřování ve speciálních případech, a to na žádost úřadu příslušné spolkové země, na základě nařízení spolkového ministra vnitra nebo na základě příkazu nebo žádosti generálního státního zástupce Spolku (§4, odst.2 BKAG).

V oblasti potírání drog je Spolkový kriminální úřad vedle své funkce orgánu činného v trestním řízení i:

- národním pracovištěm shromažďujícím, vyhodnocujícím a analyzujícím, kromě jiného, informace týkající se všech pachatelů trestné činnosti, která souvisí s drogami, a všech drogových trestných činů,
- ve své funkci národní ústředny Interpolu - IKPO - je příslušný pro služební styk s cizinou, tedy také se zahraničními úřady zabývajícími se potíráním drog.

Potud je pole činnosti Spolkového kriminálního úřadu rovnoměrně orientována na celé území SRN a na mezinárodní spolupráci s úřady zabývajícími se potíráním drog. Jde o země, kde se drogy pěstují, vyrábějí, kudy se provázejí, nebo o země spotřebitelské.

Důležitým nástrojem výměny informací s cizinou se ukázalo vysílání styčných důstojníků zabývajících se problematikou drog, o čemž jsme se zmiňovali již na začátku. Okruh úkolů styčných důstojníků zahrnuje, vedle potírání mezinárodně organizované trestné činnosti související s drogami, rovněž všechny ostatní oblasti trestných činů v rámci mezinárodně organizované trestné činnosti. Na celém světě pracuje v cizině v současné době 48 styčných důstojníků Spolkového kriminálního úřadu. Na německém velvyslanectví v Praze rovněž sídlí od 1.12.1992 styčný důstojník Spolkového kriminálního úřadu. Plánují se i další vyslání styčných důstojníků.

V SRN přísluší potírání mezinárodně organizovaného obchodu s drogami, kromě policejních úřadů, i Spolkové ochraně hranic (BGS), odpovídající za dohled nad pohybem osob přes hranice, a celním úřadům, které zase vykonávají dohled nad pohybem zboží přes hranice.

Spolupráce mezi celníky a služebnami policie jednotlivých spolkových zemí, zabývajících se bojem s drogovou trestnou činností, probíhá od doby, kdy byla schválena „Směrnice ke spolupráci mezi celními úřady a policií“. V některých spolkových zemích dokonce ve „společných vyšetřovacích skupinách“ (GER), ve kterých pracují v paritním zastoupení státní zaměstnanci z policejního výkonu a ze spolkové celní správy.

Pro doplnění bychom chtěli na tomto místě poukázat na skutečnost, že na legální obchodování s omamnými prostředky dohlíží V Německu Spolkový ústav léčiv a léčebných přípravků (BfArM) se sídlem v Berlíně, který také uděluje odpovídající potvrzení a povolení.

3. AKTUÁLNÍ KOMPETENCE VE SPOLKOVÉM KRIMINÁLNÍM ÚŘADU PŘI POTÍRÁNÍ TRESTNÉ ČINNOSTI SOUVISEJÍCÍ S DROGAMI

V roce 1994 došlo v rámci Spolkového kriminálního úřadu k restrukturalizaci. Při novém pohledu na plnění úkolů dochází k oddělení oblasti vyšetřování od oblasti vyhodnocování.

Bývalé oddělení „RG“ (=drogy, *pozn.překl.*) a „EA“ (=vyšetřování a vyhodnocování, *pozn.překl.*) byla spojena do jednoho oddělení „OA“ (organizovaná a obecná kriminalita).

Oddělení OA se dále člení na pět skupin, z nichž zejména skupině OA 2 a částečně skupině OA 4 přísluší boj s trestnou činností související s drogami. Skupina OA 2 se svými cca 150 pracovníky odpovídá za úkoly v oblasti vyšetřování. Převážný podíl všech řízení, která jsou vedena v rámci příslušných referátů skupiny OA 4, je namířena proti drogové kriminalitě.

V souladu se strategií daného oddělení se vyhodnocování provádí ve formě centrálního vyhodnocování (zprávy, které Spolkový kriminální úřad získává jakožto centrální pracoviště pro informační a zpravodajskou činnost policie) a ve formě speciálního vyhodnocování a projektů. Primárním cílem vyhodnocování je rozpoznání kriminálních struktur a zahájení vyšetřování, které má umožnit jejich rozbití.

V rámci skupiny OA 2 se příslušnost referátů OA 22 až OA 24 určuje - jak je možno zjistit i z příloženého organigramu oddělení OA - především podle zemí s ohledem na pěstování a výrobu různých druhů drog a jejich přepravy.

Referát OA 25 je obecně příslušný pro oblast „syntetických drog“. Kromě toho je do OA 25 začleněno Společné pracoviště celníků a policie dohledu nad prekurzory (GUS).

Referát OA 21 koordinuje specifickou spolupráci s policiemi jednotlivých spolkových zemí a spolupráci v rámci skupiny OA 2. Za součinnosti odborných referátů skupiny OA 2 odpovídá výše uvedený referát nejen na dotazy spolkového ministerstva vnitra, kterému je Spolkový kriminální úřad podřízen, ale i na dotazy ze zahraničí. Kromě toho se zde vyhotovují situační zprávy a jeho pracovníci dohlížejí na realizovatelné projekty. Vyšetřovací skupina („task force“) zřízená při OA 21 slouží analytickým referátům ze skupiny OA 2 v omezené míře k vyšetřování úkolů, neboť jejím vlastním úkolem je vyhodnocovat poznatky, které vyplynuly z analýz jednotlivých odborných referátů.

Vedle pracovníků skupin OA 2 a OA 4, styčných důstojníků Spolkového kriminálního úřadu v cizině a skrytých vyšetřovatelů Spolkového kriminálního úřadu je třeba uvést vědecké pracovníky z oddělení KI (Kriminalistický ústav), kteří provádějí kriminálně technické prohlídky i za účelem analýzy drog. (Skrytí vyšetřovatelé patří organizačně do skupiny 5, které přísluší centrální a servisní záležitosti). Dále je třeba uvést referáty KI 15, kterému náleží vysvětlování právních otázek, a KI 16 - pro oblast kriminálně policejní prevence.

Rovněž v SRN hraje práce v grémiích důležitou roli při spolupráci centra a jednotlivých spolkových zemí při potírání drogové kriminality. Z rozdílných a zčásti se překrývajících kompetencí policejních a celních úřadů vzniká velká potřeba koordinace a souladu v zásadních otázkách - např. harmonizace předpisů a postupů centra a jednotlivých spolkových zemí v boji s drogami, sjednotit strategii, koncepci a taktiku, kterých používáme v boji s drogovou kriminalitou. K projednání těchto a jiných tuzemských interních policejních problémů, jež vznikají při boji s drogovou kriminalitou, a za účelem příslušného sjednocení se každého půl roku zasedají Komise pro otázky drog (KRG), na nichž se setkávají zástupci

Spolkového kriminálního úřadu, všech zemských kriminálních úřadů, Ředitelství hranic a Celního kriminálního úřadu.

Aby si mohli vyměnit informace vedoucí centrálních pracovišť, zabývajících se problematikou drog v Německu a sousedních státech, ve Švýcarsku, Rakousku, Belgii, Lucembursku, Dánsku, Nizozemí, Francii, Polsku, Slovenské republice a České republice, zasedá rovněž jednou za půl roku Stálá pracovní skupina pro otázky drog (StAR).

Při těchto zasedáních - podobně jako v úkolech Komise pro otázky drog na národní úrovni - je mezi členskými státy kromě jiného v popředí pozorování a posuzování vývoje drogové trestné činnosti, jakož i právní předpisy, konvence a kriminálně politická rozhodnutí specifická pro oblast drog. Vypracovávají se strategie a taktiky pro potírání drogové kriminality a ostatní nová opatření pro potírání drogové kriminality.

Na pozadí vlastního odbytiště pro drogy v Evropě a z toho vyplývajícího požadavku na úzkou mezinárodní spolupráci nabízí Stálá pracovní skupina pro otázky drog určitý rámec tak, aby umožnila pravidelnou výměnu informací a zkušeností mezi členy ze SRN a mezi členy

z výše uvedených států a aby koordinovala podstatné otázky vznikající při potírání drogové kriminality policií.

Spolkový kriminální úřad předsedá a je jednatelem jak v Komisi pro otázky drog, tak ve Stálé pracovní skupině pro otázky drog.

Kromě toho je Spolkový kriminální úřad zastoupen v mnohých mezinárodních grémiích. Společně s ostatními německými policejními a celními úřady se podílí na práci v grémiích v rámci Evropské unie (EU) a Schengenské dohody.

V pracovních skupinách Schengenské prováděcí dohody a pracovních skupinách Evropské unie se předsednictví jednotlivých států střídá vždy po šesti měsících.

Od 1.7.1998 předsedá Německo grémiím Schengu a od 1.1.1999 převezme Německo rovněž předsednictví v Evropské unii.

Po ratifikaci Asterodamské smlouvy ve všech členských státech Evropské unie dojde k implementaci Schengenských smluv do všech úprav pro Evropskou unii. S tímto přechodem do úprav Evropské unie je nutné počítat v první polovině roku 1999.

Na pozadí těchto skutečností bude Německo ve svém předsednictví v Schengenu pokračovat až do doby, než přejde k předsednictví v Evropské unii.

Spolkový kriminální úřad plní v této souvislosti pro oblast boje s drogovou kriminalitou nejrůznějším způsobem svou poradenskou funkci ve srovnání se spolkovým ministerstvem vnitra, kromě jiného také formou účasti v expertních komisích.

S institucemi jako jsou např. Europol a s Evropským pracovištěm pro sledování situace v oblasti drog v Lisabonu probíhá stálá spolupráce.

Spolkový kriminální úřad je dále zastoupen v pracovních skupinách, které přesahují evropský rámec a které se zabývají tématem drog vždy v souvislosti s druhem drog, jiné se zabývají skupinami pachatelů trestné činnosti související s drogami a i nadregionálními danostmi, jako jsou např. pašerácké cesty.

4. AKTUÁLNÍ SITUACE V NĚMECKU V OBLASTI DROGOVÉ KRIMINALITY

(Následující poznatky pocházejí z aktuální zprávy Spolkového kriminálního úřadu v oblasti drog, kterou každoročně vyhotovuje OA 21 a která podává informace o stavu a vývoji drogové trestné činnosti ve Spolkové republice Německo a o podstatných poznatcích ohledně národního a mezinárodního obchodu s drogami.)

Spolková republika Německo je jedním z největších odbytišť ilegálních drog v Evropě.

Podle reprezentativního průzkumu má již více než šest miliónů lidí ve Spolkové republice Německo nějakou zkušenost s požíváním ilegálních drog - z tohoto počtu je přibližně 2,1 miliónu pravidelných konzumentů kanabisu a kanabisových produktů.

Okruh konzumentů tvrdých drog (heroin, kokain, amfetamíny, LSD, ecstasy) se vyčísluje na 250.000 až 300.000 osob.

V uplynulých letech bylo možno zjistit, že okruh spotřebitelů celkově vzrostl.

Z reprezentativního zjištění provedeného v roce 1995 vyplynulo, že v západním Německu především osoby ve věku 18 - 39 let takřka z 22 % již minimálně jednou ve svém životě vyzkoušely ilegální drogy. V pěti nových spolkových zemích Spolkové republiky Německo (dřívější NDR) stoupl počet těch, kteří mají s drogou nějakou zkušenost z 1,1 % v roce 1990 na 7,1 % v roce 1995.

Na základě stoupající poptávky roste i počet deliktů registrovaných policií a spáchaných v souvislosti s drogami. V roce 1997 byla poprvé překročena hranice 200.000 deliktů.

Přes relativně velké množství zajištěných drog v Německu - stejně jako v jiných evropských státech - musíme v posledních letech vycházet ze zvýšené dostupnosti omamných prostředků.

V roce 1997 zajistily policejní a celní úřady ve Spolkové republice Německo následovně uvedené množství drog:

- **Konopí: 7.327 kg hašiše a 4.167 kg marihuany**

Na rok 1996 se na základě tehdy zjištěného vývoje předvíдалo narůstající pašování kanabisových produktů z České republiky do Německa. V roce 1997 častější pašování nebylo zaznamenáno. Jak počty případů zajištění hašiše (- 27,3 %), tak marihuany (- 21,0 %) byly nižší.

- **Heroin: 722 kg**

V souvislosti s malými zásilkami heroínu do západní Evropy přepravovanými v motorových vozidlech v množstvích od 0,5 kg do 10 kg byly jako země původu nebo tranzitní země zjištěny Slovenská republika a Česká republika.

- **Kokain: 1.721 kg**

Z toho bylo celkem 1.005 kg zajištěno na letišti ve Frankfurtu (Frankfurt nad Mohanem v Hesensku).

- **Syntetické drogy**

Množství zajištěných amfetamínů vzrostl v roce 1997 v Německu ve srovnání s rokem předchozím o 46,2 % na 233 kg, množství zajištěné LSD o 16,9 % na 78.430 dávek. V případě zajištěného množství ecstasy (1997: 694.281) došlo pouze k nepatrným změnám (+ 0,3 %).

Získat ilegální drogy je dnes možné takřka na celém území Spolkové republiky Německo. Také v nových spolkových zemích nyní zjišťujeme jejich vysokou dostupnost.

Palčivým problémem jsou z hlediska policie oblasti, kde probíhá obchod s drogami a dochází k jejich požívání, což jsou převážně velká města. V závislosti na intenzitě tlaku na trestní stíhání jsou tyto drogové scény více nebo méně otevřené, a dochází tedy k rozdílnému stupni ovlivňování pocitu bezpečnosti u občanů.

Zásobování ilegálního trhu s omamnými prostředky v Německu a v ostatních státech probíhá podle zdejších poznatků již léta ze stále stejných regionů:

- **Kanabis**

Kanabis se do Evropy pašuje z velkého počtu států, přičemž obzvláště velký význam mají Maroko, Afghánistán, Pákistán, Kolumbie, Nigérie, Ghana, Jižní Afrika a jihoasijské oblasti.

- **Heroin**

Heroin se do Evropy dostává převážně z jihozápadní Asie; jihovýchodoasijský heroin má oproti heroinu z jihozápadu země menší význam.

- **Kokain**

Kokain propašovaný do Evropy pochází převážně z jihoamerických států – z Peru Kolumbie, a Bolívie.

Na základě globálního rozdělení zemí, odkud droga pochází, používají se pro jejich pašování všechny myslitelné dopravní prostředky.

Velké množství kokainu a kanabisu se každoročně přepravuje po moři. Nákladní auta a osobní motorová vozidla jsou hlavními přepravními prostředky jihozápadoasijského heroinu, který se pašuje z nejčastějšího výchozího bodu -Turecka - do různých evropských států. Leteckou cestou se do Evropy dostává především kokain, ale i heroin a kanabis, které se do Evropy pašují jak v rámci přepravy osob tak v rámci nákladní přepravy nebo se sem dostávají jako poštovní zásilky.

Spolková republika Německo hraje na základě svého mezinárodního leteckého spojení zvláště důležitou roli jako tranzitní stát pro zásilky kokainu.

- **Syntetické drogy**

Syntetické drogy pro evropský trh s drogami se také převážně v Evropě vyrábí. **Nizozemí, Polsko a Česká republika přitom mají mimořádný význam.**

Česká republika má stále větší význam - kromě toho, že je producentem syntetických drog, je i tranzitní zemí pro dovozy drog do Německa a do jiných středoevropských, resp. západoevropských zemí.

Počet případů, kdy v Německu dochází k zajištění drog a při kterých se droga do Německa dostává z České republiky nebo přes Českou republiku, narůstá (s výjimkou případů, kdy dochází k zajištění kanabisových produktů).

Příklady:

DROGA	1996		1997	
	Případů	Zadrženo	Případů	Zadrženo
HEROIN	22	19,1 kg	24	44,5 kg
KOKAIN	5	4,5 kg	8	0,007 kg
AMFETAMINY	20	15,2 kg	30	1,810 kg

Naprostá většina drog, které se podařilo zachytit, byla zjištěna na česko - německých hranicích.

Počet českých občanů podezřelých ze spáchání trestných činů v souvislosti s omamnými prostředky měl v posledních letech zřetelně stoupající tendenci (podle policejní statistiky trestné činnosti: 1995: 199 osob podezřelých ze spáchání trestného činu, 1997: 326). Největší počet podezření se týkal osob, které byly podezřelé z ilegálních obchodu a z pašování kanabisu (1997: 70).

Rovněž v případě množství drog, které byly určeny pro obchod s drogami v Německu a které byly zajištěny u českých občanů podezřelých ze spáchání trestného činu, zjišťujeme vzrůstající tendenci, i když množství zajištěných drog je relativně malé.

MNOŽSTVÍ ZAJIŠTĚNÝCH DROG		
DROGA	1996	1997
HEROIN	9,92 kg	38,3 kg
KOKAIN	2,55 kg	3,6
AMFETAMINY	12 g	4,97 kg
ECSTASY	35 jednotek	135 jednotek

Jak již bylo naznačeno, zjišťujeme již léta ve Spolkové republice Německo - stejně jako v jiných evropských státech - vysoký dovoz omamných prostředků všeho druhu. Na základě vysokých zisků, které je možné prostřednictvím obchodu s drogami docílit, musíme i v budoucnu vycházet z toho, že se do Německa ilegálně dováží velké množství heroinu, kokainu a kanabisu i syntetických drog.

5. TENDENCE V OBLASTI DROGOVÉ POLITIKY VE SPOLKOVÉ REPUBLICCE NĚMECKO

Na základě výsledků voleb do spolkového sněmu v září 1998 byla vytvořena nová spolková vláda. Pracoviště pověřence spolkové vlády pro otázky drog, které bylo dosud začleněno do spolkového ministerstva vnitra, je nyní zahrnuto do struktury spolkového ministerstva zdravotnictví. Nová pověřenkyně pro otázky drog upozornila již na počátku svého funkčního období na to, že v drogové politice Spolkové republiky Německo lze očekávat zřetelné změny.

Tak se například plánuje vytvořit právní předpoklady pro vybudování prostor, kde by drogově závislí mohli provádět intravenózní aplikaci, dále se plánuje zrealizování státem kontrolovaného prodeje tvrdých drog, což bylo dosud odmítáno. Tyto a jiné záměry, které se orientují především na zlepšení poskytované pomoci drogově závislým, zejména osobám ve stadiu těžké závislosti, svědčí o tom, že dochází k liberalizaci politiky v oblasti drog.

Abteilung OA
Organisierte und Allgemeine Kriminalität
ODDĚLENÍ OA
ORGANIZOVANÁ A OBECNÁ KRIMINALITA

OA 1	OA 2	OA 3	OA 4	OA 5
Auswertung Organisierte Kriminalität (OK)	Auswertung Rauschgift – Kriminalität (RG)	Auswertung Bereichsspezifische Kriminalität (BK)	Ermittlungen	Zentral-, service-angelegenheiten
Vyhodnocování organizované kriminality (OK)	Vyhodnocování drogové kriminality (RG)	Vyhodnocování specifické kriminality podle jejich typů (BK)	Vyšetřování	Centrální a servisní záležitosti

OA 11	OA 21	OA 31	OA 41	OA 51
Fachspezifische Koordination OK	Fachspezifische Koordination RG	Fachspezifische Koordination BK	Ermittlungen OK, RG, BK	Zentrale Angelegenheiten Lagezentrale
Odborně specifická koordinace OK	Odborně specifická koordinace RG	Odborně specifická koordinace BK	Vyšetřování OK, RG, BK	Centrální záležitosti, operační středisko

OA 12	OA 22	OA 32	OA 42	OA 52
Auswertung deliktsübergreifen-der OK	Europa	Eigentums- kriminalität	Ermittlungen OK, RG, BK	Verbindungs- beamte, Ausbildungs – und Ausstattungshilfe
Vyhodnocování deliktů zasahujících do několika oblastí OK	Evropa	Majetková kriminalita	Vyšetřování OK, RG, BK	Stýční Důstojníci

OA 13	OA 23	OA 33	OA 43	OA 53
Sonder – auswertungen OK	Amerika/Kokain	Falschgeld – kriminalität, Fälschungsdelikte	Ermittlungen OK, RG, BK	Zentraler Schriftverkehr
Speciální vyhodnocování OK	Amerika/kokain	Padělání peněz, delikty související s paděláním	Vyšetřování OK, RG, BK	Centrální písemný styk

OA 14	OA 24	OA 34	OA 44	OA 54
Clearingstelle Geldwäsche	Afrika, Asie, Austrálie	Wirtschafts – kriminalität	Ermittlungen OK, RG, BK	Verdeckte Ermittlungen
Clearingové pracoviště, praní špinavých peněz	Afrika, Asie, Austrálie	Hospodářská kriminalita	Vyšetřování OK, RG, BK	Skryté vyšetřování

	OA 25	OA 35	OA 45	OA 55
	Synthetische Btm, Gemeinsame Stelle für Grundstoff – überwachung, GÜS Monitoring	Korruption, Umwelt – kriminalität	Ermittlungen Wirtschafts- kriminalität	IT - Nutzung
	Syntetické drogy, Společné pracoviště dohledu na prekurzory	Korupce, trestná činnost související s životním prostředím	Šetřování hospodářské kriminality	Využívání

	OA 36	OA 46	
	Nuklear-, Waffen-, Spreng- stoffkriminalität	Finanz – ermittlungen	
	Trestná činnost související se štěpnými materiály, zbraněmi a výbušninami	Finanční vyšetřování	

	OA 37	
	Schwer - kriminalität	
	Závažná trestná činnost	

JIHOAMERICKÉ DROGOVÉ SÍTĚ

PhDr. MIROSLAV NOŽINA, ÚSTAV MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Téměř sto kilogramů kokainu zadržených na hraničním přechodu v Bělovsi u Náchoda v roce 1991, 700 kg kokainu zabavených v průběhu mezinárodní policejní akce Blizzard ukončené v roce 1995, 7 tun marihuany objevených německou policií v Hamburku v zásilce adresované na jistou pražskou firmu, 60 kg kokainu propašovaných do ČR v plechovkách na kávu a zabavených v Opočně, řada drogových kurýrů odhalených na ruzyňském letišti. To je výčet nejdůležitějších případů, dokazujících že latinskoamerické drogové organizace rozšířily svůj akční radius i na naše území.

PRODUCENTSKÉ OBLASTI

Každého roku je v Peru a Kolumbii sklizeno kolem 350 000 tun listů keře Erythroxylon coca a z nich potom vyrobeno více jak 1 000 tun kokainu. Největším světovým producentem koky je Peru, kde je tato rostlina pěstována na 350 000 ha kokových plantáží, a to jak legálně, tak nelegálně. Legálně je koka pěstována na 180 000 ha zemědělských ploch především v oblasti Cuzco. Zbytek kokových polí leží v povodí řek Hualaga, Ucayali a Apurimac, kde už po léta operují partyzáni. Menší produkční oblasti se nacházejí v okolí jezera Titicaca. Když se v roce 1990 stal peruánským prezidentem Alberto Fujimori, zahájil rozhodný boj s povstalcí a s obchodníky s kokainem. Vztah mezi drogovou mafí a protivládními povstalcí lze totiž přirovnat ke spojitým nádobám. Nejsilnější peruánská povstalecká organizace, levicová Světlá stezka, obsadila v 80. letech velkou část producentských oblastí koky. Překupníkům drog zde od té doby povoluje činnost pouze za tučný „honorář“. Financuje tak své teroristické aktivity, odhaduje se, že roční zisk Světlé stezky z drog se pohybuje mezi 15 – 35 miliony amerických dolarů (některé zdroje hovoří až o 100 milionech dolarů). Peru je zařazeno mezi tzv. „narkostáty“, tedy země, v nichž nelegální obchod s drogami významně zasahuje do ekonomiky i politického dění. Kokain je pro slabou peruánskou ekonomiku značně důležitý. Zisky z jeho nelegálního prodeje již tradičně tvoří 35-45 % exportních příjmů země. Odhaduje se, že peruánská ústřední banka přijímá denně 4-5 milionů „narkodolarů“, a to jen z ulic samotné Limy. Když byl v polovině 90. let rozprášen medellínský drogový kartel v sousední Kolumbii, jinak jeden z největších odběratelů peruánského kokainu, v peruánské regionální ekonomice se to okamžitě negativně projevilo.

Druhý největší světový producent kokových listů je Bolívie. V roce 1988 zde bylo pověstným zákonem 1008 uzákoněno regulované pěstování koky. Nová právní úprava tehdy definovala legální, přechodnou a ilegální zónu pěstování s tím, že rozloha polí, na nichž je koka legálně pěstována pro tradiční, lékařské a rituální účely, nesmí přesáhnout 12 000 hektarů. Většina bolivijské produkce se tak ocitla mimo zákon.

Téměř veškerá legálně pěstovaná koka dnes pochází z oblasti Yungas ležící poblíž bolivijského hlavního města La Pazu, kde je tato rostlina pěstována již po staletí. Naopak 3/4 nelegální koky pocházejí z oblasti Chapare, neklidného území ve střední Bolívii.

V Kolumbii je koka pěstována pouze nezákonně – zejména ve východních rovinných Llanos, které pokrývají kolem poloviny kolumbijského území. Hlavní oblastí pěstování jsou situovány v komisarii Vaupes, intendenciích Putumayo a Caquetá a podél řeky Guavire – kokové kultury pokrývají přibližně 37 000 hektarů půdy. Z této plochy úřady ročně dokážou zničit zhruba 1 000 hektarů, což je méně než 4% výše uvedené rozlohy. V řetězci kokainového obchodu Kolumbie zaujímá především zpracovatelskou a transportní úlohu.

Koková pasta, dovážená většinou z Peru a Bolívie, je zde přeměňována na kokain a ilegálně odesílána do Spojených států a do Evropy.

Menší pěstitelské plochy koky existují i v Brazílii. V poslední době se rozšiřují zejména v oblasti Amazonas, kam „narcotráficos“ přenášejí i část svých laboratoří na výrobu kokainu. Jako první zde začal své laboratoře zřizovat drogový kartel z Cali v 2. polovině 90. let. Silné drogové organizace působí i v brazilském Rio de Janeiru. Brazílie se stala významnou tranzitní zemí drog ve směru na Afriku, Evropu i Severní Ameriku. Nezávislá pozorování hovoří o tom, že produkce koky roste v Ekvádoru. Experimenty s jejím pěstováním probíhají i v Africe.

Pěstitelé v zemích Latinské Ameriky se rovněž v poslední době přeorientovávají z koky na opiový mák. Mexiko dnes produkuje převážně pro trh v USA kolem 5 tun opia ročně. Makové plantáže jsou zakládány také v Kolumbii (20 000 ha) a Peru. Heroin rafinovaný v Kolumbii se prosazuje na trhu ve Spojených státech.

NEJVĚTŠÍ DROGOVÉ ORGANIZACE.

MEXIČANÉ

Až do počátku 90. let bylo označení „kartel“ vyhrazeno pro kolumbijské drogové organizace. Mexická seskupení jakoby zůstávala v jejich stínu. Přitom si Mexičané s Kolumbijci v ničem nezadají. Úzké vztahy mezi politikou a obchodem s drogami se v Mexiku datují již od počátku našeho století. Pěstování marihuany sem bylo přineseno u Jamajky někdy kolem roku 1880.. Sezónní dělníci odcházející za prací na sever pak zvyk kouření marihuany rozšířili do Spojených států. Podobně opium bylo do USA původně dováženo z Libanonu, Filipín a Indonésie pro potřebu čínských kuliů, pracujících v dolech a na železničních stavbách na americkém pacifickém pobřeží. Ve 30. letech našeho století, po zákazu kouření opia ve Spojených státech, byly zakládány makové plantáže v Mexických státech Chihuahua, Sinaloa, Colima a Nayarit. Z těchto plantáží opium putovalo do početných kuřáren roztroušených podél americko-mexické hranice, zejména v oblastech měst Ciudad Juárez, Tijuana, a také v přístavu Tampico. Již v této době tranzitovaly i zásilky jihoamerického kokainu přes Mexiko do Spojených států. V únoru 1923 byl guvernér mexického státu Yucatan Felipe Carillo Puerto nucen vydat zákaz obchodu s „opiáty, kokainem a marihuanou“. Eskalaci nového vysoce výnosného druhu podnikání však již zabrzdit nedokázal. Když během 2. světové války byla legalizována produkce morfinu pro vojenské účely, kola mexického drogového obchodu se roztočila naplno. Mezi roky 1972 a 1975, kdy Turecko zakázalo na svém území pěstování opiového máku, mexické zdroje bez větších problémů dokázaly zaplnit vzniklou mezeru. Podíl mexického heroinu na americkém trhu v té době stoupl z 10 na 80 %.

Problém drog zatemňuje vztahy mezi USA a Mexikem dodnes. Tato země dnes produkuje kolem poloviny veškeré marihuany konzumované ve Spojených státech a rovněž 8% heroinu, prodávaného na amerických trzích. Zejména na severu Mexika se řada drogových organizací věnuje výrobě syntetických drog. Známy případ nelegálního vývozu 50 tun efedrinu z Roztok u Prahy měl spojitost právě s těmito výrobci. Především se však Mexiko stalo tranzitní zemí pro přepravu velkých kvant kokainu z andských zemí do USA. Místní organizace přitom úzce spolupracují s pašeráky drog z Kolumbie, Venezuely, Peru, Hondurasu aj.

Droga se zpravidla do Mexika přepravuje z těchto zemí letecky. Zde ji přebírají tradiční mexičtí „contrabandistas“, kteří mají letité zkušenosti s pašováním čehokoliv do USA: lihovin, ilegálních přistěhovalců, napodobenin světových značek džínsů aj. Ve Spojených státech zásilky opět přebírají Kolumbijci aj., kteří se v rámci zaběhnutých kontaktů

starají o jejich distribuci dále drobnějším distributorům. V některých případech však Kolumbijci v rámci sjednaných kontraktů přenechávají menší americká města i rozsáhlejší oblasti Mexičanům. Ti pak do obchodu zapojují rozsáhlé sítě ilegálních přistěhovalců.

V Mexiku dnes působí sedm hlavních drogových kartelů – kartel z Matamoros, který operuje ve státech Tamaulipas, Chaipas, Veracruz a Nuevo León, kartel Amada Carilla Fuentes (přezdívaného „Pán nebes“), který působí v několika oblastech Tamaulipas, Chihuahuy, Duranga a na jihovýchodě země, kartel ze Sinaloy působící se stejnojmenném státě, dále v Morelos, Guerrero a oblasti hlavního města Mexika; kartel z Tijuany aktivní rovněž v Durangu a Kalifornii; skupina Clemente Cota Peni ze státu Sonora; Juarezův kartel ze státu Chihuahua a nakonec známý kartel Emiliana Quintera Payana z Jalisco (stát Guadalajara).

Organizaci překupníků drog, známou později pod označením kartel z Guadalajary, založil v polovině 70. let Miguel Angel Felix Gallardo. Tento bývalý policista se nejdříve věnoval obchodu s heroinem. Ve spolupráci s dalším velkým obchodníkem s drogami Rafaellem Caro Quinterem později založili i několik ilegálních laboratoří na výrobu kokainu. Ten začali pašovat do USA a také do Evropy. Díky svým minulým kontaktům a tučným sumám peněz si Gallardo dokázal získat „přízeň“ místní policie. Na jeho výplatní listině se ocitla řada čelních funkcionářů států Sinaloa – státní prokurátor, šéf soudní policie a řada policejních úředníků. To z něj učinilo nepostradatelnou osobu zejména ve chvíli, kdy začal působit jako prostředník při pašování kolumbijského kokainu přes Mexiko do Kalifornie. Gallardova organizace dokázala v průběhu roku 1982 vyexpedovat do Spojených států půl tuny kokainu měsíčně. Odhaduje se, že do Gallardova zatčení 8. dubna 1989 propašovala do USA drogy v hodnotě kolem jedné miliardy dolarů.

Gallardův nástupce v čele Guadalajarského kartelu Rafael Caro Quintero dokázal kartelu zajistit kontrolu nad velkou částí produkce a exportu mexické marihuany. V listopadu 1985 proběhla rozsáhlá vojenská operace proti kulturám marihuany v pohoří Chilicote, ve státě Chihuahua na severovýchodě země. Jejím výsledkem byla „sklizeň 9 000 tun marihuany, což je množství, které spotřebuje severoamerický drogový trh za rok. Obchodníci s drogami při pěstování marihuany využívali polootrocké práce 7 000 venkovanů. Protidrogovou operaci řídil agent americké protidrogové služby DEA Enrique Camanera. Když odhalil kontakty překupníků drog na nejvyšší státní představitele, byl společně s mexickým kolegou zavražděn. Tato událost nadlouho zmrazila vztahy mezi USA a Mexikem.

Vazby mezi obchodníky s drogami a politickou sférou v Mexiku jsou značně silné. Drogoví bossové dnes financují volební kampaně svých „chráněnců“ a organizují vraždy jejich protikandidátů. Pro účast na nelegálním obchodě s drogami byl v USA uvězněn i bratr bývalého prezidenta Salinase. Příliv „narkodolarů“ údajně do značné míry přispěl i k současným ekonomickým potížím Mexika, včetně zhroucení místní měny – pesa. Jisté je, že v zemi prudce vzrostl počet násilných trestných činů, rozšířila se korupce v řadách policie, v justici i politických kruzích. Podle republikánského kongresmana ze státu Indiana Dana Burtona existuje nebezpečí, že se Mexiko promění v „narkodemokracii“.

KOLUMBIJCI.

MEDELLÍNSKÝ DROGOVÝ KARTEL.

Roku 1959 odhalili agenti amerického federálního úřadu vyšetřování FBI, že kolumbijské město Medellín se stalo páteří mezinárodního obchodu z drogami. Koncem 60. a počátkem 70. let zahájil kokain z latinskoamerických producentských oblastí mohutnou invazi do celého světa.

Koncem 50. a počátkem 60. let začala v Kolumbii narůstat vleklá hospodářská krize. Chudnoucí zemědělci a podnikatelé hledali nové zdroje příjmů. Někteří Kolumbijci začali dovážet kokovou pastu přes město Leticii, které leží hluboko v džungli na řece Amazonce na kolumbijských hranicích s Peru a Brazílií. Významné postavení si mezi nimi získal Evaristo Porras, člen vážené leticijské rodiny. Hvězda nového podnikání začala stoupat, když se Porras seznámil s medellínským gangsterem Pablo Escobarem Gaviriou.

Pablo Escobar je příkladem „chudého chlapce, který se vyšvihnul“. Narodil se ve vesnici Evigado, kterou v současné době už pohltila medellínská průmyslová aglomerace. Prožil mládí proletářského dítěte. Na rozdíl od řady jeho vrstevníků mu však rodiče umožnili absolvovat střední školu. Již v té době se začal stýkat s medellínským podsvětím, společně se svými přáteli kradl a znovu prodával náhrobní kameny z místních hřbitovů. Poprvé se střetl se spravedlností ve svých dvaceti letech, kdy byl obviněn z krádeží a přechovávání ukradených automobilů. Tato událost, kterou „Don Pablo“ později označil za „omyl mládí“, vytyčila jeho dlouhou a úspěšnou kariéru.

Na počátku sedmdesátých let se Pablo Escobar zúčastnil únosu významného medellínského průmyslníka. Získané výkupné investoval do obchodu s kokainem. Ve vzpomínkách, které sepsal a ilegálně vydal za pomoci svého zvláštního poradce pro veřejné záležitosti, k tom u poznamenává: „Byl jsem mladý a měl jsem velké ambice. Znal jsem jednoho Rica v Medellínu. Měl letadlo a chtěl nakupovat kokain. Tak jsem se s ním spojil a zacvičil jsem i své kamarády. Celá záležitost byla snadná, málo riskantní a především nebyl důvod, proč krást nebo zabíjet. Pro mě to nebyl zločin, protože jsem nepřestupoval Desatero přikázání.“

Escobar začal v bezpečných oblastech pralesa zakládat laboratoře na výrobu kokainu. První pašeráckou trasu pro rozsáhlý export drog zorganizovala jiná osobnost kolumbijského podsvětí – Carlos Enrique Lehder Rivas. Ten zakoupil, pravděpodobně s pomocí svého „patrona“, pozemky na ostrově Norman Cay v Bahamském souostroví, ležícím asi 300 kilometrů od americké Floridy. Pod záštitou projektu turistického komplexu zde Lehder zrekonstruoval přístav a vybudoval přistávací plochu pro letadla. Norman Cay tak přímo před očima policie změnil ve frekventované překladiště drog, směřujících do Spojených států. Vypravování a kontrole zásilek se věnovala Escobarova pravá ruka, „Mexičan“ Rodriguez Gacha, který se později stal i velitelem „vojenské složky“ celé skupiny. V průběhu 70. let kontrolovala obchod s kokainem na karibském pobřeží USA rodina Ochoů. Její představitel Jorge Ochoa Vasques „převzal“ kokainový obchod od kubánských emigrantů po krvavé válce v americkém Miami a měl zájem o pravidelné dodávky kokainu. Tak vznikl pověstný medellínský drogový kartel, v němž se Porras specializoval na získávání suroviny a primární zpracování kokainové pasty, Escobar na výrobu kokainu, Lehner na transport a Ochoa na distribuci. Koncem 80. let kartel kontroloval již 80 % prodeje kokainu v USA.

Pablo Escobar postupně dokázal eliminovat vliv ostatních mafiánských bossů v Medellínu a za pomoci obrovských úplatků i zbraní upevnil svoji moc jak ve světě byznysu, tak v kolumbijských politických kruzích. Věnoval rovněž velké peněžní obnosy na charitativní účely. Financoval výstavbu a provoz nemocnic a i dětských středisek, dětem příležitostně rozdával hračky. Pro mnoho kolumbijců se proto stal jakýmsi Robinem Hoodem 20. století, který „bohatým bere a chudým dává“.

Roku 1982 liberální poslanec Rodrigo Lara Bonilla veřejně odhalil přítomnost „narkodolarů“ v kolumbijské volební kampani. Když se pak Bonilla stal ministrem spravedlnosti, zahájil proti obchodníkům s drogami nelítostný boj. V dubnu 1994 byl proto, pravděpodobně na Escobarův rozkaz, zavražděn. Atentát na Bonillu vyvolal veřejné pobouření. Escobarovo vydání stále naléhavěji požadovaly i Spojené státy. „Don Pablo“ proto odešel do ilegality. Prohlásil, že dává přednost hrobu v Kolumbii před samovazbou v USA a v podzemí pak zahájil svoji „válku“ s vládou. Vraždy, únosy, bombové atentáty se staly

běžnými nástroji Pabla Escobara a jeho stoupců. Vlna teroru vyvrcholila v roce 1989, kdy mafie provedla na 260 atentátů. Jejými oběťmi se mimo jiné stali kandidát na úřad kolumbijského prezidenta Luis Carlos Galan, státní prokurátor Carlos Mauro Hoyos, šéfredaktor vlivného kolumbijského deníku *El Espectador* Guillermo Cano, ředitel protidrogového oddělení kolumbijské policie, 1300 policistů, řada soudců a předních politiků. Jen s velkými obtížemi se nakonec podařilo zahnat narkomafii do defenzívy. Ta nakonec po nástupu prezidenta Césara Gaviríi do úřadu v srpnu 1990 vyhlásila jednostranné příměří s vládou. Escobar kapituloval a dobrovolně se vydal do rukou kolumbijských úřadů. Jen několik hodin před jeho zatčením, které zprostředkoval katolický kněz Rafael Garcia Herreros, kolumbijský parlament schválil zákon zakazující vydávání kolumbijských občanů k potrestání do zahraničí. A tak se nakonec mafiánský boss zcela podle svého přání ocitl v evigadském vězení, které mu poskytovalo daleko lepší možnosti pro udržování těsných kontaktů s rodinou i se spolupracovníky. I odtud však záhy uprchl. V prosinci 1993 ho v jeho tajném úkrytu vystopovala a zastřelila kolumbijská policie. Jeho pohřbu se zúčastnily tisíce truchlících obyvatel Medellínu.

Escobarův pobočník Gacha byl v té době již také po smrti, Lehner a Ochoa byli za mřížemi. Vítězství nad narkomafií mělo však jen krátké trvání. Mezeru na mezinárodní drogové scéně záhy vyplnil sice hůře organizovaný, zato však diskrétnější kartel z kolumbijského města Cali a řada menších organizací z Kolumbie a dalších zemí Latinské Ameriky.

DROGOVÝ KARTEL Z CALI

Department Cauca na jihovýchodě Kolumbie byl v minulosti znám především svým rozsáhlým pěstováním cukrové třtiny. I tento druh podnikání však zasáhla krize 60. let. V městě Cali, proslulém svým nočním životem, se záhy začaly formovat malé skupiny obchodníků s kokainem.

Na rozdíl od medellínského kartelu kartel z Cali nemá tak pevnou strukturu. V podstatě se skládá ze stovek malých skupin. Nejedná se tedy o „kartelové“ seskupení v pravém smyslu tohoto slova (termín „kartel“ mimochodem nepochází z prostředí obchodníků s drogami. Poprvé se objevil v memorandu americké DEA z 11. července 1982, týkajícího se záchytu 600 kilogramů kokainu v americkém Clevelandu. Memorandum označuje za původce těchto drog „kartel obchodníku z Medellínu“). Tyto skupiny udržují víceméně volné obchodní svazky s tím, že uznávají autoritu nejvýznamnějších drogových bossů. Mezi tyto bossy patří Gilberto Rodriguez Orejuela, jeho bratr Miguel a José Santacruz Londoño. Gilberto, přezdívaný „Šachista“, zahájil svoji zločineckou kariéru v gangu „Los Chemas“, členy byli i Gilbertův bratr Miguel Angel a „Student“ José Santacruz Londoño. Gang se zpočátku zabýval krádežemi aut, později se specializoval na únosy lidí. Kapitál na obchod s kokainem získal z výkupného za dva švýcarské občany, diplomata Harmana Buffa a studenta Wernera Straessle, unesené v roce 1970. O pět let později byl Gilberto zatčen v Peru, když se odtud v malém letadle pokoušel propašovat 180 kilogramů kokainu. Z peruánského vězení se mu podařilo uprchnout a o něco později se objevil ve Spojených státech, kde zorganizoval kokainovou distribuční síť. Již v roce 1975 se řízení této sítě ujal Londoño.

Roku 1980 se Londoño musel urychleně vytrazit do Kolumbie. Gilberto se usídlil v New Yorku, kde se zabýval budováním systémů „praní špinavých peněz“. Miguel Angel zatím hájil Gilbertovy zájmy v Kolumbii. Zisky z obchodu s drogami investoval do nákupu pozemků, bank a obchodních společností, hotelů, výstavby komunikací a podpory soukromých univerzit. Gilbertovým jménem vybudoval po Kolumbii síť lékáren, v nichž byly léky prodávány za velmi nízké ceny, a farmaceutických laboratoří, pracujících na základě licencí z USA. Z Gilberta se díky tomu stal téměř národní hrdina. Bratři Orejuelové přitom

mohli nakupovat neomezené množství chemikálií včetně chemických látek nezbytných k výrobě kokainu.

Tvrdí se, že Londoño, přezdíváný pro svoji hřmotnou postavu a slabost pro gastronomické požitky „Thust'och“, byl pravděpodobně nejdůležitějším z bossů kartelu z Cali (na tento titul si ovšem činní nároky ještě dalších šest caliských „narcos“). Jeho požívačnost se mu nakonec stala osudnou – v červenci 1995 ho v jedné z luxusních restaurací v kolumbijském hlavním městě Bogotě zatkli příslušníci speciálního komanda.

Z původní velké sedmičky se již za mřížemi ocitl Gabrielo Orejuela a také jeho bratr Miguel. Do rukou policie se vydal Phador Arizabalet Arzayuz, poezírený z vraždy policejního důstojníka. Následoval „Štír“ Henry Loaiza spojovaný mimo jiné s masakrem 107 vesničanů, kteří zřejmě vyradili policii existenci jedné tajné laboratoře na výrobu kokainu. Přes halasné proklamace o likvidaci kartelu z Cali však tato organizace úspěšně funguje dál.

V USA kartel z Cali vybuďoval drogové distribuční síť v Chigagu, Houstonu, Las Vegas, Los Angeles, Miami, New Yorku a san Franciscu. Je spojován i s uvedením cracku na newyorskou drogovou scénu v roce 1984. Souběžně s tím kartel expandoval i do Evropy – především cestou přes Španělsko – kde získal jako dodavatel kokainu vedoucí postavení. Dnes kartel z Cali kontroluje 3/4 mezinárodního obchodu s kokainem. Podle odhadů americké DEA dosáhl v roce 1994 zisku 7 miliard amerických dolarů, což je téměř třikrát více než průmyslový kolos typu General motors s 2,58 miliardami dolarů.

Celkové jmění kolumbijských obchodníků s drogami je odhadováno na 66 miliard dolarů. Nejméně 11 rodin nebo osob nashromáždilo majetek, jehož hodnota převyšuje 3 miliardy dolarů. Bratři Orejelovi, kteří jsou v současnosti uvězněni v kolumbijské Bogotě, mají jmění ve výši 12 miliard dolarů.

Obchodníci s drogami dnes vlastní nebo kontrolují 8 – 11 % zemědělské půdy v Kolumbii i řadu zemědělských zpracovatelských podniků. Infiltovali do stavebního průmyslu, řetězu maloobchodů, rozhlasových stanic, obchodu s automobily, továren, bank, sportovních klubů. Silně ovlivňují politické dění v zemi. Současný kolumbijský prezident Ernesto Samper Pisano se po nástupu do funkce potýká s obviněním ze spolupráce s narkomafií. Politickou bombu, jejíž nárazová vlna dnes smetává v Kolumbii politické špičky, odjistil v lednu 1996 bývalý ministr obrany Fernando Botero. Oznamil tehdy, že prezident Ernesto Samper přijal od kartelu v Cali 6 milionů dolarů na financování své volební kampaně. Své tvrzení doložil i fotografií Sampera v objetí s předními mafiány. Skandál, který vypukl, připravil o post tři ministry a řadu dalších prominentních osobností – včetně bývalého Samperova osobního strážce a „šedé eminence“ kolumbijské policie, plukovníka Germána Osoria. Ve vězení skončil i sám Botero.

Samper všechna obvinění vůči své osobě rezolutně popřel a přežil i hlasování parlamentu o důvěře. Za prezidenta se postavila jeho Liberální strana a rovněž řada opozičních poslanců hlasovala pro, když zjistila, že hlasování proběhne v přímém přenosu pod dohledem televizních kamer. Jediným rušivým momentem ve vzácné shodě bylo prohlášení mladé teroristické skupiny Důstojnost pro Kolumbii, která bojuje za očistění země od obchodu s drogami. Ta varovala, že zlikviduje každého poslance, který bude hlasovat pro Samperovu nevinu. Obavy z „narkos“ však zřejmě převážily. Na celou záležitost razantně reagovaly Spojené státy, nejvíce zasažené dovozem drog z Kolumbie, které Samperově vládě zmrazily zahraniční pomoc.

I přes evidentní snahu parlamentu záležitost ututlat prokuratura v čele s nesmiřitelným bojovníkem proti narkomafii generálním prokurátorem Alfonsem Valdiviesem stíhá během šetření „Případu 8000“, nazvaného tak podle počtu spisů procesu, jednu hlavu politického prominenta za druhou. Je mezi nimi i rektor Univerzity de Santiago z kolumbijského Cali, profesor Maya Correa. Nedovedl totiž objasnit původ šeku v hodnotě zhruba 10 tisíc dolarů, který v roce 1992 poukázal na volební kampaň jednoho z kandidátů do parlamentu. Na

akademického pracovníka to byla značně vysoká částka. Je pravděpodobné, že peníze Correovi poskytla narkomafie, která má v kolumbijských univerzitních kruzích rozsáhlé kontakty. Doposud největší kolumbijský překupník zatčený v České republice pro pokus převézt téměř 100 kg kokainu, Alonso Delgado Martinez, byl jeden čas děkanem Ústřední univerzity v Bogotě.

Kolumbie se stala názorným příkladem země, kde obchod s drogami a na něj navazující organizovaný zločin pronikl hluboko do hospodářské struktury a řízení států.

KOKAINOVÉ SÍŤ V EVROPĚ

Drogový trh ve Spojených státech spotřebuje 3/4 jihoamerické produkce kokainu. Kokain je druhou nejrozšířenější drogou také v Kanadě. Evropa odčerpává 1/5 – 1/4 jihoamerického kokainu. Jihoameričtí obchodníci se dnes zaměřují mnohem více na pašování kokainu do Evropy než v dřívějších dobách. Po celé Evropě vznikají společnosti registrované jako realitní kanceláře, dopravní podniky, firmy zabývající se importem a exportem, peněžní instituce, bezpečnostní agentury. Jejich hlavní činností je obchod s drogami a jeho podpůrné aktivity, zejména zpravodajská činnost a „praní špinavých peněz“. Největší zásluhu na tom mají Kolumbijci, Italové a Španělé. Drogy do Evropy vstupují především přes španělské přístavy – zejména díky tradičním kulturním a etnickým kontaktům Španělska s Jižní Amerikou. Významnou roli v drogovém koloběhu sehrávají i italské vazby s Argentinou, Brazílií a Venezuelou, které vyústily v těsné spojení mezi italskou mafií a kolumbijskými obchodníky. Rovněž Belgie, Nizozemí, Velká Británie a Francie zaznamenávají případy stále větších zásilek kokainu. Velká množství kokainu zadržena v Nizozemí ukazují na spojení mezi Surinamem, nizozemskými Antilami a jihoamerickými obchodníky.

Po společenských změnách ve východní Evropě na počátku 90. let vstoupily latinskoamerické překupnické sítě i do zemí bývalého komunistického bloku. Snad nejvýrazněji se změna společenské situace v této oblasti projevila v masovém přílivu drogových kurýrů, zejména tzv. „polykačů“, převážejících zásilky drog v žaludcích a tělních dutinách. Po celé střední Evropě se začaly objevovat „turistické“ výpravy z Latinské Ameriky, jejichž členové testovali možnosti daných zemí pro drogové tranzity. I letiště v Ruzyni se záhy stalo jedním z frekventovaných míst tranzitu drogových kurýrů z Kolumbie, Venezuely aj. ve směru na západ. Vedle těchto „živelných“ tranzitů drog v zemích postkomunistické střední Evropy začaly vznikat nejrůznější, nejčastěji exportní a importní společnosti, napojené na Latinskou Ameriku. Tyto firmy slouží jako krytí pro přepravu větších zásilek drog. Největší, co do jednorázově přepravovaného množství drogy, bývají kontejnerové zásilky, kdy je kokain ukryt v legální zásilce různého zboží. Tak byl kokain zjištěn v kompotovaném ovoci, cukru, textilu, dřevěných paletách aj. Vypravení podobné zásilky již předpokládá dobře organizovanou síť, disponující dostatečnou kontaktní bází osob a prostředků. Zejména po eliminaci Medellínského kartelu se však ve většině případů nejedná o nějakou centrálně řízenou strukturu. Podobné firmy zakládají „převážní“ skupiny víceméně specializované na transport drog, které se nezabývají ani produkcí drog, ani jejich cílovou distribucí na ulicích evropských měst. Nejčastějším způsobem jejich fungování je práce na zakázku pro jiné organizace. I přes určitou nezávislost tyto skupiny dokázaly vytvořit systém vzájemného „pojištění“ zásilek, který počítá s tím, že zadržena může být zhruba každá desátá zásilka drog. Východní Evropa je považována za nízkorizikové teritorium, kde objemy drog zadržovaných policií nepřesahují 5-10 %. Právě tato skutečnost a rovněž geografická blízkost se zeměmi Evropské unie učinila ze zemí Východní Evropy aktivní překladiště latinskoamerického kokainu a kanabinoidů ve směru na západ. Stále větší množství těchto drog končí i v místních distribučních sítích.

V únoru 1993 byla ve Vyborgu (Rusko) zachycena zásilka 1.100 kg kokainu, v dubnu 1994 pak 400 kg v Sankt-Peterburgu. V roce 1993 bylo zachyceno 607 kg tranzitujících přes Rumunsko. V lednu 1994 odhalili polští celníci v gdaňském přístavu 5515 kg kokainu. Do kategorie těchto tranzitů patří i záchyty spojené s územím ČR, citované v úvodu tohoto článku.

Častým *modem operandi* je přitom transport většího množství drog na území některé z východoevropských zemí, jejich rozdělení na menší zásilky (1-100 kg) a následná přeprava k „zákazníkům“ napojeným na cílovou distribuci na Západě. Z Ruska drogy putují po silnici nebo vlakem směrem na Polsko a Skandinávii. Zásilky, které přijdou na Ukrajinu, míří zřejmě dál přes Polsko do Německa. Balkánské kokainové cesty jsou pravděpodobně totožné s těmi, jež se využívají pro pašování heroinu. Informace získané ve Skandinávii dokládají, že kokain je zasílán z Kolumbie do tranzitního překladiště Gdaňska. Po příjezdu do Polska je droga přebalena a odeslána do západní Evropy ve speciálně vymyšlených úkrytech. Přes Polsko přecházely rovněž velké tranzity drog zachycených na našem území.

Zajímavé jsou v této souvislosti poznatky získané německou policií. Ta v roce 1993 infiltrovala rozsáhlou kokainovou síť řízenou kolumbijským emigrantem Garsiou Escobarem. Escobarova skupina ve spolupráci s překupníky z Německa, Francie a Itálie propašovala od roku 1990 do SRN 2 tuny kokainu a 8 tun marihuany. Německé policii se s použitím metody sledování zásilek podařilo v roce 1993 zadržet 1.050 kg kokainu. Tyto operace odhalily techniky pašování používané kartelem z Cali v Německu: kokain přicházel do Evropy přes přístavy v Brémách, Hamburku nebo Rostocku, ukryt v dopravních kontejnerech. Odtud téměř okamžitě pokračoval v kamionech TIR ve směru na Českou republiku, Polsko a Nizozemí. V těchto třech zemích, zejména v ČR, byla zásilka kokainu rozdělena na menší díly a vracela se různými cestami zpět do Německa i dalších zemí západní Evropy do rukou místních distributorů. To vysvětluje, proč se maximální množství kokainu zadrženého v těchto zemích pohybovalo mezi 5 – 20 kg.

Jak pozemní, tak i letecké záchyty nasvědčují, že v ČR funguje aktivní překladiště kokainu, vypravovaného odtud dále do západní Evropy. Nedávné odsouzení Kolumbijce Alfonza Calderóna Ramíreze k 11 letům vězení a vyhoštění za pokus o propašování 60 kg kokainu ani zdaleka neznamená konečnou tečku za aktivitami latinskoamerických překupníků drog na našem území.

KOKAIN V ČESKU

JUDR. ALEŠ BOROVIČKA, NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA

Smyslem tohoto článku není podat vyčerpávající informaci o stavu obchodu s kokainem a boje proti němu na území naší republiky. Chtěl bych se čtenáři podělit jen o některé praktické zkušenosti a poznatky a někdy se dotknout i širších témat právních nebo společenských, která s touto problematikou souvisí.

Kokain na rozdíl od jiných drog, např. heroinu, hašiše či marihuany má pouze jedinou produkční oblast. Surovinou pro jeho výrobu jsou listy koky, která se pěstuje výhradně v Jižní Americe, ba co více jen v několika zemích jejího tropického pásma. Nejvýznamnějšími producenty jsou Peru, Kolumbie, Bolívie a Ekvádor. Toto zeměpisné rozšíření pěstování koky určuje také skutečnost, že hlavní trh pro kokain představují Spojené státy, největší spotřebitelská země. Evropu odsunuje její dopravní vzdálenost od produkční zóny až na druhé místo. Přesto proud kokainu směřující na starý kontinent zůstává nesmírný a v posledních letech trvale narůstá. Kokain se těší na evropské drogové scéně i nadále neutuchající popularitě.

Kokainu dávají někteří toxikomané přednost jednak pro jeho výrazně stimulující účinky, ale také pro nepoměrně jednodušší a méně zdravotně rizikový způsob aplikace ve srovnání s heroinem, tedy v porovnání šňupání a injekční aplikace. Při získávání nových konzumentů někdy dealeri označují kokain za „přírodní“ drogu, čistou, žádné svinstvo. Jde pochopitelně o nesmysl, je stejně málo „přírodní“ jako např. heroin. Kokain získává na drogovém trhu výrazného konkurenta. Jsou jím stimulační drogy amfetaminové a metamfetaminové řady. Jejich účinky jsou mnohdy s kokainem srovnatelné. Co je favorizuje, to je jejich cena. Právě tyto syntetické drogy totiž profitují z toho, že je lze vyrábět prakticky kdekoliv a to i velmi blízko oblastem hlavní spotřeby. To se pochopitelně odráží i na jejich ceně, která je nesrovnatelně nižší. Toto mimochodem platí i pro postavení kokainu na českém drogovém trhu. Musíme ovšem poznamenat, že i přes silnou konkurenci domácího metamfetaminu, známého pervitinu, je kokain stále žádnou drogou.

Česká republika má podle našich zkušeností ohledně kokainu převážně charakter země tranzitní. Spotřebitelský trh je tu menší. Důvody pro to lze nalézt v několika směrech. Jednak obecně kokain dopravovaný na velkých zámořských trasách je pro zdejší trh s relativně slabou měnou příliš drahý. Jednak obchodně nebezpečnou konkurenci pro kokain představuje amfetamin domácí výroby, známý a velice populární pervitin. Má totiž srovnatelné účinky, zejména stimulační, tedy povzbuzující a může být koneckonců užíván i neinjekční metodou typickou pro kokain, totiž šňupáním. Hlavně je ovšem pervitin nesrovnatelně levnější než kokain a to mu získává výhodnější postavení zejména u konzumentů z řad mládeže, kteří ho nezdědka užívají jako rekreační drogu. Kokain tedy zůstává omezen na movitější klientelu. Typicky ho užívají podnikatelé, osoby z prostředí populární hudby, modelingu, reklamy, pro své účinky je rozšířen i mezi prostitutkami, které nezdědka bývají jeho dealerkami a mají dostatečné příjmy na to, aby si ho mohly dovolit. Dá se říci, že v našem prostředí se vyskytuje kokain jako droga spíše vyšší střední a vyšší společenské vrstvy.

Ve Spojených státech si vypracoval na černém trhu značně silnou pozici crack. Jde o drogu, která se poměrně jednoduchou cestou vyrábí z kokainu za použití jedlé sody. Hlavní výhodou je to, že konečný krystalický produkt představuje mnohonásobně větší objem než kokain jako vstupní surovina. Přitom jeho účinky jsou mnohem silnější a výraznější než u vstupní drogy. Je ovšem také pravdou, že celková psychická a fyzická devastace organismu při užívání této drogy postupuje nesrovnatelně rychleji a intenzivněji nežli u kokainu. Svou popularitu si crack celkem logicky v USA vybojoval právě mezi chudšími a zejména

mládežnickými a černošskými vrstvami společnosti, které si kokain samotný nemohou dovolit. V našich podmínkách jsme se s crackem zatím setkali spíše sporadicky. Rozhodně zatím nedosáhl ani úrovně rozšíření kokainu, natož jiných drog. Nemůžeme ovšem vyloučit, že nás skutečný boom cracku ještě čeká.

Česká republika díky své zeměpisné poloze pravděpodobně nikdy nebude zemí, kde se zabavují obří zásilky o hmotnosti mnoha metrických centů nebo několika tun. Takové i nadále zůstanou doménou přístavů USA a v Evropě zejména přístavů španělských, portugalských, nizozemských, ale i německých, polských či britských. Tudy vedou hlavní vstupní brány kokainu na starý kontinent. V těchto zemích se pochopitelně dosti významná část kokainu spotřebuje. Jeho značná část putuje však dále do jiných evropských států. To jistě předpokládá rozdělení obrovských zásilek na mnohem menší, zpravidla v řádu několika metrických centů či dokonce desítek kilogramů, které pak putují pozemní cestou, například v komerčních nákladech po silnici.

Do Evropy ovšem míří i lodní zásilky menších rozměrů. Jsou zpravidla uloženy v jednom námořním kontejneru se zbožím a počítají se na desítky kilogramů, nebo dosahují váhového rozmezí mezi 100 až 200 kg. Takovéto kontejnery pokračující z přístavu na kamionu po silnici docházejí poměrně často i do České republiky. Tvoří hlavní část kokainu, jenž vstoupí na naše území. Přitom do Evropy takovéto zásilky nepřicházejí jenom z produkčních zemí, ale dosti často i z tranzitních zemí Latinské Ameriky. To dokazuje zejména poslední větší zabavená dodávka 40 kg kokainu v kontejneru s banány z Kostariky z listopadu 1998. Oněmi tranzitními zeměmi bývají nejen menší státy Střední Ameriky, ale také Brazílie nebo Mexiko a další země, které nepatří přímo mezi producenty.

V různých evropských zemích dosahuje kokain různé cenové úrovně. Pro pašeráky kokainu je výhodné umístit drogu na trh například ve Spojeném království či ve skandinávských zemích, kde jsou ceny relativně nejvyšší. I mezi ostatními evropskými zeměmi panují cenové rozdíly. Droga někdy ke spotřebiteli putuje nejrůznějšími oklikami. To je vyvoláno nestejnou úrovní drogové represe v různých evropských zemích a v neposlední řadě i konkrétními možnostmi konkrétní pašerácké skupiny.

Právě na našem území se nacházejí překladiště, kde se droga vyjme z původního nákladu a dále putuje zpravidla v menších množstvích. Děje se tak většinou po silnici a to jednak na sever do skandinávských zemí, jednak na západ do Německa, Nizozemí a Spojeného království a jednak na jih do Švýcarska a Itálie. Určitá část kokainu zůstává pochopitelně na vnitřním trhu. Momentální množství kokainu na trhu značně ovlivňuje i aktuální cenu drogy při distribuci v malém. Ta se pohybovala v posledních letech mezi 2000-2500 Kč za gram. Ceny se pohybují v uvedených rozmezích pochopitelně s ohledem na kvalitu, tedy na obsah kokainu v droze.

V posledních měsících se setkáváme ovšem s poměrně značným poklesem cen, pokud tak můžeme soudit z operativních zdrojů informací. Zaznamenali jsme pokles ceny za gram na úroveň 1800-1500 Kč. To by logicky nasvědčovalo tomu, že v současnosti se zvýšilo množství kokainu na našem černém trhu.

Nejčastěji se kokain přepravuje v nákladech ovoce a kávy. Zdá se, že důvody pro upřednostnění těchto komodit budou různé. Jednak jsou to typické produkty zdrojových či se zdrojovými zeměmi sousedících zemí, takže vytvářejí jakési přirozené prostředí pro pašování drogy. Dále patří mezi zboží značně aromatické, což ztěžuje detekci drogy služebními psy. Tak například 60 kg kokainu jsme v roce 1997 našli v zásilce kávy z Kolumbie, kterou na našem území převzal kolumbijský občan v Opočně. Konečně se takové zboží vozí ve velkých kontejnerech v několikatonových objemech.

Takové náklady prakticky znemožňují zjištění drogy při rutinní celní prohlídce. Ostatně sami jsme si v praxi vyzkoušeli, jak časově a fyzicky náročné je přeskládání kontejneru například s banány u zásilky obsahující 40 kg kokainu v roce 1998 z Kostariky,

kteřou převzali tři čeští občané v Praze. Setkali jsme se ovšem v komerčních nákladech s úkryty mnohem rafinovanějšími. První velkou zabavenou zásilkou bylo téměř sto kilogramů kokainu v nákladu fazolí z Kolumbie v roce 1992. Další zásilku z této série zadrželi v polském přístavu s téměř stejným objemem. Typické polyetylénové sáčky s kokainem byly ukryty v dutých rohových patkách dřevěných palet, na nichž ležely pytle s naprosto "čistými" fazolemi. Jiný náklad určený pro Česko opět řádově kolem jednoho metrického centu byl zabaven v Liverpoolu. Kokain byl ukryt v napodobenině broskví z umělé hmoty. Atrapy byly zasunuty do láhví s broskvovým kompotem naplňujících velký kontejner. Máme poměrně věrohodné informace o tom, že někdy se roztok kokainu impregnuje do přepravovaného zboží, zejména do textilu, kůže nebo papíru. V cílové zemi je ho nutno vylouhovat a poměrně složitým postupem vyloučit ze získaného roztoku. I přes relativní obtížnost poskytuje tato metoda poměrnou bezpečnost před zjištěním a slušnou úspěšnost.

Objevení takovéto zásilky drogy umožní jedině dlouhodobé rozpracování a to v úzké mezinárodní součinnosti s policejními sbory v evropských přímořských zemích, ale někdy i v zemi odesílatele, jak to ukázala úspěšná spolupráce s kostarickými orgány vedoucí k zatčení několika účastníků pašování i na kostarické straně. Takováto spolupráce si vyžaduje velmi bezprostřední kontakt specializovaných policejních pracovišť, zejména pak faxový a telefonický. Při předávání fotografií a daktyloskopických stop a to i přes oceán se čím dál více osvědčuje i e-mail, což souvisí se stoupající úrovní našeho počítačového vybavení. To zaručuje operativnost a aktuálnost vzájemné výměny informací mezi policisty, kteří na případu bezprostředně pracují. S úspěchem ovšem využíváme i služeb styčných důstojníků. Zejména tradičně dobré kontakty se styčnými důstojníky severovýchodních zemí, SRN, Velké Británie a americké DEA dokáží zajistit velice vysokou úroveň operativní a pružné spolupráce. V současnosti pracujeme i na vylepšení kontaktů s dalšími evropskými státy.

Vedle velkých zásilek kokainu v komerčních lodních nákladech se zejména v poslední době stále více využívá malých zásilek v balících dopravovaných buď expresními přepravci, zejména DHL, ale i v běžném poštovním spojení. Tento způsob umožňuje totiž zařadit se na evropský trh s kokainem i menším zločineckým skupinám, které nedisponují dostatečně velkými prostředky pro investice do velkých nákladů. Speciálně DHL je pro letecké cesty z Latinské Ameriky preferována pašeráky kokainu. Důvodem je především skutečnost, že její služby jsou neobyčejně rychlé a dále pak obrovský objem přepravovaných zásilek, který bez konkrétní operativní informace o odesílateli či příjemci prakticky vylučuje soustavnou účinnou kontrolu. Pro představu uvádíme, že denně DHL přilétá do Prahy se dvěma letadly plnými zásilek. Zaznamenali jsme zásilky DHL z Latinské Ameriky směřující do naší republiky, kde kokain byl ukryt např. ve stěnách dřevěných bedniček, ale i např. v ozubeném soukolí. Objemy takto přepravované nejsou zpravidla velké, pohybují se mezi 0,5 až několika kilogramy. Opět rekordní množství představuje 12 kg kokainu ukrytých ve velkých sádrových sochách sedících psů, které přišly cestou DHL z Peru. V Karvině s nimi byl v roce 1997 zatčen jejich příjemce, muž s chorvatským pasem z Bosny. Jeho styky ukazovaly na to, že konečným cílem kokainu byla Skandinávie, konkrétně zřejmě Švédsko. Mimochodem svědectvím o velmi rozdílném lokálním přístupu soudců k trestání pašování drog je fakt, že za toto množství obdržel poměrně směšný trest 2,5 roku odnětí svobody nepodmíněně. Pokud by byl zadržen například až ve Švédsku, desetiletý trest by ho rozhodně neminul podle našich zkušeností s českými pašeráky, kteří tam byli zadrženi s podstatně menšími hmotnostmi drogy. Domnívám se, že naše soudy mají stále určitou rezervu ve využívání trestních sazeb při udělení trestů odnětí svobody za pašování větších objemů drog.

Zvláštní kapitolu tvoří poštovní zásilky. K pašování kokainu ze zemí Latinské Ameriky se využívají jak balíky, kde je situace obdobná zásilkám DHL, tak i listovní zásilky. V roce 1997 jsme zaznamenali obrovské množství dopisů zasílaných na poste restante na hlavní poštu do Prahy. Každý dopis obsahoval odhadem cca 100 gramů kokainu. Při objemu asi 40-50 dopisů

pro jednu osobu na stejném místě dojdeme k velice úctyhodnému množství drogy. Navíc náš zákon zajišťuje příjemci naprostou beztrestnost. Zastaralý poštovní zákon z roku 1949 vůbec neuvažoval o možnosti, aby pošta předala policii zásilku při důvodném podezření, že obsahuje drogu. Využití záměny zásilky, které by se tu zdálo s přihlédnutím ke smyslu tohoto institutu více než logické, je díky legislativnímu zmetku, který popíšeme níže, nemožné. Jedině celní služba tak může do zásilky proniknout na třídící poště, pokud listovní zásilka vyvolává podezření, že je v ní neoprávněně zasíláno zboží. A zbožím droga nepochybně je. Nicméně šance na záchyt takového množství právě na třídící poště je vzhledem k objemu listovních zásilek poměrně malá. Z našich operativních zdrojů víme i o jiných způsobech pašování, např. o kokainovým roztokem napuštěných papírnických výrobcích, jako jsou např. balíky s pohlednicemi. K jejich záchytu zatím nedošlo.

Adresáti takovýchto zásilek jsou naverbované osoby. Dostanou zapláceno za to, že poskytnou svou adresu pro doručení zásilky obvykle z Jižní Ameriky. Tuto zásilku pak předají určené osobě. Zpravidla je organizátor zásilky výslovně neinformuje o obsahu zásilky, ale nebudeme si dělat iluze o naivních lidech, kteří nechápou, co to může být za zásilku z Jižní Ameriky, že jí příjemce nemůže dostat na svou vlastní adresu. Nicméně tento systém, kdy příjemce formálně nezná obsah zásilky a zná jen svého verbíře, případně osobu, které má zásilku předat obvykle znemožní tyto osoby trestně stíhat. Dopadení vyšších pater organizační struktury pašerácké organizace proto představuje opět dlouhodobou a trpělivou práci.

U všech dosud uvedených forem přepravy představuje účinnou metodu odhalování pachatelů takzvaná sledovaná zásilka. V našem trestním právu není vůbec upravena, stejně jako v zákoně o policii. Její úpravu však zná celní zákon č. 113/1997 Sb. Ten jí v § 6 písm. c) pod názvem sledovaná dodávka svěřuje do pravomoci ministerstva financí, resp. Generálního ředitelství cel. Protože s posledně jmenovanou institucí máme nejen na úseku boje proti pašování kokainu, ale v protidrogové oblasti obecně velice úzké styky a pracujeme v těsné součinnosti, nečiní uskutečňování sledovaných zásilek v praxi žádné větší potíže z hlediska právní úpravy. V těchto případech se podle celního zákona sleduje postup zásilky obsahující skutečnou drogu na naše území, z našeho území nebo přes naše území. Nejednou jsme již s Generálním ředitelstvím cel takovéto operace uskutečnili, a to pochopitelně nejen s kokainem. Naše trestní právo zná pojem záměny zásilky podle § 87a tr.ř., kdy se droga vyjme ze zásilky vydané podle § 86 odst. 1 tr.ř. a nahradí neškodnou, většinou nástrahovou, tedy lehce zjištělnou látkou. Tento postup má pochopitelně svoje výhody. Vyhnete se riziku ztráty drogy a zesílí se možnost dokázat kontakt se zásilkou u jednotlivých osob. Nicméně dlužno jasně konstatovat, že hlavně v případě velkých kontejnerových zásilek je tato metoda nepoužitelná. Technicky totiž nelze nejen najít veškeré úkryty drogy v kontejneru, aby to nebylo nápadné, ale ani je nahradit tak velkým množstvím nástrahové látky.

A nyní si názorně ukážeme, jaký zmetek vyrobil náš parlament ve své zákonodárné činnosti. Jistě si čtenář povšiml, že záměna zásilky může proběhnout pouze u zásilky vydané ve smyslu ust. § 86 odst. 1 tr.ř. poštou či osobou provádějící její přepravu z nařízení předsedy senátu či státního zástupce. Jenže ouha, tato zásilka musí být určena pro obviněného nebo od obviněného pocházet, jak praví ustanovení § 86 odst. 1 tr.ř. řádu. Takže přichází -li do republiky balík s kokainem, musíme napřed vznést obvinění z příslušného trestného činu jeho adresátovi a doručit mu ho. Pak teprve může státní zástupce nařídít poště vydání zásilky. Proč ovšem potom budeme ještě zaměňovat obsah zásilky a sledovat, ke komu půjde, je pochopitelně absurdní otázka. Ostatně je velmi obtížně si prakticky budeme představovat, proč a v jakém případě bychom vůbec měli pracně zaměňovat obsah zásilky, když v té chvíli pachatel musí být již obviněn a tedy dobře ví, že přijmout jakoukoliv podezřelou zásilku je pro něj nebezpečné. Jednoduše řečeno, pro přepravu drog je ustanovení § 86 odst. 1 tr.ř. a § 87a tr.ř. nepoužitelné, protože nemůže být učiněno před vznesením obvinění. Nad touto nepatrností se nikdo ze zákonodárců nikdy nezamyslel. Takže logicky musíme vyvodit závěr, že institut

záměny zásilky v našem trestním řádu je pro boj s drogami k ničemu, i když zřejmě původní úmysl zákonodárce směřoval zejména na zásilky s drogami, zbraněmi, výbušninami a podobně..

Jak jsme si řekli výše, sledování podezřelých nákladů s drogou v součinnosti s celníky se provádí v praxi dosti často. Obvykle se tak děje až na místo překládky, kde dojde k zásahu při vyložení a kontaktu pachatelů s kokainem. Někdy k zásahu proti pachatelům dojde v zahraničí, kdy se podaří zjistit například kromě původního kurýra i další doprovázející osobu a podobně. Takto jsme před několika lety uskutečnili kontrolovanou zásilku brazilské letecké kurýrky z naší vlasti do SRN. Takto prováděná sledovaná zásilka je organizačně a technicky značně náročná. Vyžaduje mezinárodní koordinaci za využití faxového spojení a mobilních telefonů, kterých stále mimochodem nemáme tolik, kolik bychom reálně potřebovali. Vyžaduje i zvýšené náklady ve formě přesčasových hodin a využití speciálních jednotek pro sledování zásilky a osob s ní spojených. To vše jsou činnosti, které nesporně vyžadují zvýšené finanční náklady. Musím tu nezbytně v souvislosti s kokainem upozornit na to, co se týká drog obecně a v širším měřítku i jiných druhů organizovaného zločinu. Účinný boj s mezinárodně organizovanými zločineckými strukturami nelze vést levně. Zvýšení účinnosti takového boje si nutně vyžaduje zvýšené investice do naznačených oblastí. Toto se zdá být důležité vysvětlit jednoznačně i širší veřejnosti. Policie se tu utkává totiž s protivníkem, který má v zásadě neomezené finanční možnosti, což musíme mít i u obchodu s kokainem stále na paměti.

Na naše území nadále dosti často vstupuje kokain leteckou cestou. Tu tvoří dvě formy, jednak komerční náklady a jednak letečtí kurýři. O komerčních nákladech platí v podstatě totéž co o menších lodních zásilkách. Pohybují se spíše v desítkách kilogramů. Výhodou pro pašeráky je právě rychlost a tím zhoršená kontrolovatelnost přepravy. Tu ztěžují i velké objemy zboží, které prochází například ruzyňským letištěm. To je zřejmě důvodem proč k zabavení takovýchto nákladů dochází velmi málo.

Letečtí kurýři se opět dělí u kokainu na dvě kategorie. Do první z nich patří takzvaní polykači neboli "mulas", tedy doslovně muly, jak je nazývají v Kolumbii. Zpravidla se jedná o lidi z nejnižších sociálních vrstev, kterým odesílatel drogy vyřídí pasové formalities na své náklady, zakoupí jim zpáteční letenku do místa určení a vybaví je peněžním obnosem na cestovní výdaje. Odměnu jim zpravidla vyplatí příjemce v zemi určení. Za ní musejí propašovat do země určení zpravidla 400-1000 g slisovaného kokainu v podobě několika desítek 5-6 cm válečků o váze 4-7 g netto, které spolykají spolu s nápojem či kašovitou stravou. Válečky jsou zabaleny do dvou až čtyř vrstev plastické fólie, kterou představují buď prezervativy nebo ustřížené prsty chirurgických rukavic. Povrch takovéto kapsle nebo v hantýrce "kontejnerku" je potažen voskem pro snadnější polykání. Kurýr podstupuje obrovské riziko. Pokud je obal vyroben nedbale nebo agresivní tělní tekutiny naruší gumové vrstvy a dojde k úniku kokainu do žaludečního či střevního obsahu, je smrt prakticky neodvratná. Dojde k ní po velmi mučivých bolestech, aniž lékaři mohou postiženému nějak pomoci. Ostatně v Praze jsme několik těchto případů zaznamenali, vždy po přestupu kurýra z letadla na železnici na nádraží. U ženských kurýrek jsme v minulosti pozorovali pašování podstatně větší hrudky slisovaného kokainu ve stejném balení o váze kolem 250 g nebo několika shora popsaných kapslí slepených izolační lepicí páskou ve vagině.

Tito polykači představovali skutečnou vlnu na pražském ruzyňském letišti, která kulminovala v letech 1995-96. V té době se také podařilo zatknout několik desítek takovýchto kokainových kurýrů. V rámci celní prohlídky byli převezeni na rentgenové či tomografické vyšetření na tehdejší nemocnici MV. Pokud toto vyšetření prokázalo cizí tělesa v trávicím traktu, nepovažovali to vyšetřovatelé ještě za důvod pro vznesení obvinění. Proto byli taková kurýři zajištěni orgánem kriminální policie podle tehdejšího ust. § 14 odst.1 písm.e) zák.č.17/94, o Policii České republiky ve speciálně zařízené místnosti této nemocnice a zde

byli drženi pod dozorem policistů a celníků a za odborného lékařského dohledu do té doby, dokud nevyloučili alespoň jednu kapsli s kokainem. ten byl ihned převezen k expertize na Kriminální ústav a na základě jejího výsledku pak vyšetřovatel již byl ochoten vznést příslušné obvinění. V následujících letech však tato vlna opadla a v posledním roce jsme nezaznamenali žádný takovýto případ. Zjevně organizátoři došlo k závěru, že ztráty způsobené zatýkáním jsou neúnosné a přešli na jiné, bezpečnější metody pašování. Ve světě však rozhodně kurýři-polykači pokračují a nelze bezpečně vyloučit, že se znovu neobjeví i u nás.

Za dnešních podmínek by bez zadržení podezřelého vyšetřovatelem byl popsán postup zcela nemožný, protože Ústavní soud zrušil citované ustanovení zákona o Policii České republiky a zbavil tak kriminální policii zcela možnosti omezit osobní svobodu podezřelé osoby bez zásahu vyšetřovatele.

Zrušení uvedeného ustanovení nám pochopitelně komplikuje značně práci i v mnoha dalších případech. Tento nedostatek by možná mohla odstranit navrhovaná změna trestního řádu, která počítá se zrušením institutu vyšetřování a s rozložením odpovědnosti za přípravné řízení trestní na různé policejní orgány, zejména viditelně na kriminální policii.

Již jsme podotkli, že letečtí kurýři mnohdy pokračovali dále jako kurýři po železnici. Někdy dokonce ani nevyloučili spolykané kapsle, jindy je vezli vyloučené v zavazadlech. V některých případech v Praze převzal drogu k další přepravě po železnici jiný kurýr.

Jistou obdobou "mulas" polykajících nebo převážejících kokain v tělesných dutinách jsou osoby, které plastické sáčky s kokainem převážejí na těle, buď přilepené na oděv nebo upevněné přiléhavým pásem kolem těla pod oděvem. Takto se dá propašovat pochopitelně poněkud větší objem drogy nežli v tělesných dutinách. Zabavená množství se tu pohybovala nad 1 kg, až do řádově několika kilogramů. Kurýři v těchto případech jsou ovšem lehčeji identifikovatelní a tudíž i ztráty jsou větší nežli u polykačů.

Vedle mulas se vyskytují nadále i kurýři, kteří převážejí kokain v zavazadlech. Relativně často jsou čeští turisté, zejména pak mladších ročníků, najímáni pro cesty z ostrovů v Karibském moři letecky, zpravidla přes Amsterdam, který proslul jako velmi liberální tranzitní bod. Mezi těmito ostrovy zejména vyniká turisticky oblíbená Aruba, která je fakticky celá v moci zločineckých klanů, ale i ostatní ostrovy Nizozemských Antil. Nicméně kurýři s kokainem v zavazadlech cestují prakticky ze všech zdrojových i sousedících zemí Latinské Ameriky. Preferované pro pašování jsou kufry s tvrdou skořepinou typu Samsonite. Droga slisovaná do plastických sáčků je tady vlepena do víka či dna a upevněna umělou pryskyřicí, nvrch pak překryta podšívkou, takže svrchní úprava působí poměrně věrohodně a originálně. Takovéto kurýry zpravidla odhalí ovšem rutinní celní prohlídka. Množství takto pašované drogy dosahuje více než 2 kg. V loňském roce ovšem do Prahy nedocestoval námi očekávaný kurýr, bývalý kostarický diplomat ze San José, který ve svých zavazadlech přivážel 30 kg kokainu ukrytého v balíčcích kávy. S tímto nákladem ho zadrželi kolegové na letišti Schwechat ve Vídni.

Pozornost si zaslouží i automobilní kurýři. Mnozí čeští občané bývají naverbováni pašeráky kokainu pro převoz množství zhruba do 10-15 kg, které je uloženo v některém z úkrytů v osobním automobilu. Takto se dopravují již zmiňované menší zásilky kokainu, které vznikají po rozdělení velkých nákladů, z České republiky dále do zemí spotřeby, zejména do severovýchodních zemí, SRN, Itálie, Švýcarska a Velké Británie. Každoročně jsou zejména v zahraničí zatýkány desítky českých automobilních kokainových kurýrů.

Zhodnocením současných trendů v pašování kokainu docházíme zhruba k následujícímu názoru: Český trh stále není dostatečně přitažlivý pro umístění větších množství kokainu. Nicméně množství kokainu přicházející do republiky neustále stoupá, čemuž by nasvědčovala mimo jiné i jeho klesající cena. Naše země hraje především roli jakéhosi překladiště. Sem směřují poměrně velké lodní, letecké a kamionové zásilky v komerčních nákladech. V naší

zemi se pak překládají, rozdělují na menší, řádově kolem deseti kilogramů a ty pak pokračují zejména silniční cestou dále po typických trasách na sever do Skandinávie a Dánska, na západ do SRN a Velké Británie a na jih do Švýcarska a Itálie. Komerčním nákladům proto ve spolupráci s našimi kolegy z Generálního ředitelství cel budeme muset i nadále věnovat prvořadou pozornost.

POHLED DO ZAHRANIČÍ

REDAKČNÍ RADA

SRN

Vynalézavost pašeráků kokainu

Černý prášek, který byl přepraven letecky z Kolumbie do Bingenu nad Rýnem, byl označen jako prostředek na apretaci textilií. Odesílatelé jím naplnili šest plastických sáčků po 2,6 kg a celnímu úřadu byl deklarován jako sodná sloučenina benzolu, která je kancerogenní a explozivní, což mělo celníky odradit od pečlivější prohlídky. Podezření celníků však vzbudilo to, že uvedená cena zboží byla mnohem nižší než zaplacený poplatek za leteckou přepravu. Při laboratorním testu bylo zjištěno, že černá chemikálie obsahuje 5,8 kg čistého kokainu.

Kokain již byl do Evropy pašován v šamponových lahvích, konzervách s chřestem a automobilových pneumatikách. Rafinovaní obchodníci ukrývali tuto drogu také v bonbonech, dětských medvídcích a lodních motorech. Avšak dosud bylo jisté, že kokain je bílý. Nyní je i tato jistota zpochybněna. Vynalézaví pašeráci barví kokain načerno, aby oklamali policii. Psi odhalí takto maskovanou drogu pouze zřídka, neboť přísady většinou potlačí pach kokainu. Příjemci zásilky potřebují k oddělení drogy jen aceton nebo jiné rozpouštědlo.

Případ v Bingenu je prvním objevením černého kokainu v Německu. Tato zásilka byla odhalena již v únoru 1998, avšak teprve v září 1998 zveřejnila policie první informace o případu. "Chtěli jsme vypátrat muže v pozadí" zdůvodňuje průtahy Peter Höding, šéf drogové pátrací služby na Zemském kriminálním úřadě v Porýní-Falci.

Dva Němci z Mohuče, kteří vyzvedli balíček zaslaný leteckou poštou, měli v úmyslu dopravit drogu přes hranice svým partnerům do Nizozemska. Höding tvrdí: "Jeden z mužů, vyučený chemický technolog, chtěl pravděpodobně zřídít ve svém bytě laboratoř k separování drogy."

Celosvětová celní organizace v návaznosti na případ v Bingenu varovala všechny evropské pohraniční přechody před černým kokainem. Pracovníci drogové pátrací služby při svém šetření narazili na stopy, které vedly do Toga a Albánie.

V Kolumbii byl zabaven první černý kokain v dubnu 1998. Na letišti v Bogotě objevila policie dva sudy s celkem 115 kg drogy, deklarované jako železné piliny a určené pro Itálii. Kokain byl odhalen jen proto, že odesílatelé podcenili zdánlivě nepodstatný detail. Kolumbie žádné železné piliny nevyvážá, naopak tento materiál musí sama dovážet. Policejní šéf Rosso Serrano s údivem prohlásil: "Představitelství mých krajanů je téměř nevyčerpatelná."

Ve skutečnosti kolumbijské obchodníky s drogami okopírovali trik s černým kokainem od svých konkurentů na Dálném východě. Červeně a růžově zbarvený heroin se v Asii objevil poprvé v roce 1997.

„Po rozpadu velkých drogových organizací hledají obchodníci s drogami nové pašerácké trasy," tvrdí Klaus Nyholm, vedoucí pracoviště programu OSN pro kontrolu drog v Bogotě. Mocné kokainové kartely z Medellinu a Cali již neexistují. Kolumbijský drogový trh je rozštěpen na velké množství malých band a skupin. Dříve přicházela pasta z koky, surovina pro výrobu kokainu, z Peru a Bolívie a Kolumbijci se starali pouze o další zpracování a dopravu do USA a do Evropy. Dnes se Kolumbie sama stala nejvýznamnější pěstitelskou oblastí koky. Příslušníci geril, ozbrojených revolučních sil, kontrolují obrovské plantáže koky na jihu země. "Drogová mafie využívá občanské války," konstatuje Nyholm, "v odlehlých částech země je vliv státu prakticky mizivý."

Noví bossové si počínají diskretněji a jsou flexibilnější než dřívější šéfové kartelů. Kurýry většinou využívají jen k pašování heroínu. Kokain zasílají obchodníci s drogami

převážně jako lodní nebo letecký náklad. Často drogu rozpouštějí ve víně nebo v jiných tekutinách. V dubnu 1998 zatkla peruánská policie na letišti v Limě Španěla, který se nápadně často drbal. Jeho šaty byly totiž impregnovány kokainem.

Policii v Kolumbii se již podařilo odhalit významného dodavatele černého kokainu. V květnu 1998 byl v Bucaramanze zatčen chemik, který drogu mísil s kyselinou. Tmavě zbarvená omamná látka byla deklarována jako průmyslové barvivo a pašována do Evropy.

Úspěchy policie při pátrání však stále více podněcují fantazii obchodníků s drogami. Brazilské úřady nedávno zabavily na hranici s Kolumbií první náklad bezbarvého kokainu. Droga byla rozpuštěna v acetonu a stlačena mezi dvě vrstvy průhledné fólie, která sloužila jako obal stavebních plánů. Droga byla bez zápachu, odolná vůči chemickým povrchovým testům a průhledná jako okenní sklo.

(Schnee von gestern. Der Spiegel, 5.10.1998, č. 41, s. 220.)

Počet konzumentů kokainu se zvyšuje

Podle informace publikované před několika týdny se počet prvokonzumentů tvrdých drog v SRN po mnoha letech poprvé snížil. Policie a celní orgány zaevidovaly za prvních sedm měsíců roku 1998 celkem 9813 prvokonzumentů heroinu, kokainu a syntetických drog, což je o 339 (3,3 %) méně než ve stejném období v roce 1997. Po mnoha letech, kdy roční přírůstek výrazně přesahoval 10 %, mohl drogový pověřenec spolkové vlády Lintner (CSU) několik týdnů před koncem svého mandátu podat dobrou zprávu.

Tyto údaje však nejsou důvodem k bezstarostnosti. Opět se potvrdil již delší dobu patrný trend poklesu konzumace heroinu. Avšak absolutní počet 4069 prvokonzumentů heroinu je ještě stále vysoký. Neočekávaně výrazně, a to o 36,8 %, poklesl počet osob poprvé přistižených se syntetickou drogou ecstasy. Naproti tomu o 16 % vzrostl počet osob závislých na amfetaminu a také se zvyšuje poptávka po kokainu. Více než čtvrtina zaregistrovaných prvokonzumentů měla v úmyslu konzumovat kokain.

Oddělení generálního sekretariátu Interpolu v Lyonu, které je kompetentní pro omamné látky, ve své situační zprávě z roku 1997 konstatuje: "S ohledem na relativně malý vliv kokainu na lidské zdraví mohly jihoamerické kartely vytvořit téměř perfektní kokainový trh, který je charakterizován nepatrným dovozním rizikem, rozsáhlými možnostmi distribuce, stabilními cenami, malou pozorností veřejnosti v důsledku absence násilných činů, vysokou životní úrovní uživatelů a možností dalšího rozšiřování prodeje." Je nepochybné, že kartely své šance využívají. V Německu se kokain může stát drogou dostupnou na ulici. Organizovaný zločin se totiž nezajímá o to, kdo kokain konzumuje.

Když v polovině osmdesátých let začal severoamerický trh jevit první známky nasycenosti, zaměřily se jihoamerické, převážně kolumbijské drogové kartely na své dosud poměrně nedostatečně zásobené trhy v Evropě. Využily přitom tradičních styků se Španělskem a Portugalskem, stejně jako pádu železné opony a postupného mizení vnitřních hranic v Evropě. V roce 1997 bylo v Evropě zabaveno 39 tun kokainu (pro srovnání bylo v roce 1989 zabaveno jen 7 tun). Právě mezi mladistvými silně vzrostla od konce osmdesátých let poptávka po psychoaktivních látkách, které neuklidňují, nýbrž povzbuzují krevní oběh, vyvolávají povznesenou náladu a odstraňují ve světle a hluku technoscény hranice mezi lidmi. Stimulačními prostředky jsou ecstasy, amfetamin, kokain. Tento trend potvrzuje i zjištění, že počet pravidelných konzumentů psychoaktivních léků se v Německu v letech 1986 až 1996 téměř zdvojnásobil, zatímco konzumace uklidňujících a uspávacích prostředků zůstala na přibližně stejné úrovni. Technoscéna není jen perfektně organizovaným průmyslem volného času, ale i předčasným vstupem do egocentrického světa dospělých, charakterizovaného neustálou aktivitou, vysokou výkonností a tělesnou zdatností.

Průzkumy v rámci technoscény potvrzují, že připravenost konzumovat vše, co nějakým způsobem povzbuzuje, neustále vzrůstá. Nejsou totiž žádnou výjimkou mladiství, kteří uvádějí, že berou tři, čtyři nebo dokonce pět nelegálních látek. Není již proto podstatné, zda se rozšíření kokainu dává nyní do souvislosti s životaschopností jihoamerických kartelů, se

zkorumpovanými příslušníky kolumbijských geril nebo s údajně nespravedlivým světovým hospodářstvím, které nutí rolníky na úpatí východních And k tomu, aby z nedostatku jiných možností obživy pěstovali keře koky. Na všech těchto faktorech, které se v policejní argumentaci zahrnují pod pojem "vysoký importní tlak", se podle odhadu odborníků v následujících letech nic nezmění.

Konzumace žádné drogy, tedy ani kokainu, se nezvyšuje podle naivního schématu, kdy dealeri "vyvolávají závislost" u zcela neznámých osob, které o drogy neprojevují zájem, nebo rozdávají ve velkém bezplatně vzorky. Také z nejnovějšího reprezentativního šetření o konzumaci psychoaktivních látek dospělými v Německu, které bylo zveřejněno v časopise *Sucht* (Chorobná závislost), vyplývá, že převládajícím motivem pro první konzumaci omamné látky byla zvědavost, že "poprvé" k ní došlo doma nebo na oslavě a že ve více než 70 % případů poskytli drogu "přátelé".

Množství zajištěného kokainu v roce 1997 v Evropě

Stát	množství (kg)	Letiště	množství (kg)
Španělsko	18 516	Amsterdam	2 129
Nizozemsko	7 283	Madrid	1 087
Portugalsko	2 811	Londýn (Ht)	639
Belgie	1 864	Frankfurt n/Mohanem	472
Velká Británie	1 756	Řím	429
SRN	1 721	Londýn (Gt)	378
Itálie	1 587	Paříž (CDG)	321
Francie	844	Curych	249
Ukrajina	627	Lisabon	247
Chorvatsko	558	Düsseldorf	209
Švýcarsko	349	Barcelona	156
Rusko	248	Brusel	149
Rakousko	86	Bonn	116
Rumunsko	69	Porto	84

(DECKERS, D.: Zahl der Konsumenten von Kokain nimmt zu. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 9.10.1998, č. 234, s. 13.)

Zneužívání soukromých zásilkových služeb při pašování drog

Podle zjištění německých celních orgánů jsou soukromé zásilkové služby využívány ve velkém rozsahu pro mezinárodní přepravu drog. Analýza Celního kriminalistického úřadu (ZKA) konstatuje, že především značný nárůst množství přepravovaného zboží a jeho rychlá přeprava snižují riziko efektivní kontroly, což je důvodem, proč pašeráci drog tyto služby stále více zneužívají.

Vedoucí odboru pro boj proti drogám při ZKA Petr Zimmermann zveřejnil statistické údaje, podle nichž bylo v Evropě v roce 1997 z celkového množství drog zabavených při pašování leteckou dopravou zajištěno 40 % drog při přepravě kurýrních zásilek (55 % z celkového množství zabaveného kokainu, 40 % marihuany, 22 % heroinu), 27 % při nákladní letecké přepravě - zásilky kargo (11 % kokainu, 38 % marihuany a 66 % heroinu) a 33 % při přepravě poštovních zásilek (34 % kokainu, 22 % marihuany a 12 % heroinu). Největší část zabaveného hašiše byla odhalena v zásilkách kargo (88 %). Celní experti také

hovoří o možném novém trendu při pašování syntetických drog, který má spočívat ve využívání soukromých zásilkových služeb.

Zimmermann současně kladně hodnotí spolupráci celníků se soukromými zásilkovými službami, zejména s těmi, s nimiž již byly uzavřeny konkrétní dohody, jako např. s UPS, FedEx a DHL. S celníky velmi úzce spolupracuje největší světová soukromá zásilková služba United Parcel Service (UPS), která v květnu 1995 podepsala se Spolkovým ministerstvem financí dohodu o spolupráci v boji proti pašování omamných látek. Podle obsahu dohody předává UPS celníkům své údaje o odesílatelích, přepravovaném zboží a jeho příjemcích. Ředitel UPS pro import a celní záležitosti pro Evropu, Střední východ a Afriku Hans-Werner Gabriel uvedl, že tyto informace jsou předávány celníkům dříve, než zásilky dojdou do Německa, čímž významnou měrou přispívají k úspěchům při vyšetřování. Z tohoto důvodu je také počet odhalených zásilek s drogami přepravovaných UPS tak vysoký. Vzhledem k úzké spolupráci s celními úřady a výsledkům vyšetřování je UPS jako zásilková služba pro mezinárodní drogové kartely a ostatní zločinecké organizace již neatraktivní.

(SCHERER, P.: *Private Expressdienste als „Drogenkurier“*. Die Welt, 21.11.1998, č. 272, s. 16.)

ŠVÝCARSKO

Kontrolovaný výdej heroinu a odvykáací léčba si nesmějí konkurovat

Ještě před několika lety byly na umístění v zařízení abstinenci drogové léčby dlouhé čekací lhůty. Dnes se situace zásadně změnila. Poté, co poptávka po terapeutických zařízeních vedla k jejich konjunktuře, došlo v určité době k převisu nabídky, přičemž se nevěnovala potřebná pozornost kvalitě nabízené péče. Finanční tlak ze strany kantonů a obcí, které již nebyly ochotny stále znovu platit za odvykáací léčbu pro tytéž chorobně závislé osoby, však nyní rychle snížil poptávku.

"Situace je i pro osvědčená a odborným personálem disponující odvykáací zařízení vážná," uvedli v Bernu u příležitosti zasedání k perspektivám budoucnosti institucí zaměřených na abstinenci zástupci Švýcarského svazu stacionární pomoci v chorobné závislosti (Schweizerischer Dachverband stationärer Suchthilfe - SDSS). Tento svaz založený v roce 1997 má být partnerskou organizací úřadů a usiluje o dlouhodobý model financování terapie chorobné závislosti a o zajištění kvality poskytované péče formou veřejné kontroly výsledků. K SDSS patří svaz odborníků na alkoholickou a chorobnou závislost, německy hovořící švýcarští odborníci na drogy a křesťanští odborníci v oblasti rehabilitace a drog.

Podle člena představenstva SDSS Wolfganga Hubera lze v poslední době konstatovat klesající zájem o umístění do zařízení orientovaných na abstinenci, v důsledku čehož také klesá stupeň vytížení těchto institucí. Důvody nelze přesně rozpoznat, údajně by však situaci mohlo ovlivňovat i to, že více než polovina osob závislých na droze je zařazena v substitučních programech (výdej metadonu a heroinu). Vzniká tak otázka, zda narkoman zůstane ve stadiu substituce, nebo zda lze dosáhnout jeho motivace k odvykáací léčbě.

Podle profesora Ambrose Uchtenhagen z curyšského Institutu pro výzkum chorobné závislosti nelze menší počet osob ochotných podrobit se odvykáací léčbě jednoduše vysvětlovat existencí drogové substituce. Celkově prý podíl chorobně závislých osob, kterým je poskytována nějaká péče, vzrostl, čímž také vzrůstá šance na pozdější odvykáací léčbu v případě, že při volbě terapeutického místa bude postupováno dostatečně odpovědně. Uchtenhagen také vyzval stacionární zařízení, aby více spolupracovala na programech ambulantního výdeje a výrazněji zohledňovala potřebu individuální rehabilitace.

Také pro odpovědné činitele SDSS je žádoucí, aby výdej drog a odvykáací drogová léčba si nekonkurovaly a aby byla věnována větší pozornost alternativě odvykáací léčby. Richard Müller z odborného pracoviště pro problémy s alkoholem a jinými drogami souhlasí s argumentem, že rehabilitace je levnější než přiznání důchodu. Kromě toho podpořil překonání potenciálního rozporu mezi substitucí a odvykáací léčbou s tím, že většinu

postižených lze podchytit jen za předpokladu široké nabídky pomoci - od kontrolovaného výdeje heroinu až k dlouhodobé terapii orientované na abstinenci.

(Konkurrenz von Drogenabgabe und Entzug? Neue Zürcher Zeitung, 30.10.1998, č. 252, s. 26.)

NIZOZEMSKO

Domov důchodců pro narkomany

V Rotterdamu má být koncem roku 1998 otevřen první domov důchodců pro narkomany. Nizozemsko má podle údajů ministerstva zdravotnictví nejstarší narkomany na světě. Mnoho z nich konzumuje již od 70. let tvrdé drogy jako heroin nebo kokain, a díky dobré lékařské péči se již dožili věku nad 65 let.

Podle mluvčího drogové kliniky Het Boumanhuis v Rotterdamu Harryho Kuipera je mnoho narkomanů předčasně zestárlých. V normálních domovech důchodců nemohou tyto osoby žít, neboť by zde nemohla být akceptována konzumace nelegální drogy. Klinika proto hodlá zřídit domov důchodců pro staré narkomany. Městské orgány Rotterdamu tento projekt podporují. "Šance, že se tato cílová skupina zcela vymaní z vlivu drog, je mimořádně nízká. Je proto nesmyslné jim konzumaci drog zakazovat," tvrdí Kuiper. Narkomani si však budou muset drogy obstarávat sami.

(Alteim für Rauschgiftsüchtige. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 23.10.1998, č. 246, s. 10.)

RUSKÁ FEDERACE

Vývoj drogové situace v Rusku

"Bez ohledu na relativně nízký nárůst počtu konzumentů drog v Rusku v roce 1998 je příliš brzy na konstatování o stabilizaci drogové situace," prohlásil náčelník moskevského odboru pro boj proti nezákonnému obratu drog Vladimír Čarykov. Každoročně v Rusku roste počet osob závislých na drogách přibližně o 75 %, ale v roce 1998 se zatím zvýšil pouze 10 %. Specialisté však předpokládají, že ruský drogový trh je velmi perspektivní, neboť veškeré obyvatelstvo země je možno považovat za potenciální klienty. Každý narkoman, který je donucen přivydělávat si prodejem drog, zapojí ročně do drogové scény průměrně 15 nových obětí drogové závislosti.

Během prvních devíti měsíců roku 1998 bylo v Moskvě odhaleno 7152 případů prodeje, pašování a skladování drog. Podle názoru specialistů se z nelegálního trhu podaří odebrat pouze 10 % drog.

V červenci 1998 vytvořená městská meziresortní rada pro boj proti drogám v čele s moskevským starostou Lužkovem uložila městské správě pro vnitřní záležitosti přijmout opatření proti vedoucím představitelům firem, v jejichž zařízeních probíhá prodej nebo konzumace drog. Již byly vytipovány tři diskotéky, čtyři kavárny a jedno kulturně-zábavné středisko, kterým hrozí odebrání licence nebo likvidace rozhodnutím soudu, pokud sami vedoucí urychleně nevyřeší uvedené problémy.

(RYBAS, E.: Sniženiye aktivnosti na rynke narkotikov. Nezavisimaja gazeta, 15.10.1998, č. 192.)

KNIHOVNIČKA BULLETINU

Připravili : Doc. Ing. Renata Štablová, Csc., PaedDr. Zdena Kašparová,
Miloš Vaněček

DROGY NA LÉKAŘSKÝ PŘEDPIS MUDr. Tomáš ZÁBRANSKÝ

V posledních dvou desetiletích, kdy došlo v celosvětovém měřítku k velkému šíření nejrůznějších drog, začala vystupovat do popředí pozornosti zejména zdravotnických a sociálních pracovníků problematika minimalizace škod působených zneužíváním drog.

Kniha přináší přehled hlavních projektů kontrolované preskripce omamných látek (metadon, heroin, morfin) realizovaných na sklonku osmdesátých let a v průběhu devadesátých let v USA, v Evropě (Švýcarsko, Velká Británie, Holandsko, SRN) a v Austrálii. Iničiátoři projektu vycházeli z předpokladů, že kontrolovaná preskripce narkotik by mohla přinést zlepšení tělesného zdraví a psychosociální situace toxikomanů, snížit úroveň delikventního chování a napomoci jim odpoutat se od ilegální drogové scény.

Všechny popisované projekty byly realizovány na základě náročného schvalovacího řízení vládními i nejvyššími zdravotnickými úřady příslušných států. Také výběr klientů byl vždy vázán na dodržování přísných kritérií (např. věkové hranice, sociální kriteria, absolvování pokusů o léčení drogové závislosti), dále byl spojen s ověřováním informací a zařazení klienta schvaloval pak vedoucí zemský lékař. I režim kontrolované preskripce omamných látek počítal s přísnými pravidly a kontrolou jejich dodržování (např. klient se musí podrobit testům moči, eventuelně krve, navštěvovat pravidelně „kmenového pracovníka“).

Realizace jednotlivých programů a jejich výsledky podléhají vždy kontrole. Jsou-li neuspokojivé, může být projektu odejmuto oprávnění i finanční prostředky (např. když projekt překročí platné právo a pořádek nebo nedosahuje vytčených cílů či přestane vyhovovat podmínkám oprávnění, jež mu bylo uděleno). Rozšíření projektů ve Švýcarsku navodilo širokou atmosféru tolerance a vedlo dokonce k tomu, že v Basileji vznikl „Junkie Bund Basel“ - politické hnutí či asociace toxikomanů a lidí závislých na metadonu. Toto politické hnutí vystoupilo s celou řadou požadavků od zastoupení ve výborech organizací projednávajících problematiku toxikomanů, neregistrovanou distribuci stříkaček ve vězeních, až po sociální požadavky jako ubytování pro toxikomany, zajištění teplého jídla, dostatečného počtu místností pro aplikaci drogy, otevřených nonstop, a další.

Dílo informuje též o výsledcích farmakologického výzkumu mechanismu opiátové závislosti a studia opioidových peptidů v mozku.

Hodnotila Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ, Csc

Knihu vydalo nakladatelství „ VOTOBIA “ v roce 1998,
ISBN 80-7198-332-2

ÚPLNÁ PRÁZDNOTA

Iveta VOCHALOVÁ

Autorka sleduje život mladého začínajícího narkomana, stále závislejšího na pervitinu a jeho zoufalý boj se sebou i okolním světem.

Podají se Tomášovi najít oporu a porozumění ve své rodině, anebo ho závislost stáhne až na samé dno? „Tohle je tma a na konci je světlo. Je to vlastně něco jako prázdno ve mně. Je to moje duše, v který je úplná prázdnota, ale někde na konci je snad kousek naděje.“

Naprostá otevřenost, dokonalá hodnověrnost prostředí i postav, nepotlačovaná emotivnost a úžasná psychologická působivost – to jsou zvláště silné stránky této neobyčejné knihy. Odborníci i laici, kteří rukopis četli, se shodují, že jde o nejpůsobivější román, jaký byl o mladých narkomanech napsán. Román, který by měl otevřít oči děvčatům i klukům, mládeži i rodičům.

Jak dopadne Tomáš, to vám prozrazovat nebudu. A jak dopadli Tomášovi kamarádi? Michal odsouzen za vaření pervitinu na čtyři roky, Lucie po smrti babičky prodala byt a začala se živit prostitucí, Daniel zemřel na AIDS, Mírek nakažen virem HIV a je v léčebně, Jana zemřela na předávkování heroinem, Jakub se věnuje obchodní činnosti, má syna Tomáše a chtěl by pracovat v protidrogové léčebně. A Tomáš – přečtěte si jeho příběh, stojí za to.

Knihu vydalo v roce 1998 Nakladatelství ERIKA

ISBN 80-7190-672-7

Knihu si lze objednat na adrese : SPIRA, Horská 10, 460 14 LIBEREC. Poštovné a balné není účtováno, cena knihy je 139,- Kč.

HERÁK

Melvin BURGESS

Čtrnáctiletý David a jeho dívka utečou z domova a po několika dnech živoření se jich ujímá skupina squatterů. Od tohoto okamžiku začíná rychle spád událostí, které oba mladé lidi přivedou k heroinu a drogové závislosti.

Výmluvný příběh bez planého moralizování podávají ze svého pohledu sami aktéři, jejich přátelé a pozorovatelé zvenčí, kteří se snaží zabránit tragédii.

„Události v této knize nejsou skutečné ani smyšlené. Ale všechno je pravda. Každé slovo,“ říká autor.

Tragédii mladého člověka způsobenou drogami lze lépe vnímat, pokud se nás netýká. Její zárodky však bývají skryté, stěží postřehnutelné, a o to nebezpečnější. Proto by se Burgessova kniha mohla stát nanejvýš vhodnou literaturou i pro rodiče dospívajících synů a dcer, kteří znají nebezpečí drogy jen teoreticky a domnívají se, že jejich děti nemůže postihnout.

V roce 1999 vydalo nakladatelství ALPRESS, s.r.o., Frýdek Místek v edici KLOKAN

ISBN 80-7218-180-7,

Připravil Miloš Vaněček

Preventivní program FIT IN - novinky a zajímavosti

Primář MUDr. Karel Nešpor, CSc., PL Bohnice

Tým expertů preventivního programu FIT IN vedený primářem MUDr. Karlem Nešporem, CSc., získal prestižní národní cenu Vladimíra Vondráčka za nejlepší práci na téma „Psychiatrické a psychologické problémy dospívání“ za rok 1996. **Upozorňujeme na změnu telefonního čísla Sportpropagu, nové číslo je 71734209**, adresa zůstává beze změny, tedy Moldavská 3, 101 00 Praha 10. Na uvedené adrese je také možné získat za symbolickou 1 Kč skladného následující publikace:

- Kniha Nešpor, K., Csémy, L.: **Alkohol, drogy a vaše děti**. Kniha vyšla už ve 4. rozšířeném vydání. Jak název napovídá, je určena zejména rodičům. Právě rodiče zde

najdou podrobně popsané zásady prevence v rodině, doporučení, jak postupovat u dětí a dospívajících se zvýšeným rizikem, i informace o tom, jak rozpoznávat a zvládat počínající problémy s návykovými látkami.

Nešpor, K., Müllerová, M.: **Jak přestat brát (drogy)**. Jedná se o svépomocnou příručku pro mladé lidi, kteří mají problém s nealkoholovými drogami. Lze ji použít v rámci časné intervence u počínajících problémů nebo jako součást širší léčby u pokročilejších stavů. Rukopis jsme dávali před jeho odevzdáním do tisku číst a posuzovat mladým lidem, kteří mají s drogami problémy. Jejich náměty a připomínky jsme brali v úvahu a využívali. Vznikla tak srozumitelná a prakticky užitečná příručka.

Následující publikace nevyšla ve Sportpropagu a není tam k dispozici. Byla distribuována prostřednictvím hygienických stanic apod.

- Nešpor, K., Provazníková, H.: **Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy**. Vydal Státní zdravotní ústav Praha a Fortuna a jedná se o 2. rozšířené vydání. Uvedená publikace zachycuje slovníkovou formou nejčastější termíny týkající se návykových látek včetně slangových výrazů a prevence v této oblasti. Ke slovníku jsme připojili ještě návod, jak postupovat při otravě návykovými látkami, doporučení rodičům, jejichž děti mají problémy s drogami, seznam linek důvěry a rodinných poraden. Publikaci uzavírají doporučení, jak zorganizovat preventivní program v rodině, ve škole a v místě bydliště.

Primář MUDr. Karel Nešpor, CSc. a PhDr. Ladislav Csémy a PaedDr. Hana Pernicová se nadále podílejí ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým na resortním výzkumu MŠMT, který se týká prevence problémů působených návykovými látkami ve školním prostředí. V současnosti se zabýváme zejména otázkou časné intervence. V této souvislosti dále zdokonalujeme českou verzi Skriningového dotazníku amerického profesora Tartera a vytvořili jsme také jeho původní verzi pro rodiče. Připravujeme příručku pro pedagogy, která nabízí praktické návody, jak postupovat v případě, jestliže se u žáka objeví problém s návykovou látkou. Naše výsledky byly schváleny při průběžné oponentuře koncem roku 1997 a výzkumný projekt nadále pokračuje. V jeho rámci vzniká publikace „**Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí. Časná intervence**“. Uvádím zde ukázkou z této knihy, jejíž pracovní verze je zatím k dispozici pouze v elektronické podobě a kterou jsme nabídli pedagogické veřejnosti k připomínkám.

Připravila PaedDr. Zdena Kašparová

P * P * K
Pedagogické poradenství
Poradenství pro rodinu a dítě
Primární protidrogová prevence

PaedDr. Zdena Kašparová
Weberova 213, 150 00 Praha 5
Tel./fax/zázn.: 02/ 55 87 33

Nabídka aktivit pro protidrogové koordinátory:

I. Zpracování programů, projektů, materiálů:

1. Zpracování komplexního programu protidrogové prevence okresu, obce (konkrétní zkušenosti z řady již zpracovaných a realizovaných programů v rámci okresu i obcí).
2. Zpracování drogové scény okresu.
Doposud byla zpracována Drogová scéna hl. m. Prahy za období: 1994, 1995, 1996, 1997.
3. Zpracování projektů, nebo spolupráce při zpracování protidrogových projektů
Určeno: **Občanským sdružením, nadacím, školám ...**

II. Besedy, semináře, školení, konzultace:

1. Školení pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ v rámci okresu.
Téma: Minimální preventivní program „Škola bez drog“
(*školení dosud proběhlo v 5 okresech – reference možno získat u protidrogového koordinátora v Opavě, Kutné Hoře, Lounech, v PPP v Náchodě, ve Středisku vzdělávání v Rychnově nad Kněžnou*).
1. Spolupráce při zpracování či realizaci minimálního preventivního programu škol (základní škola, střední škola).
(*Zkušenosti – autorka zpracovala modelový Minimální preventivní program pro školy - program je k dispozici, spolupracuje na jejich realizaci se školami, supervize*)
Určeno: **metodikům protidrogové prevence na škole.**
2. Spolupráce při zavádění učebních textů – Sám sebou I – V (primární protidrogová prevence) na školy.
Určeno: **metodikům protidrogové prevence na škole a jejich kolegům - pomoc při vytvoření týmu pedagogů na škole a při realizaci primární protidrogové prevence.**
4. Školení pro pedagogy 1. stupně ZŠ v rámci okresu.
Téma: Minimální preventivní program „Škola bez drog“ – jeho naplnění na 1. stupni ZŠ, náplň výuky v jednotlivých ročnících, co zařadit do protidrogové prevence nad rámec osnov, metody práce se žáky
(*v současné době školení realizuje P*P*K v Pedagogickém centru Praha*).

5. Besedy a přednášky pro žáky, studenty, rodiče, občany obcí ...
Téma: **Zdravý životní styl – drogová problematika, prevence:**

- * zkušenosti ze zpracování a vyhodnocení řady dotazníků, na jejichž základě byly zjištěny problémy ve třídě a byla zahájena pomoc žákům,
- * zjištění žáků, kteří se dostali do problému s drogou, včasná pomoc,
- * spolupráce s rodiči.

Nabídka aktivit pro školy:

1. Školení pro pedagogy 1. stupně ZŠ v rámci okresu:
Téma: **Minimální preventivní program „Škola bez drog“ – jeho naplnění na 1. stupni ZŠ, náplň výuky v jednotlivých ročnících, co zařadit do protidrogové prevence nad rámec osnov, metody práce se žáky**
(v současné době školení realizuje P*P*K v Pedagogickém centru Praha).
2. Školení pro pedagogy 2. stupně ZŠ a SŠ v rámci okresu:
Téma: **Minimální preventivní program „Škola bez drog“**
(školení dosud proběhlo v 5 okresech – reference možno získat u protidrogového koordinátora v Opavě, Kutné Hoře, Lounech, v PPP v Náchodě, ve Středisku vzdělávání v Rychnově nad Kněžnou).
3. Spolupráce při zpracování či realizaci minimálního preventivního programu škol (základní škola, střední škola).
(*Zkušenosti – autorka zpracovala modelový Minimální preventivní program pro školy - program je k dispozici, spolupracuje na jejich realizaci se školami, supervize*).
4. Spolupráce při zavádění učebních textů – Sám sebou I – V
(primární protidrogová prevence) na školy.
Projekt byl zahájen v Praze, Berouně, Opavě jako projekt okresu, učebnice jsou využívány ve školách celé republiky – doložka MSMT ČR.
5. Besedy a přednášky pro žáky, studenty, pedagogy, rodiče:
Téma: **Zdravý životní styl – drogová problematika, prevence:**
 - * zkušenosti ze zpracování a vyhodnocení řady dotazníků, na jejichž základě byly zjištěny problémy ve třídě a byla zahájena pomoc žákům,
 - * zjištění žáků, kteří se dostali do problému s drogou, včasná pomoc,
 - * spolupráce s rodiči.*Poznámka: Besedy pro žáky jsou realizovány většinou pro jednotlivé třídy nebo skupiny do 35 žáků – větší skupiny jen výjimečně – v praxi se neosvědčila efektivita!*

Každá aktivita je vyhodnocena a výsledek je zaslán organizátorovi akce!

Cena jednotlivých aktivit: dle konkrétních podmínek